

DOKUMENT EUROPEJSKIEGO BANKU ODBUDOWY I ROZWOJU

STRATEGIA DLA POLSKI

2010 - 2013

zatwierdzona przez Radę Dyrektorów na posiedzeniu w dniu 6 lipca 2010 r.

Polskie tłumaczenie oryginalnego tekstu tego dokumentu zostało przygotowane przez EBOR tylko dla potrzeb przyszłych czytelników. EBOR dołożył wszelkich starań, aby niniejsze tłumaczenie było jak najbardziej rzetelne, ale nie może zagwarantować jego poprawności. Odbiorca tego tłumaczenia może się na nim oprzeć, ale jedynie na własne ryzyko. EBOR oraz jego pracownicy czy też agenci nie odpowiadają za nieścisłości, pomyłki, pominięcia, wykasowania, błędy i/lub niezgodności w którejkolwiek części tekstu czy też za jakiegokolwiek szkody wynikające z tego tytułu, bez względu na przyczynę ich powstania. W przypadku jakiegokolwiek nieścisłości lub różnic między tekstem w języku angielskim a tłumaczeniem, obowiązujący jest tekst dokumentu w języku angielskim.

SPIS TREŚCI

SKRÓTY	3
STRESZCZENIE	4
1. PORTFEL BANKU	8
1.1 Przegląd dotychczasowej działalności	8
1.2 Realizacja poprzedniej strategii dla Polski	9
1.3 Kryzys finansowy z 2009 r. i nowa działalność Banku w zakresie efektywności energetycznej	10
1.3.1 Zmiany w zakresie efektywności energetycznej	10
1.4 Wpływ na transformację i wyciągnięte wnioski	11
1.4.1 Sektor finansowy	11
1.4.2 Sektor przedsiębiorstw	12
1.4.3 Sektor infrastruktury	13
1.5 Wyniki finansowe obecnego portfela	14
1.6 Mobilizacja współfinansowania	14
2. OTOCZENIE OPERACYJNE	14
2.1 Ogólne otoczenie dotyczące reform	14
2.1.1 Otoczenie polityczne	15
2.1.2 Kwestie socjalne i pracownicze	16
2.1.3 Kwestie związane z ochroną środowiska	17
2.1.4 Reforma prawna	17
2.2 Postęp w zakresie transformacji i reakcja gospodarki	18
2.2.1 Warunki makroekonomiczne o istotnym znaczeniu dla działalności Banku	18
2.2.2 Powodzenie i wyzwania okresu przejściowego	19
2.2.3 Dostęp do źródeł finansowania	25
3. ORIENTACJE STRATEGICZNE	26
3.1 Priorytety Banku w okresie objętym strategią	27
3.2 Wyzwania stojące przed poszczególnymi sektorami a cele Banku	28
3.2.1 Sektor finansowy	28
3.2.2 Energetyka i efektywność energetyczna	28
3.2.3 Środowisko infrastrukturalne i komunalne	29
3.2.4 Sektor przedsiębiorstw	30
3.3 Wyzwania związane z zarządzaniem portfelem	31
4. WSPÓLPRACA Z INNYMI MIĘDZYNARODOWYMI INSTYTUCJAMI FINANSOWYMI I UNIĄ EUROPEJSKĄ	31
4.1 Unia Europejska (UE)	31
4.2 Europejski Bank Inwestycyjny (EIB)	32
4.2.1 Informacje ogólne	32
4.2.2 Współpraca i perspektywy na przyszłość	32
4.3 Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW)	33
4.4 Bank Światowy	34
4.5 International Finance Corporation (IFC)	35
ZAŁĄCZNIK 1: PROJEKTY ZATWIERDZONE W POSZCZEGÓLNYCH LATACH	36
ZAŁĄCZNIK 2: SKUMULOWANA WIELKOŚĆ DZIAŁALNOŚCI NETTO WEDŁUG BRANŻ	38
ZAŁĄCZNIK 3: WYBRANE WSKAŹNIKI EKONOMICZNE	39
ZAŁĄCZNIK 4: WYNIKI UZYSKANE W OCENIE WYZWAŃ TRANSFORMACYJNYCH PRZEPROWADZONEJ W ROKU 2009	40
ZAŁĄCZNIK 5 INWESTYCJE EBOR W ZRÓWNOWAŻONĄ ENERGIĘ W POLSCE	42
ZAŁĄCZNIK 6 PORÓWNAWCZE WSKAŹNIKI ZMIAN STRUKTURALNYCH	48
ZAŁĄCZNIK 7 OCENA POLITYCZNA I SPOŁECZNA	49
ZAŁĄCZNIK 8 OCENA POLSKICH PRZEPISÓW PAWA HANDLOWEGO	53

SKRÓTY

AAU	Jednostki AAU
BCP	Banco Comercial Português
BSA	Business Software Alliance
CEB	Kraje Europy Środkowo -Wschodniej i kraje bałtyckie
CRR4	Przegląd Zasobów Kapitałowych EBOR 4
KE	Komisja Europejska
EIB	Europejski Bank Inwestycyjny
EUM	Europejska Unia Monetarna
ESCO	Przedsiębiorstwo Usług Energetycznych
UE	Unia Europejska
EUR	Euro – oficjalna waluta Unii Europejskiej
FDI	Zagraniczne Inwestycje Bezpośrednie
IF	Instytucje Finansowe
PKB	Produkt Krajowy Brutto
GI	Przemysł („general industries”)
GIS	Program Zielonych Inwestycji
IFC	International Finance Corporation
MIF	Międzynarodowe Instytucje Finansowe
MFW	Międzynarodowy Fundusz Walutowy
IOSCO	Międzynarodowa Organizacja Komisji Papierów Wartościowych
IPO	Pierwsza Oferta Publiczna
JASPERS	Wspólna Pomoc Wparcia Projektów w Regionach Europejskich
LIS	Badanie wskaźników prawnych
IKiOS	Infrastruktura Komunalna i Ochrony Środowiska
MMŚP	Mikro, Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
MVNO	Operatorzy Wirtualnych Sieci Komórkowych
MW	Megawat
PIF	Pozabankowe Instytucje Finansowe
NBP	Narodowy Bank Polski
OECD	Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
OTC	Pozagiełdowy (Over-the-Counter)
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PLN	Złoty polski
PPP	Partnerstwo Publiczno-Prywatne
SEI	Inicjatywa Energetyki Zrównoważonej
MŚP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
TC	Pomoc Techniczna („Technical Cooperation”)
UKE	Urząd Komunikacji Elektronicznej
BŚ	Bank Światowy
GPW	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie

STRESZCZENIE

Polska w dalszym ciągu spełnia warunki określone w Artykule 1 Umowy Założycielskiej Banku. Polska poczyniła znaczące postępy od rozpoczęcia transformacji pod koniec lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku. Około 75% działalności gospodarczej generuje sektor prywatny, ceny są w znacznym stopniu zliberalizowane, handel zagraniczny jest otwarty i brak jest istotnych ograniczeń dla inwestycji zagranicznych, dzięki czemu Polska należy do grupy najbardziej zaawansowanych gospodarek w okresie przejściowym. Pod względem poziomu dochodu na jednego mieszkańca Polska pozostaje jednak trzecim najmniej rozwiniętym krajem w Unii Europejskiej.

Od zatwierdzenia ostatniej Strategii dla Polski w roku 2006 gospodarka polska szybko rosła, odnotowując średnie tempo wzrostu 6% w skali roku w okresie 2006-2008. Pod koniec roku 2008 Polskę i inne kraje Europy Środkowo-Wschodniej dotknął globalny kryzys finansowy powodujący gwałtowny odpływ kapitału, znaczącą deprecjację złotego, problemy na rynku międzybankowym i gwałtowne spowolnienie dynamiki kredytów. W połączeniu ze spadkiem popytu zewnętrznego, wzrost gospodarczy zahamował pod koniec roku 2008 i utrzymywał się na niskim poziomie w 2009 r., osiągając poziom 1,8% w ciągu całego roku. Powyższa sytuacja wypada dobrze w porównaniu z sąsiadami Polski i wynika głównie z faktu, że Polska weszła w kryzys ze znacznie niższym poziomem deficytu wewnętrznego i zagranicznego i przy mniejszej zależności od eksportu. W szczególności nadmierne kredytowanie i poziom dźwigni były ograniczone, a kredyty krajowe dla sektora publicznego i wskaźnik kredytów do depozytów w sektorze bankowym utrzymywały się na stosunkowo niskim poziomie. Również zadłużenie zewnętrzne było jednym z najniższych w nowych państwach członkowskich UE, chociaż wzrosło do 59% PKB w 2009 r., podczas gdy dług publiczny utrzymywał się na wysokim poziomie w kontekście regionalnym – 51% PKB w 2009 r.

Oczekuje się, że aktywność gospodarcza w Polsce w dalszym ciągu nie będzie wykorzystywać swojego pełnego potencjału gdyż finansowanie jest nadal trudno dostępne a bezrobocie rośnie. Bardziej istotna zmiana trendu będzie wymagać poprawy warunków w gospodarce światowej i na rynkach finansowych. Chociaż bezpośrednie skutki globalnego kryzysu finansowego były w Polsce mniej odczuwalne a Polska jest nadal w dobrej sytuacji, żeby skorzystać na odbiciu popytu światowego, ryzyko długotrwałych negatywnych skutków kryzysu pozostaje wysokie. W szczególności podwyższona awersja do ryzyka i pogarszająca się zdolność kredytowa powodują trudności z pozyskiwaniem finansowania, w szczególności przez małe i średnie przedsiębiorstwa. Ponadto wysoki deficyt fiskalny będzie wymagał istotnych działań naprawczych, które będą miały niekorzystny wpływ na popyt krajowy a wycofywanie wsparcia globalnego prawdopodobnie będzie miało podobny wpływ na popyt zewnętrzny. Sytuacja ta stawia znaczące wyzwania w zakresie transformacji i nowej roli dla EBOR, również w sektorach, w których EBOR w ostatnich latach nie był obecny. Ponadto istotne znaczenie będzie miało wspieranie wzrostu oszczędności lokalnych i rynków kapitałowych, aby obniżyć zależności od finansowania obcego.

Głównym wyzwaniem będzie utrzymanie stabilności finansowej w okresie spowolnienia gospodarczego i pogorszenia zdolności kredytowej, przy jednoczesnym zwalczaniu negatywnych skutków tego spowolnienia dla realnej gospodarki wynikających z trudności w zakresie pozyskiwania finansowania. Dynamika aktywności kredytowej gwałtownie osłabła od października 2008 r. a warunki finansowania w sektorze korporacyjnym oraz małych i średnich przedsiębiorstw są nadal trudne. Ponieważ Polska będzie odczuwać w nadchodzących latach istotne potrzeby inwestycyjne, szczególnie w sektorze energetyki, efektywności energetycznej i

infrastruktury, istotne znaczenie będzie miała efektywna mobilizacja środków. W obecnych warunkach niewystarczające finansowanie i wysoki koszt finansowania długoterminowego stawiają poważne wyzwanie dla realizacji tych potrzeb inwestycyjnych, wywierając jednocześnie negatywny wpływ na zdolność do absorpcji funduszy unijnych. Innym wyzwaniem będzie stabilność fiskalna. Deficyt fiskalny już wzrósł znacząco do 3,9% PKB w 2008 r. i do 7,1% w 2009 r. Gwarantowanie stabilności fiskalnej poprzez wdrożenie strukturalnych rozwiązań będzie miało istotne znaczenie, również, jeżeli chodzi o wiarygodności planów przyjęcia euro w przyszłości.

Nadal występują zaległości w realizacji reform strukturalnych na rynku pracy, w zakresie otoczenia biznesowego i prywatyzacji, które negatywnie wpływają na konkurencję, efektywność pracy i innowacyjność. Ponadto, konieczne będzie podjęcie ukierunkowanych wysiłków w celu zmniejszenia różnic regionalnych, które będą nadal rosnąć z już wysokiego poziomu.

W obecnym otoczeniu głównymi celami rządu powinien być nacisk na realizację programu reform strukturalnych przy zapewnieniu stabilności makroekonomicznej i finansowej. Do głównych wyzwań stojących przed Polską w zakresie transformacji w nadchodzących latach należeć będą:

- **Wzmocnienie stabilności sektora finansowego** przy jednoczesnym wspieraniu wkładu sektora w restrukturyzację gospodarczą i utrzymaniu stałego napływu środków, szczególnie dla MŚP, w sytuacji ograniczonej dostępności finansowania komercyjnego. W dalszym ciągu kluczowe znaczenie ma wzmocnienie bazy kapitałowej banków, wspieranie restrukturyzacji zadłużenia oraz wspieranie wysokiego poziomu współfinansowania z funduszy UE.
- **Dalsze pogłębienie lokalnych i regionalnych rynków kapitałowych**, na których Polska mogłaby odgrywać kluczową rolę jest konieczne w średniej perspektywie czasowej, również w celu zniwelowania niepewności wynikającej z finansowania obcego. Rozwój pozabankowego sektora finansowego, szczególnie dzięki wprowadzaniu innowacyjnych produktów finansowych i dywersyfikację portfeli inwestycyjnych firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych może mieć istotne znaczenie dla pogłębienia i rozwoju lokalnych rynków kapitałowych.
- **Prywatyzacja i restrukturyzacja przedsiębiorstw** pozostających pod kontrolą państwa, szczególnie w przemyśle ciężkim, energetyce i ubezpieczeniach, jest konieczna do zapewnienia długofalowej konkurencyjności i efektywności. W Polsce jest znaczna luka w obszarze dużych prywatyzacji, a obecny kryzys uwypuklił konieczność pilnych działań w tym zakresie. Komercjalizacja jest również konieczna w sektorach takich jak transport i przedsiębiorstwa komunalne, w tym, tam gdzie jest to zasadne, poprzez partnerstwo publiczno-prywatne.
- Konieczne są **inwestycje w efektywność energetyczną i energię odnawialną** w celu obniżenia intensywności energetycznej i emisji dwutlenku węgla, co umożliwi realizację unijnych celów w zakresie ochrony środowiska. Konieczne są też działania na rzecz propagowania dywersyfikacji źródeł energii, zastępowania przestarzałych mocy wytwórczych w elektroenergetyce, dla których finansowanie komercyjne jest w dalszym ciągu ograniczone.

Od zatwierdzenia ostatniej Strategii dla Polski skala działalności Banku w Polsce stopniowo zmniejszała się w wyniku postępów transformacji gospodarczej, której towarzyszył rozwój konkurencyjnego sektora bankowego zdominowanego w dużej mierze przez banki zagraniczne.

W latach 2006-2008 Bank podpisał 31 projektów na kwotę 535,2 mln EUR (łącznie z transakcjami trans-granicznymi). Sytuacja uległa istotnej zmianie w 2009 r. w wyniku reakcji Banku na międzynarodowy kryzys finansowy. Na koniec roku 2009 Bank podpisał 21 projektów na kwotę 441,1 mln EUR (łącznie z projektami trans-granicznymi).

Cele operacyjne Banku w Polsce zdefiniowane w niniejszej strategii są zgodne z Polityką Graduacyjną Banku oraz strategicznym podejściem do krajów przechodzących proces transformacji, które przystąpiły do Unii Europejskiej w maju 2004 r. Tak jak w innych krajach w tej grupie, działalność Banku w Polsce była ograniczana w miarę postępów transformacji a finansowanie Banku stopniowo przestawało być niezbędne. Jednak globalny kryzys finansowy zagroził cofnięciem się procesu transformacji, odsłonił kruchość niektórych osiągnięć z przeszłości i gwałtownie zwiększył popyt na finansowanie EBOR, które stało się odpowiedzią na kryzys finansowy. Opóźniło to postępy w procesie graduacji, ale nie zmieniło polityki i orientacji strategicznej Banku. Oczekuje się, że kiedy warunki na rynkach globalnych ulegną poprawie, powróci napływ funduszy, a region odnotuje trwałą poprawę sytuacji i zniknie zagrożenie utraty osiągnięć transformacji gospodarczej, znaczenie finansowania Banku zmniejszy się. Przy uwzględnieniu szczególnych okoliczności i utrzymujących się wyzwań w procesie transformacji oczekuje się, że Polska graduje przed końcem okresu CRR4 (tj. 2015 r.).

Bank będzie ściśle współpracował z innymi Międzynarodowymi Instytucjami Finansowymi („MIF”) w odpowiedzi na kryzys oraz w procesie wychodzenia z kryzysu przez wspieranie polskiego systemu finansowego i mobilizację finansowania dla projektów o znaczeniu narodowym w sektorach infrastruktury i energetyki zmierzających do dywersyfikacji rynku energii, poprawy bezpieczeństwa energetycznego oraz wzmocnienia inwestycji w produkcję i wykorzystanie energii zrównoważonej. Ponadto Bank będzie wspomagał działania na rzecz poprawy konkurencyjności sektora korporacyjnego poprzez zaangażowanie w prywatyzację, działania na rzecz efektywności energetycznej oraz wspomaganie kredytowania dla sektora MMŚP i finansowania transakcji trans-granicznych w regionie. W oparciu o swój mandat i zasoby, Bank wykorzystuje swoje doświadczenie prywatnego sektorze prywatnym i zarządzania ryzykiem projektów) uzupełniając w ten sposób działania innych MIF.

W świetle kryzysu finansowego i uwarunkowań zewnętrznych naszkicowanych powyżej, i w zależności od dostępności adekwatnego finansowania komercyjnego, działalność Banku w Polsce będzie opierać się na następujących celach operacyjnych:

- **Wspieranie ciągłości akcji kredytowej banków komercyjnych i firm leasingowych na rzecz sektora korporacyjnego**, szczególnie MŚP i mikro-przedsiębiorstw. W obecnym otoczeniu rynkowym nasza uwaga będzie również skupiała się na poprawie adekwatności kapitałowej banków przez zapewnianie długoterminowego kapitału i finansowania długoterminowego, którego dostępność jest nadal ograniczona. Bank będzie działał na rzecz pogłębiania **lokalnych i regionalnych rynków kapitałowych** oraz kredytowania w walucie krajowej.
- Bank będzie starał się uczestniczyć z jednej strony w **prywatyzacjach przedsiębiorstw państwowych**, które ze względu na kryzys stały się konieczne, a z drugiej atrakcyjne. Bank będzie również selektywnie oferował **instrumenty finansowe o podwyższonym ryzyku** dla lokalnych przedsiębiorstw na finansowanie inwestycji, szczególnie inwestycji ukierunkowanych na efektywność energetyczną, zwiększających konkurencyjność i tworzących lepszy klimat biznesowy. Bank będzie również wspierał regionalną ekspansję polskich przedsiębiorstw poprzez **inwestycje trans-graniczne**.

- Zgodnie z ustalonymi pozostałymi do wypełnienia celami procesu transformacji w Polsce, Bank będzie propagował inwestycje w dalszą dywersyfikację w sektorze **energetycznym** i w dostawach paliw, która będzie mogła przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego w Polsce, a także będzie wspierał zrównoważony rozwój sektora energetycznego przez priorytetyzowanie **energetyki odnawialnej i efektywnego korzystania z energii**. W szczególności Bank będzie oddziaływał po stronie popytu przez **redukcję zużycia energii, obniżającą w rezultacie emisję gazów cieplarnianych** działając w ten sposób na rzecz walki ze zmianami klimatycznymi.
- Wspieranie zaangażowania sektora prywatnego w sektorze usług publicznych we współpracy z EIB i Unijnymi Funduszami Strukturalnymi i Funduszami Spójności, w szczególności poprzez **prywatyzację** jak również **partnerstwo prywatno-publiczne** w projektach z zakresu **infrastruktury transportowej, komunalnej i ochrony środowiska**, czyli projektów stymulujących rozwój finansowania zabezpieczanego przychodami komunalnymi i zmniejszającego zależność od gwarancji rządowych i komunalnych a jednocześnie zapewniając długoterminowe kredytowanie.

W okresie objętym Strategią Bank będzie skupiał swoje wysiłki na dialog polityczny przede wszystkim w obszarze wspierania rynków kapitałowych w walucie lokalnej i zrównoważonego rozwoju sektora energetycznego.

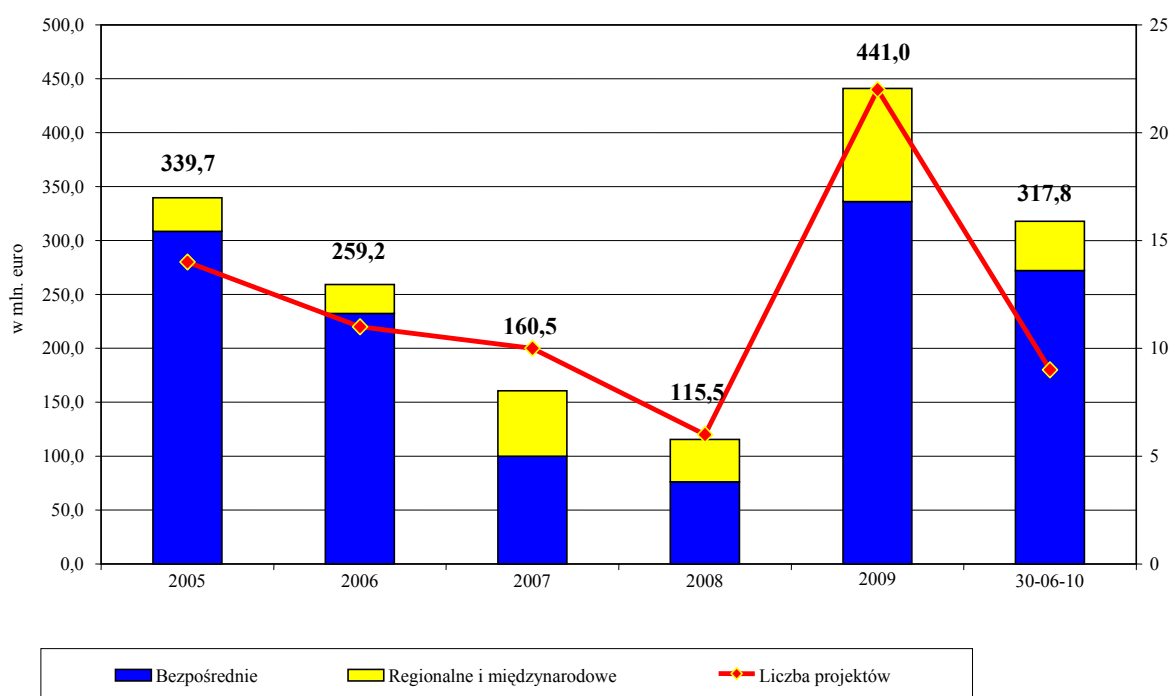
Działając na rzecz realizacji powyższych zamierzeń Bank będzie w dalszym ciągu ściśle koordynował swoje działania z innymi MIF, również przy mobilizacji współfinansowania inwestycji priorytetowych, w szczególności z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym. Bank zapewni, aby działalności EBOR w Polsce oparta była na zdrowych zasadach bankowości, przynosiła efekty w zakresie transformacji gospodarczej, była uzupełniająca w stosunku do finansowania komercyjnego i była oparta na Polityce Środowiskowej i Socjalnej Banku oraz wprowadzała (tam gdzie będzie to wskazane) Środowiskowy i Socjalny Plan Działania. Bank będzie również proaktywnie dokonywał analizy i zarządzał swoim portfelem w Polsce, aby utrzymać jego wysoką jakość.

1. PORTFEL BANKU

1.1 Przegląd dotychczasowej działalności

Bank wspierał transformację gospodarczą w Polsce przez finansowanie głównie projektów z sektora prywatnego w szerokim spektrum sektorów gospodarki. Polska stanowi czwartą pod względem wielkości ekspozycję Banku, odpowiadając 8,52% całkowitego zaangażowania Banku. Na koniec czerwca 2010 r. łączna wielkość zaangażowania netto wynosiła około 4.329 mln EUR (z czego 450,0 mln EUR było finansowane poprzez projekty o charakterze regionalnym). Portfel inwestycyjny Banku jest dobrze zdywersyfikowany, przy czym sektor Korporacji stanowi 36% portfela, Instytucje Finansowe stanowią 37%, Infrastruktura 18% a Energetyka 9%. Z całego portfela operacyjnego Banku w wysokości ok. 1,4 mld EUR to inwestycje kapitałowe stanowią 34% portfela. Szczegółowe rozbiecie według sektora przedstawiono w Załączniku 2.

Poniższy wykres ilustruje działalność EBOR pod względem liczby projektów i rocznych zobowiązań od 2005 r. do końca 2009 r. (patrz Załącznik 1). Od 2005 r. działalność Banku stale się zmniejszała, odzwierciedlając w ten sposób postępy w zakresie transformacji gospodarczej. Na wolumen w 2008 r. wpłynął również częściowo kryzys finansowy – projekty, które miały być współfinansowane w ostatnim kwartale roku zostały przełożone lub zarzucone. Rok 2009 upłynął pod znakiem działań Banku w odpowiedzi na kryzys; całkowita wartość zaangażowania się Banku wyniosła 441,0 mln EUR (łącznie z projektami trans-granicznymi). Dwie trzecie wolumenu przypadło na sektor Instytucji Finansowych w ramach pakietu działań antykryzysowych. W roku 2010 Bank kontynuował wsparcie w otoczeniu kryzysowym udzielając (na koniec czerwca) ponad 300 milionów EUR (łącznie z transakcjami trans-granicznymi).

1.2 Realizacja poprzedniej strategii dla Polski

Poprzednia Strategia dla Polski zatwierdzona w kwietniu 2006 r. nakreślała następujące priorytety strategiczne Banku w Polsce:

- Stymulowanie rozwoju finansowania zabezpieczonego przychodami i zaangażowania sektora prywatnego ograniczającego zależności od gwarancji rządowych i zwiększania podaży finansowania długoterminowego dla projektów z obszaru infrastruktury i ochrony środowiska. Poszerzanie zakresu finansowania poprzez partnerstwo publiczno-prywatne, głównie w sektorach komunalnym i transportowym, w ścisłym porozumieniu z władzami krajowymi /lokalnymi oraz Funduszami Spójności i Funduszami Strukturalnymi UE.
- Wsparcie restrukturyzacji, modernizacji i uczestnictwa sektora prywatnego w sektorze transportu drogowego, kolejowego i lotniczego.
- Wspieranie projektów z zakresu oszczędzania energii i energii odnawialnej zaprojektowanych zgodnie z zasadami rynkowymi i propagowanie inwestycji prywatnych.
- Wspieranie restrukturyzacji, modernizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw, przez podział ryzyka z inwestorami krajowymi lub zagranicznymi, szczególnie w sektorach stanowiących większe wyzwanie, takich jak sektor chemiczny, energetyczny, przemysł ciężki czy górnictwo.
- Zapewnianie wymaganego kapitału na inwestycje o podwyższonym poziomie ryzyka (kapitał akcyjny i/lub produkty strukturyzowane) dla przedsiębiorstw krajowych przeznaczonego na ich wzrost i/lub ekspansję w regionie.
- Kontynuacja współpracy z lokalnymi instytucjami finansowymi i poza bankowymi instytucjami finansowymi na rzecz zapewniania finansowania dla MMŚP, szczególnie na terenach wiejskich, w połączeniu ze wsparciem unijnym lub innym wsparciem pomocowym.
- Działania na rzecz poszerzania lokalnego rynku kapitałowego poprzez promowanie i rozwój nowych struktur finansowych, takich jak papiery wartościowe zabezpieczone aktywami, sekurytyzacja portfeli aktywów, instrumenty zamienne, obligacje hipoteczne i obligacje przychodowe.

W ciągu ostatniego okresu objętego Strategią (do końca 2009 r.) Bank podpisał 52 nowe projekty na łączną kwotę 976 mln EUR (łącznie z transakcjami regionalnymi i trans-granicznymi). W reakcji na główne wyzwania związane z transformacją Bank zrealizował następujące projekty:

- Udział Banku w pierwszym etapie prywatyzacji grupy energetycznej ENEA poprzez ofertę publiczną (IPO) na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie był kluczową inwestycją obejmującą również plan Spółki w zakresie ochrony środowiska, cele dotyczące ładu korporacyjnego i poprawę standardów, które zostały ustalone również jako cele inwestycji. Inwestycja Banku była bardzo istotna, dlatego, że miała ona miejsce w czasie, kiedy kryzys finansowy już poważnie dotknął rynki finansowe.
- Bank cały czas wspierał modernizację sektora energetycznego w Polsce i wprowadzanie wyższych standardów ochrony środowiska spełniających unijne wymogi w zakresie redukcji gazów cieplarnianych. Zaangażowanie Banku w finansowanie nowego bloku o mocy 800 MW w Bełchatowie było istotną inwestycją wspierającą udział kredytodawców komercyjnych. Kwota 120 mln EUR wniesiona przez Bank pozwoliła stworzyć montaż finansowy z udziałem banków komercyjnych w wysokości ogółem 1,15 mld EUR i MIF w wys. 350 mln EUR. Dzięki pomocy technicznej Bank również wspomógł przygotowanie

elektrowni Belchatów do roli uczestnika zliberalizowanego hurtowego rynku energii elektrycznej. W sektorze energetycznym w roku 2009 Bank podpisał pierwszy projekt finansujący energetykę odnawialną – Farmę Wiatrową w Tychowie; była to przełomowa transakcja typu „*project finance*” współfinansowana z BCP, kolejną inwestycją wspierającą Odnawialne Źródła Energii („OZE”) było sfinalizowanie projektu biomasowego dla Grupy Mondi.

- Wsparcie dla MMŚP cały czas stanowiło ważny element działalności Banku. Przez ostatnie trzy lata Bank zawarł sześć transakcji w ramach Programu Pomocy dla MŚP UE/EBOR z firmami leasingowymi i bankami, rozszerzając dostępność finansowania dla MMŚP przy udziale unijnych środków grantowych.
- Bank cały czas wspierał *prywatne fundusze kapitałowe oraz fundusze specjalistyczne*, pomagał przy ich regionalnej ekspansji (AIG New Europe Fund, Syntaxis Mezzanine Fund, Accession Mezzanine Capital, Advent Central & Eastern Europe oraz ARX Private Equity Fund). Bank wpierał również specjalistyczne fundusze nieruchomościowe notowane na GPW przyciągając jako inwestorów polskie fundusze emerytalne.
- Bank cały czas wspiera projekty komunalne i środowiskowe finansowane poprzez obligacje przychodowe i współfinansowane z Funduszy Strukturalnych i Funduszy Spójności UE. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie było pierwszym projektem ciepłowniczym w UE, który skorzystał z Funduszy Strukturalnych. Bank zainwestował w obligacje przychodowe (w Bydgoszczy) i wspierał inwestorów prywatnych inwestujących w infrastrukturę komunalną poprzez regionalne inwestycje kapitałowe (Dalkia, Veolia i Aqualia).
- Bank wspierał też stymulowanie handlu międzynarodowego i inwestycje zagraniczne wspierające ekspansję polskich inwestorów na Ukrainie i w Zachodnich Bałkanach. Dotychczas podpisano pięć transakcji trans-granicznych, między innymi z firmami Cersanit, Barlinek i Grupą Asseco.

1.3 Kryzys finansowy z 2009 r. i nowa działalność Banku w zakresie efektywności energetycznej

W roku 2009 Bank koncentrował się głównie na adresowaniu wyzwań związanych z kryzysem w sektorze finansowym przez zapewnianie finansowania średnioterminowego dla MMŚP, najslabiej obsługiwanego segmentu klientów w Polsce. 67% inwestycji Banku w 2009 r. dotyczyło finansowania projektów sektora finansowego. Ponadto Bank kontynuował wspieranie sektora energetyki odnawialnej i sektora komunalnego, gdzie dostępność długoterminowego finansowania komercyjnego była ograniczona.

1.3.1 Zmiany w zakresie efektywności energetycznej

Wśród wszystkich krajów UE, Polska gospodarka charakteryzuje się wysoką intensywnością emisji CO₂ szacowaną na 0,76 tony CO₂ na 1.000 USD PKB (w ujęciu siły nabywczej prądu), podczas gdy olbrzymia większość krajów UE utrzymuje się na poziomie poniżej 0,5 tony. Jednocześnie intensywność energetyczna w Polsce jest znacząco powyżej poziomów w krajach unijnej „piętnastki”. Pomimo spadku intensywności energetycznej od 1989 r., od 2003 r. intensywność energetyczna w Polsce wzrasta. Raport Ministerstwa Gospodarki „Polityka Energetyczna Polski do 2030 r.” potwierdza znaczenie poprawy intensywności energetycznej i

redukcji wpływu sektora energetycznego na środowisko. Celem jest obniżenie zużycia energii o 9% do roku 2016 i o 20% do roku 2020. Wydaje się, że jednym z najważniejszych narzędzi polityki energetycznej byłoby wprowadzenie nowego Prawa o Efektywności Energetycznej i ustanowienie programu obrotu „białymi certyfikatami”, który stanowiłby ważne uzupełnienie istniejącego systemu zielonych certyfikatów.

Polska jest odbiorcą 7% całkowitego wolumenu Programu Inwestycyjnego Energii Zrównoważonej Banku („SEI”) I w latach 2006 do 2009. Polska jest również pierwszym krajem, w którym Bank wspierał Program Zielonych Inwestycji („GIS”). W listopadzie 2009 r. Bank w imieniu rządu Hiszpanii podpisał z rządem RP kontrakt dot. obrotu emisjami na 25 mln EUR („Umowa o Obrocie jednostkami AAU”), pierwszą transakcją tego rodzaju w Polsce na podstawie Protokołu z Kioto. Przy znaczącej nadwyżce AAUs (równowartość 500 mln ton CO₂ w okresie 2008-2012), oczekuje się, że Polska będzie mogła zawierać kolejne transakcje sprzedaży AAUs w ramach Protokołu z Kioto, którym będzie towarzyszyć dalsza redukcja emisji gazów cieplarnianych poprzez realizację programu zazieleniania (patrz Załącznik 5).

1.4 Wpływ na transformację i wyciągnięte wnioski

1.4.1 Sektor finansowy

Bankowość. Inwestycja kapitałowa Banku w Bank Pekao, największy uniwersalny bank prywatny, przyniosła świetne wyniki i przyczyniła się do dalszej konsolidacji sektora bankowego. Głównym czynnikiem wpływającym na sukces tej operacji było zaangażowanie się EBOR w czasie pierwszego etapu prywatyzacji. Po długotrwałym i intensywnym dialogu politycznym w 2004 r. został sprywatyzowany Bank Gospodarki Żywnościowej SA (BGŻ), który z powodzeniem uczestniczył w Programie Pomocy dla MŚP UE/EBOR skierowanym do sektora rolniczego. BZWBK i BPH to inne przykłady udanych prywatyzacji, w których uczestniczył Bank. **Wniosek wyciągnięty** ze znaczącej działalności Banku w zakresie pomocy technicznej przy wspieraniu BGŻ – złożona struktura programów TC wymagają skoordynowanego monitoringu prowadzonego przez EBOR, który w tym przypadku był zapewniony dzięki powołaniu Komitetu Sterującego i Grupy Zadaniowej (PE04-292T).

MŚP i MMŚP. W ciągu ostatniej dekady działalność związana z MMŚP była prowadzona w ramach Programu Pomocy dla MŚP UE/EBOR i obejmowała zapewnianie linii kredytowych na potrzeby kredytowania i współpracę techniczną z Bankiem BZ WBK, Fortis Polska, ING Śląski, Raiffeisenbank, PKO BP i in. Chociaż w poszczególnych działaniach osiągnięto dobre wyniki, pozostałe wyzwania związane z transformacją są oceniane wyżej niż w innych sektorach w kraju. Dalsze zaangażowanie Banku byłoby więc ważne szczególnie w odniesieniu do mniej rozwiniętych regionów i terenów wiejskich.

Prywatne Fundusze Kapitałowe. Polska jest głównym rynkiem docelowym dla szeregu prywatnych funduszy kapitałowych w regionie a Bank pełnił ważną rolę w przyciąganiu zagranicznych i krajowych inwestorów instytucjonalnych do części takich funduszy. W ocenie Polish Enterprise Funds za rok 2007 stwierdzono, że osiągnięto silny wpływ na transformację i że potencjał utrzymania takiego wpływu jest nadal duży. **Prywatne Fundusze Kapitałowe** nadal stosują proste struktury i instrumenty finansowe. Bank zaczął współpracować funduszami *mezzanine* (fundusze Mezzanine i Syntaxis) i uważnie monitoruje wyniki funduszy w regionie, koncentrując się na jakości zarządzania. **Lekcja wyciągnięta** z projektów – Bank musi stosować

spójną definicję mikro-przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw¹ co umożliwi spójne rejestrowanie i raportowanie wywieranego wpływu (PE07-379).

PIF. Bank zainwestował w jeden z krajowych funduszy emerytalnych i przyłączył się do zagranicznych sponsorów sektora ubezpieczeniowego poprzez zapewnienie im kapitału, co ostatecznie doprowadziło do zwiększenia ich konkurencyjności. W roku 2000 Bank uczestniczył w kredycie konsorcjalnym na rzecz Europejskiego Funduszu Leasingowego (EFL). W ramach programu ramowego UE wspierano wiele innych instytucji leasingowych, w tym SG Equipment Leasing, BFL (część PKOBP), Raiffeisen i BZW WBK Leasing. Ponadto Bank wprowadził obligacje hipoteczne (dla banku BRE), nowy produkt na rynku. **Wniosek wyciągnięty** z zakończonego *dużym sukcesem* projektu EFL – konieczne jest łączenie działalności leasingowej ze sprzedawcami, takimi jak dealerzy samochodowi i dealerzy urządzeń budowlanych celem wspierania popytu i przez to zwiększenia wpływu na transformację (PE04-267).

1.4.2 Sektor przedsiębiorstw

Przemysł. W omawianym okresie i w okresie objętym poprzednią strategią Bank postawił sobie za cel wspomaganie restrukturyzacji i zwiększanie konkurencyjności sektora. W projekcie realizowanym z SK Eurochem, rola Banku była istotna przy zapewnieniu współfinansowania sponsorów i banków zagranicznych. W roku 2004 Bank z sukcesem wsparł polikwidacyjną restrukturyzację Celsa Huta Ostrowiec (CHO). Dzięki pomocy EBOR i inwestora zagranicznego spółce udało się wdrożyć ważne usprawnienia w obszarach technicznym i środowiskowym oraz nowe standardy biznesowe. Ponadto Bank współpracuje z polskimi sponsorami przy projektach regionalnych, tj. polskimi firmami wchodzącymi na rynki wschodnie, rozwijając przez to działalność transgraniczną (na przykład Cersanit i Barlinek). W projekcie BIZ Fagor Bank współpracuje z inwestorem z Hiszpanii.

Branża rolno-spożywcza. EBOR pełnił aktywną rolę przy restrukturyzacji zakładów przetwórstwa spożywczego i rozwijaniu sprzedaży hurtowej artykułów spożywczych. Wiele projektów wykazało korzyści wynikające z radykalnej restrukturyzacji i poprawy sposobu prowadzenia działalności. Ponadto, usprawnienia jakościowe, tj. wprowadzenie standardów unijnych i ISO 9000, doprowadziły do zwiększenia sprzedaży bezpośredniej na rzecz międzynarodowych hipermarketów, takich jak Tesco, Metro i Carrefour. W roku 2003 i 2005 Bank wspierał ekspansję przemysłu detalicznego przez finansowanie razem z lokalnymi bankami komercyjnymi dla franszys Kaufland i Intermarché. **Wniosek wyciągnięty** z projektu z udziałem Kaufland – zaangażowanie sponsora w regionie, jego wiedza fachowa i odnotowany wcześniej sukces stanowią ważne czynniki ograniczające ryzyko dla wpływu w zakresie transformacji (PEX08-341).

Nieruchomości i turystyka. Bank kontynuował analizę możliwości inwestycyjnych na szybko rozwijającym się polskim rynku nieruchomości, zarówno poprzez inwestycje bezpośrednie w kraju jak i inwestycje regionalnych funduszy nieruchomości. Realizowane projekty obejmowały szerokie spektrum podsektorów, w tym nieruchomości hotelowe, mieszkalne, biurowe i detaliczne, magazynowe i lekkie powierzchnie przemysłowe. W roku 2000 inwestycja w Hotel Atrium w Warszawie przyniosła jednak mieszane wyniki, głównie w związku z recesją gospodarczą i znaczącym zwiększeniem wielkości oferowanej powierzchni hotelowej przez innych operatorów międzynarodowych. W okresie 2007/2008 Bank prowadził innowacyjną współpracę z funduszami nieruchomości przez zapraszanie funduszy emerytalnych do udziału w

¹ Znaczenie tego wniosku niedawno potwierdziło badanie EvDs Small Business Finance Study (PE08-430S) oraz EU/EBRD SME Facility TC OPER (PE09-451T)

inwestowaniu za pośrednictwem GPW. Ponadto Bank wprowadził nowe wówczas finansowanie poprzez kredyty podporządkowane typu *mezzanine*. **Wniosek wyciągnięty** z działalności w tym zakresie – projekcje rynkowe konsultantów branżowych stanowią jedynie materiał wejściowy do projektu i nie powinny zastępować konserwatywnego podejścia do strukturyzowania projektów (PE06-352).

Telekomunikacja. Bank zaangażował się w prywatyzację państwowego dostawcy usług telefonii stacjonarnej, TPSA, stosunkowo późno i wywarł jedynie marginalny wpływ na transakcję. Ponadto rola gwaranta EBOR dwóch kredytów udzielonych przez EIB na rzecz TPSA okazała się sporna (patrz lekcja przedstawiona poniżej). Bank zainwestował w Netię, firmę oferującą szeroką gamę usług telekomunikacyjnych, celem zwiększenia konkurencji w sektorze. W roku 2001 został udzielony kredyt konsorcjalny Polskiej Telefonii Cyfrowej (PTC) prowadzący do zwiększenia konkurencji i ulepszenia świadczenia usług telekomunikacyjnych. **Wniosek wyciągnięty** z projektów z TPSA – pełnienie przez Bank funkcji gwaranta kredytów MIF jest rozwiązaniem niekorzystnym i co do zasady nie powinno być ponownie stosowane (PEX04-223).

1.4.3 Sektor infrastruktury

Energetyka i efektywność energetyczna. Oprócz wczesnej działalności mającej na celu modernizację sektora energetycznego, Bank koncentrował się na działaniach w zakresie efektywności energetycznej poprzez koncepcję ESCO (Firmy Oszczędzającej Energię). Okazało się jednak, że projekty Banku z trudnością znajdowały sobie miejsce w trudnym otoczeniu w Polsce, gdzie regulacje zniechęcały do poszanowania energii. Efekty demonstracyjne były więc niższe niż się spodziewano i nie rozwinął się jeszcze znaczący rynek dla usług energetycznych. Bank wspierał również rozwijanie nowych mocy produkcyjnych, podejmując wyzwania związane z bezpieczeństwem energetycznym, takie jak projekty z zakresu wytwórstwa energii Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin (PAK) (400MW) i Bełchatów (800MW), i pomagał rządowi przy pierwszej próbie prywatyzacji operatora sieci energetycznej ENEA (poprzez IPO). W mniej odległej przeszłości Bank uruchomił finansowanie energetyki odnawialnej w Polsce i zamknął pierwsze projekty dotyczące elektrowni wiatrowych oraz pierwsze projekty wykorzystujące biomasę, niemniej pozostaje jeszcze bardzo wiele do zrobienia, jeśli chodzi o wspieranie kraju w realizacji celów w zakresie energii odnawialnej. Dalsze interwencje w dziedzinie efektywności energetycznej są obecnie pilnie potrzebne nie tylko w celu realizacji przez Polskę unijnych celów środowiskowych, ale również dla zapewnienia ciągłego bezpieczeństwa dostaw energii w miarę jak popyt na energię elektryczną przekroczy dostępną podaż już w roku 2011 lub 2012.

Transport. Projekt restrukturyzacji i prywatyzacji PKP z 2000 r. zapoczątkował reformy instytucjonalne i komercjalizację Spółki oraz finansował proces restrukturyzacji zatrudnienia. Proces został skonsolidowany z drugim projektem prywatyzacji i restrukturyzacji PKP. Rola sektora prywatnego na kolei jest jednak w dalszym ciągu ograniczona; dla przykładu w segmencie przewozów towarowych jest to tylko 20% udziału w rynku. W sektorze drogowym Bank skupiał swoją pomoc na doradztwie w zakresie ustawodawstwa PPP i rozwijania pilotażowego PPP. Działania te okazały się nieskuteczne gdyż nie doprowadziły do żadnej szeroko uznawanej inicjatywy. W obliczu nowej ustawy o PPP przyjętej w grudniu 2008 r. w przyszłości oczekuje się osiągnięcia bardziej znaczących wyników. **Wniosek wyciągnięty** z projektu Zarządzania Siecią Dróg Prywatnych sugeruje, aby najpierw pracować nad rozwiązaniami instytucjonalnymi raczej niż angażować duże środki na pomoc techniczną projektu, który może nigdy nie wyjść na światło dzienne. Jest to szczególnie ważne w złożonych

projektach z udziałem różnych instytucji, gdzie nie są przygotowane podstawowe parametry projektu (PE05-319T).

Infrastruktura Komunalna i Ochrony Środowiska. Bank stosował nowe instrumenty finansowania, takie jak obligacje przychodowe w sektorze wodociągowym w Bydgoszczy i finansowanie kapitałowe projektów ciepłowniczych w Poznaniu i Łodzi. EBOR opracował również innowacyjne podejścia do współfinansowania Funduszy Spójności i Funduszy Strukturalnych UE. Znaczące postępy osiągnięto w zakresie komercjalizacji usług wodociągowych i transportu publicznego oraz wprowadzania długoterminowych kontraktów na usługi publiczne. Jednak inwestycje w infrastrukturę mogą być opóźnione przez problemy z zamówieniami publicznymi i obecnymi procedurami dotyczącymi oceny wpływu na środowisko, które wymagają zapewnienia zgodności z właściwą dyrektywą unijną. Niemniej Bank uzgodnił zasady zamówień publicznych z polskimi władzami i współfinansowanie EBOR dla projektów komunalnych powinno być teraz łatwiejsze. **Wniosek wyciągnięty** z projektu wodociągowego w Bydgoszczy dotyczy znaczenia finansowania grantowego dla infrastruktury ochrony środowiska. Chociaż projekt był w stanie zapewnić odzyskanie kosztów eksploatacji i utrzymania, klient nie był w stanie pozwolić sobie na całość inwestycji kapitałowej bez komponentu grantowego (PE06-359).

1.5 Wyniki finansowe obecnego portfela

Obecny portfel operacyjny Banku w Polsce stanowią w 84,2% projekty prywatne a w 43,1% inwestycje kapitałowe. Ocena ryzyka portfela wynosi 5,8, co jest porównywalne z oceną 5,72 dla całego portfela Europy Środkowo-Wschodniej i Krajów Bałtyckich. Portfel osiąga jak do tej pory dobre wyniki przy udziale aktywów z utratą wartości wynoszącą jedynie 5,9% obecnej wartości portfela.

1.6 Mobilizacja współfinansowania

Ogólny wskaźnik mobilizacji (całkowity koszt projektu/finansowanie EBOR) wynosi 3,92. W okresie objętym strategią większość projektów dłużnych była współfinansowana, np. elektrownia Belchatów, Celsa Huta Ostrowiec II, Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. w Krakowie, Kraków Płaszów II czy Wodociągi Gdańsk. W roku 2009 w warunkach kryzysu współfinansowanie było bardzo ograniczone, chociaż wszystkie projekty dłużne realizowane poza IF pozyskiwały współfinansowanie komercyjne – projekty dotyczące energii odnawialnej Tychowo i Mondy (w konsorcjum z bankami komercyjnymi) a w przypadku obligacji przychodowych w Bydgoszczy polskie fundusze emerytalne uczestniczyły w objęciu pierwszej transzy.

2. OTOCZENIE OPERACYJNE

2.1 Ogólne otoczenie dotyczące reform

Polska poczyniła znaczące postępy w transformacji w kierunku nowoczesnej gospodarki rynkowej. Reformy strukturalne zapoczątkowane w latach 1990-ych były udane a ich implementacja miała daleko sięgające skutki. Program reform w ostatnich latach koncentrował się na przyjmowaniu *acquis communautaire* i przystąpieniu do UE w maju 2004 r. W rezultacie Polska stoi na czele pod względem wskaźników transformacyjnych EBOR w zakresie małych prywatyzacji, restrukturyzacji przedsiębiorstw, liberalizacji cen oraz liberalizacji handlu i

wymiany zagranicznej. We wszystkich tych kategoriach, z wyjątkiem restrukturyzacji przedsiębiorstw, Polska już osiągnęła standardy dobrze funkcjonującej gospodarki rynkowej. Niemniej nadal jest miejsce na poprawę w obszarze dużych prywatyzacji, polityki konkurencji, bankowości, pozabankowych instytucji finansowych i reform w obszarze infrastruktury. Polska pozostaje jednak trzecim najbiedniejszym krajem UE z PKB na jednego mieszkańca w wys. 56% unijnej średniej w 2008 r.

Pomimo wysiłków mających na celu poprawę otoczenia biznesowego i redukcji biurokracji, miejsce Polski w rankingu „łatwości prowadzenia działalności” Banku Światowego pozostaje niskie, według raportu *Doing Business 2010*. W raporcie tym Polska zajmowała 72. miejsce ze 183 krajów i było to najniższe miejsce spośród nowych krajów członkowskich UE. Zgodnie z badaniem, obszarami borykającymi się z największymi problemami są pozwolenia na budowę, rozpoczynanie działalności gospodarczej i opłacanie podatków; ponadto rozwiązywanie działalności, rejestrowanie nieruchomości i sztywność godzin pracy są w każdym przypadku poniżej średnich OECD i regionu. Pod względem dostępu do kredytów i handlu transgranicznego Polska wypada dobrze w porównaniu ze średnimi OECD i regionu. Obawy dotyczące otoczenia biznesowego podziela Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych, która sporządziła listę przeszkód biurokratycznych hamujących rozwój przedsiębiorstw prywatnych. W dalszym ciągu wyzwaniem jest walka z korupcją – zajmująca 58. miejsce na świecie w Indeksie Korupcji Transparency International Polska wypada w tym zakresie gorzej od większości pozostałych nowych państw członkowskich UE.

Realizacja kluczowych reform jest powolniejsza niż oczekiwano w ostatnich latach. W szczególności program prywatyzacji nie był tak udany jak początkowo zakładano w związku z kryzysem finansowym w 2008 r., chociaż rząd przedstawił uaktualnioną listę firm do sprzedaży w nadchodzącym roku i rozpoczął szybką sprzedaż wybranych przedsiębiorstw, firm energetycznych i sektora chemicznego.

Polska utrzymuje duży segment gospodarki skupiony wokół rolnictwa natomiast komponent gospodarki oparty na wiedzy jest mniej rozwinięty niż w większości krajów na zaawansowanym etapie transformacji. Infrastruktura teleinformatyczna jest nadal słabo rozwinięta a penetracja szerokopasmowego dostępu do Internetu wyniosła tylko 13% w 2009 r. w porównaniu z 24% w całej UE. Finansowanie prac badawczo-rozwojowych jest również na niskim poziomie według standardów Europy Środkowo-Wschodniej, a powiązania pomiędzy akademickimi instytucjami badawczymi i sektorem prywatnym są słabe w porównaniu z regionem.

2.1.1 Otoczenie polityczne

Polska ma skonsolidowany demokratyczny system polityczny, z prezydentem wybieranym w wyborach powszechnych i rządem, na czele, którego stoi premier nominowany przez prezydenta i zatwierdzany przez parlament. Zgromadzenie narodowe składa się z dwóch izb – izbę niższą (Sejm) stanowi 460 posłów a w skład izby wyższej, Senatu, wchodzi 100 senatorów. Ostatnie wybory parlamentarne, które odbyły się w październiku 2007 r. przyniosły zwycięstwo ówczesnej opozycji i zmianę rządu z kierowanej przez konserwatywne Prawo i Sprawiedliwość (PiS) koalicji na dwupartyjną koalicję centroprawicowej Platformy Obywatelskiej (PO) współpracującej ze zorientowanym na tereny wiejskie Polskim Stronnictwem Ludowym (PSL). Koalicja PO-PSL kontroluje obecnie większość składającą się z 240 mandatów w Sejmie, co daje jej bezpieczną przewagę 10 mandatów, która jest czasami wzmacniana przez 53 głosów kontrolowanych przez opozycyjny Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD).

Pomimo różnic ideologicznych pomiędzy obydwojema partiami, koalicja PO-PSL okazała się być trwała i spójna, nawet w obliczu presji politycznej spowodowanej przez globalny kryzys finansowy i gospodarczy. Chociaż gotowość przywództwa PO do uwzględniania wielu żądań swojego mniejszego partnera koalicyjnego podważyła niektóre z jej bardziej ambitnych planów reform, to kompromisowe stanowisko zapewniło ciągłość udziału PSL w koalicji i zaangażowanie wzmacniane przez dobre stosunki robocze pomiędzy premierem z PO, Donaldem Tuskiem, a wicepremierem z PSL, Waldemarem Pawlakiem.

Polski system polityczny doznał wstrząsu w kwietniu 2010 r., kiedy to prezydent Lech Kaczyński i 87 innych ważnych członków polskiej elity politycznej i intelektualnej zginęło tragicznie w katastrofie lotniczej w Smoleńsku, udając się na obchody 70 rocznicy zbrodni katyńskiej. Łagodne przekazanie uprawnień politycznych i administracyjnych po tragedii – w tym czasowe przejście uprawnień prezydenckich przez marszałka Sejmu, Bronisława Komorowskiego, oraz przekazanie naczelnych urzędów w rządzie, Senacie, Narodowym Banku Polskim i siłach zbrojnych – zostało dokonane w pełnej zgodności z konstytucją, odzwierciedlając silny poziom konsolidacji polskich instytucji demokratycznych, nawet w warunkach skrajnego wstrząsu.

Wybory prezydenckie, które zaplanowano na październik 2010 r. zostały w rezultacie przesunięte na 20 czerwca 2010 r. Pełniący obowiązki prezydenta Bronisław Komorowski został wybrany na kandydata PO w pierwszych w Polsce prawyborach jeszcze przed katastrofą w Smoleńsku. Był premier, przewodniczący PiS i brat bliźniak Lecha Kaczyńskiego, Jarosław Kaczyński, stanął do walki jako kandydat PiS, z deklarowanym celem kontynuacji spuścizny politycznej brata. Po wyrównanej pierwszej turze, w której żadnemu z kandydatów nie udało się uzyskać bezwzględnej większości, Komorowski uzyskał w drugiej turze 53,01% głosów, dające mu prezydenturę.

Przez okres dwóch i pół roku pomiędzy wyborami parlamentarnymi w 2007 r. i wyborami prezydenckimi w 2010 r. poczyniono niewielkie postępy w zakresie programu reform strukturalnych. Było to wynikiem kilku czynników: pat polityczny pomiędzy rządem PO a prezydentem Kaczyńskim; stosunkowo dobre wyniki gospodarcze Polski w czasie kryzysu; oraz ciągły cykl wyborczy, który skracał polityczny horyzont czasowy elit politycznych. Zwycięstwo Komorowskiego w wyborach prezydenckich powinno usunąć wiele z tych przeszkód i dodać tak bardzo pożądanego impetu programowi reform. Niemniej będzie konieczne trwałe zaangażowanie polityczne, aby zdominowane przez PO przywództwo polityczne wdrożyło najbardziej wrażliwe politycznie reformy transformacyjne „trzeciej fazy”, szczególnie w obszarze dużych prywatyzacji przemysłu, oraz rozwiązało kwestię deficytu fiskalnego poprzez bardzo potrzebne reformy systemu emerytalnego i służby zdrowia.

2.1.2 Kwestie socjalne i pracownicze

Polska ma największą i jedną z najmłodszych populacji w Europie Środkowo-Wschodniej i Krajach Bałtyckich. Chociaż liczba ludności powoli się zmniejsza, pokolenie wyżu demograficznego z początku lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku zaczyna wchodzić w wiek produkcyjny, osiągając najwyższy poziom w latach 2009-2010. Ten wyż demograficzny i wynikająca z niego nadwyżka liczby nowych osób wchodzących na rynek pracy w ciągu następnych kilku lat, a także następujący po nim trend szybkiego starzenia się i kurczenia siły roboczej uwypukliły palącą potrzebę dalszej reformy systemu emerytalnego i służby zdrowia. Reformy wprowadzone przez rząd pod kierunkiem PO w latach 2008-2009 były wetowane przez prezydenta Kaczyńskiego; obecnie są rozważane dalsze działania reformatorskie.

2.1.3 Kwestie związane z ochroną środowiska

Chociaż Polska przystąpiła do Unii Europejskiej 1 maja 2004 r., nadal boryka się z problemami ochrony środowiska dotyczącymi zanieczyszczenia powietrza, wody i gleby. Sektor infrastruktury komunalnej (wysypiska śmieci i oczyszczalnie ścieków) będzie w dalszym ciągu wymagać znaczących inwestycji, aby pokonać zaległości z przeszłości oraz rozwijać nowe rozwiązania, zapewniające wzrost gospodarczy w przyszłości. Fundusze unijne i krajowe będą stanowić dużą część, ale nie całość, wymaganego finansowania. Sektory energetyki (w tym górnictwo) pozostają jednym z głównych źródeł zanieczyszczeń przemysłowych i również tutaj będą wymagane znaczące inwestycje, aby spełnić przyszłe standardy unijne w zakresie ochrony środowiska. Może pojawić się potrzeba dodatkowych urządzeń do ograniczania zanieczyszczeń w sektorze ciepłownictwa w związku z możliwą zmianą interpretacji unijnej dyrektywy w sprawie dużych źródeł spalania (LCP) w Polsce. W związku z powyższym istnieje duże zapotrzebowanie na ciągłe finansowanie projektów środowiskowych.

Polsce udało się transponować i wdrożyć większość unijnych przepisów środowiskowych (*'Aquis Communautaire'*). Chociaż poczyniono znaczące postępy, odnotowano również wiele przypadków braku zgodności. Dla przykładu słaba jest transpozycja i wdrażanie dyrektywy EIA i wymogów Natura 2000. Wpłynęło to na wypłaty z Funduszy Spójności dla wielu projektów z zakresu infrastruktury komunalnej i transportu w latach 2005-8. W wyniku działań UE i organizacji pozarządowych, ustawodawstwo dotyczące obszaru oddziaływania na środowisko („EIA”) i Natura 2000 były wielokrotnie zmieniane, przynosząc duże zmiany pod koniec roku 2008, a część przypadków braku zgodności udało się zlikwidować, chociaż wymagane jest dalsze wzmocnienie instytucjonalne i zmiany legislacyjne. Polska uzyskała również znaczne okresy przejściowe w zakresie wdrożenia pewnych kluczowych dyrektyw unijnych, szczególnie w sektorze wytwórstwa energii i sektorze przemysłowym (dyrektywy w sprawie dużych źródeł spalania i zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń) oraz infrastruktury w zakresie odpadów komunalnych i ścieków (dyrektyw UE w sprawie ścieków miejskich i wysypisk). Osiągnięcie pełnej zgodności będzie wymagać znaczących nakładów i pozostanie priorytetowym obszarem inwestycji w następnej dekadzie, gdyż niektóre z tych okresów przejściowych będą obowiązywać do roku 2016-17. Obecny kryzys finansowy może opóźnić niektóre z planowanych inwestycji wymaganych przez traktat akcesyjny, szczególnie w branży energetycznej i przemyśle ciężkim. Informacje ogólne na temat kwestii związanych z ochroną środowiska w Polsce i przykłady niedawno realizowanych projektów przedstawia Załącznik 3. Uwagi dotyczące implikacji strategii Banku w zakresie ochrony środowiska przedstawiono w punkcie 3.3.

2.1.4 Reforma prawna

Panuje powszechny konsensus, co do tego, że Polska cały czas robi postępy w kierunku rozwoju systemu prawnego porównywalnego do standardów międzynarodowych. Dopasowanie prawa polskiego do prawa unijnego, choć jeszcze niezakończony, zrealizowano w wielu obszarach, w tym w obszarze przepływu kapitału, prawa spółek handlowych, prawa konkurencji, swobody przepływu towarów i swobody przepływu pracowników i chociaż orzecznictwo rozwija się wokół tych zmian prawnych, nadal jest miejsce na rozwój. Niedawne istotne zmiany miały miejsce w przypadku przepisów o koncesjach i związanych z tym przepisami o partnerstwie publiczno-prywatnym („PPP”).

Generalnie, ustawodawstwo komercyjne jest postrzegane jako relatywnie zaawansowane i przejrzyste, jak na kraj będący nadal w fazie transformacji. Po stronie negatywów, polski system sądowy jest nadal nieefektywny i nieprzejrzysty, borykający się ze szczególnymi problemami w

związku z opóźnieniami w zakresie rejestracji nieruchomości i hipotek przez sądy. Biurokracja i brak transparentności zostawia duże pole dla korupcji, której skala jest zawsze trudna do oceny. Oprócz biurokracji i konieczności dalszego rozwijania systemu prawnego, jedną z konkretnych kwestii, która może nadal hamować rozwój jest brak rozstrzygnięcia kwestii roszczeń przedwojennych właścicieli nieruchomości.

2.2 Postęp w zakresie transformacji i reakcja gospodarki

2.2.1 Warunki makroekonomiczne o istotnym znaczeniu dla działalności Banku

Wzrost ekonomiczny w Polsce znacznie spowolnił pod koniec 2008 r. w miarę pogłębiania się kryzysu finansowego i jego wpływu na region Europy Środkowo-Wschodniej. Realny PKB spadł do średniego poziomu 4,9% w 2008 r. po dwóch latach wzrostu przekraczającego 6%. W roku 2009 aktywność gospodarcza była słaba, a wzrost osiągnął poziom 1,8%. Prognozy są nadal niepewne i oczekuje się, że wzrost będzie przez pewien czas poniżej potencjału, w zależności od powrotu globalnego popytu i powrotu do normalnego funkcjonowania na rynkach finansowych. Powodów relatywnie dobrych wyników Polski w porównaniu z innymi krajami regionu można dopatrywać się w stosunkowo małych nierównościach krajowych i zewnętrznych przed kryzysem. Dzięki dużemu sektorowi krajowemu, stosunkowo mało „przelewarowanemu” systemowi bankowemu i mniejszym bankom kredytowym i nieruchomościowym w ostatnich latach, odporność Polski na kryzys opierała się w dużej mierze na konsumpcji krajowej, wspieranej przez bodźce fiskalne i monetarne. Spadł jednak poziom inwestycji i handlu pod wpływem ograniczeń kapitałowych, nadwyżki mocy i spadku popytu zewnętrznego. Przy spowolnieniu aktywności gospodarczej stopa bezrobocia wzrosła o około 3 punkty procentowe do prawie 10% w kwietniu 2010 r. (według danych Eurostat).

Inflacja wykazywała trend spadkowy od połowy 2008 r. wraz z odwróceniem dynamiki wzrostu cen żywności i energii w 2008 r. Roczna inflacja spadła do 2,8% w styczniu 2009 r., ale ponownie wzrosła na początku 2009 r. w wyniku wzrostu cen żywności i cen administrowanych. Od tej pory inflacja stopniowo wyhamowuje i w kwietniu 2010 r. utrzymywała się na poziomie 2,4%. Przy słabnącym rynku pracy, dynamika płac spowolniła do poziomu 3,1% w kwietniu 2010 r. w porównaniu z ponad 10% w 2008 r., wspomagając realizację celu inflacyjnego banku centralnego wynoszącego 2,5%. W odpowiedzi Rada Polityki Pieniężnej banku centralnego obniżała stopy procentowe sześciokrotnie od połowy 2008 do 3,5% w sierpniu 2009 r.

Słabszy wzrost gospodarczy wywiera znaczący wpływ na finanse publiczne. Ponieważ poprawa ogólnego deficytu rządowego w ostatnich latach w dużej mierze wynikała ze zmian cyklicznych a nie z postępu w zakresie równoważenia deficytu strukturalnego, deficyt gwałtownie wzrósł do 3,9% PKB w 2008 r. z 1,9% w 2007 r. W 2009 r. deficyt dalej się poszerzał do 7,1% PKB i wymagana będzie dodatkowa reforma wydatków lub wzrost przychodów w nadchodzących latach, aby ustabilizować deficyt na niższym poziomie. Dług publiczny, który już jest wśród najwyższych w regionie CEB, wzrósł do 51% PKB w 2009 r. i oczekuje się, że będzie dalej rósł w 2010 r.

Deficyt w rachunku bieżącym nieznacznie zwiększył się do 5,1% PKB w 2008 r., ale znacząco spadł do 1,6% PKB w 2009 r., gdyż dynamika importu spowalniała szybciej niż dynamika eksportu, co po części wynikało ze znaczącego osłabienia waluty. Wpływy z zagranicznych inwestycji bezpośrednich zmniejszyły się do poziomu 11,7 mld USD w 2008 r. i do 8,6 mld w 2009 r. w porównaniu z rekordowym poziomem 18 mld USD w 2007 r.

W sektorze finansowym oczekuje się, że osłabienie wzrostu gospodarczego i wzrost bezrobocia będzie dalej wpływać na zdolność kredytową i regularność spłaty kredytów. Chociaż rentowność w polskim sektorze bankowym była dobra kilka banków musi zwiększyć bazę kapitałową, aby zapewnić dalszy wzrost. Wyniki w pierwszym półroczu 2009 r. pogorszyły się w związku z wyższymi kosztami finansowania, konkurencją o depozyty i wyższym poziomem rezerw. Wpłynęło to na akcję kredytową, szczególnie na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw. Obecność banków zagranicznych była generalnie pozytywnym czynnikiem, chociaż występowała również presja ze strony banków macierzystych na ograniczanie kredytów i hamowanie wzrostu sumy bilansowej – niekoniecznie w powiązaniu z dynamiką sytuacji w Polsce. Pojawienie się banków zagranicznych doprowadziło również do restrukturyzacji i rekapitalizacji systemu bankowego, wprowadzenia szerszej gamy produktów i usług oraz poprawy nadzoru właścicielskiego i przejrzystości. Niemniej jednak, ze względu na zmniejszenie zarówno podaży jak i popytu na kredyty, dynamika kredytów znacząco spadła, w szczególności w sektorze przedsiębiorstw, tak więc wolumen kredytów zmniejszył się o 8% w kwietniu 2010 r. Będzie to dalej wywierało wpływ na realną działalność gospodarczą w 2010 r. Działalność w zakresie kredytów hipotecznych w ostatnich latach charakteryzowała się dużym udziałem kredytów w walutach zagranicznych, szczególnie we frankach szwajcarskich i w euro. Banki, które odnotowały dużą zmienność kursów walutowych i problemy z płynnością w czasie szczytu kryzysu finansowego pod koniec 2008 r. i na początku 2009 r. obecnie znacznie ograniczyły aktywność kredytową.

Chociaż Polska skorzystała na postępach stabilizacji makroekonomicznej w czasie kryzysu kredytowego, nie jest jednak odporna na globalne spowolnienie. Ponieważ oczekuje się, iż wzrost gospodarczy będzie kształtował się poniżej potencjału, bezrobocie i zdolność kredytowa będą w dalszym ciągu się pogarszać w 2010 r. Ponadto dynamika kredytów znacząco się osłabiła a akcja kredytowa jest w dalszym ciągu ograniczona, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw. Głównym wyzwaniem, przy słabej dynamice wzrostu gospodarczego, będzie stabilność fiskalna i finansowa. Ponadto pozostaje do zrealizowania obszerny program reform mający na celu poprawę długoterminowych perspektyw polskiej gospodarki. W nadchodzących latach Polska będzie miała duże potrzeby inwestycyjne, np. w sektorze energetycznym i ochronie środowiska, i tutaj kluczowa będzie efektywna mobilizacja wszystkich zasobów. Absorpcja funduszy UE w szczególności w dużej mierze uzależniona od dostępności finansowania z dłuższym horyzontem czasowym od sektora prywatnego, co stanowi w obecnym otoczeniu stanowi poważne wyzwanie. Krótkoterminowe ożywienie jest w dużej mierze uzależnione od powrotu zaufania do rynków finansowych i popytu zewnętrznego. Perspektywy długofalowe są zależne od postępu reformy wydatków fiskalnych, prywatyzacji, poprawy otoczenia biznesowego oraz aktywizacji zawodowej, oraz wysiłków na rzecz zwiększenia produktywności, innowacyjności i budowania kapitału ludzkiego. Ponadto konieczne będzie podjęcie ukierunkowanych wysiłków w celu zmniejszenia różnic regionalnych, które będą nadal rosnąć z, i tak, już wysokiego poziomu. Wiarygodny plan przyjęcia euro będzie pomocny do ustalenia oczekiwań i średnioterminowych celów dotyczących konsolidacji fiskalnej.

2.2.2 Powodzenie i wyzwania okresu przejściowego

Przed Polską stoi szereg wyzwań okresu przejściowego. Poniższa analiza skupia się na kilku obszarach priorytetowych określonych w „Ocenie wyzwań okresu przejściowego w roku 2009”. W Załączniku 4 przedstawiona została ocena dodatkowych sektorów.

Instytucje finansowe

Bankowość: *Sektor finansowy jest dobrze rozwinięty, jednak część aktywów w ramach tego sektora pozostaje pod kontrolą państwa, zaś głębokość rynku usług pośrednictwa finansowego znajduje się poniżej przeciętnej w regionie.*

W polskim sektorze bankowym obowiązuje podstawowe prawodawstwo unijne w zakresie nadzoru finansowego z niezależnym organem sprawującym kontrolę nad sektorem finansowym, tj. Komisja Nadzoru Finansowego, podlegającą bezpośrednio rządowi. System bankowy jest zdrowy – główne banki mają odpowiednią kapitalizację, średni wskaźnik kredytów do depozytów wynosi ok. 120 proc., a relacja zadłużenia denominowanego w walutach obcych do PKB jest stosunkowo niewielka pomimo znacznego wzrostu tego rodzaju zadłużenia w ostatnich latach. W praktyce okazało się też, że mechanizmy nadzoru i zarządzania ryzykiem skutecznie utrzymały w ryzach skłonność do podejmowania nadmiernego ryzyka. Liczba banków wzrosła w ostatnich latach, przy czym większość z nich stanowi własność podmiotów zagranicznych (75 proc. aktywów w 2007 r.). Po prywatyzacji BGŻ w 2004 r. pakiety kontrolne w dziewięciu spośród dziesięciu największych banków w Polsce znajdują się w rękach zagranicznych właścicieli. Drugi pod względem wielkości bank w Polsce, PKO BP, pozostaje pod kontrolą państwa po częściowej prywatyzacji poprzez giełdę przeprowadzonej w listopadzie 2004 r. Wartość kredytów udzielanych w ramach sektora prywatnego, zaciąganych zarówno przez gospodarstwa domowe, jak i przedsiębiorstwa, wzrastała systematycznie od pierwszych miesięcy 2006 r. do połowy 2008 r., gdy dynamika wzrostu osiągnęła niemal 50 proc. w ujęciu rocznym, przyczyniając się do pogłębienia rynków finansowych. Niemniej jednak wartość wskaźnika kredytów udzielonych podmiotom z sektora prywatnego w relacji do PKB pozostaje w dalszym ciągu na niskim poziomie na tle standardów regionalnych – wynosi ona 55 proc. PKB, tj. znacznie poniżej średniego poziomu dla państw UE-15 (np. kredyty hipoteczne stanowią tylko 15 proc. PKB, co jest jedną z najniższych wartości w Europie).

W odpowiedzi na kryzys finansowy władze skupiły się przede wszystkim na działaniach zmierzających do zwiększenia płynności na rynku międzybankowym i walutowym w celu zapobieżenia wzrostowi stóp procentowych. Bank centralny zawarł tymczasową umowę swap EUR/CHF z Narodowym Bankiem Szwajcarii w celu zapewnienia finansowania we frankach szwajcarskich w ramach systemu bankowego, ponieważ kredyty detaliczne były udzielane głównie w walucie szwajcarskiej. Bank centralny sześciokrotnie obniżył stopy procentowe od listopada 2008 r. o łącznie 250 punktów bazowych do poziomu 3,5 proc. W ramach pakietu fiskalnego w 2009 r. wprowadzono szereg ulg i obniżek podatków, co jednak nie okazało się być znaczącym bodźcem dla popytu. Pod koniec stycznia 2009 r. rząd ogłosił redukcję wydatków budżetowych o 1,3 proc. PKB w celu zrównoważenia spodziewanych strat po stronie przychodów w 2009 r. Ruch ten spowodowany był dążeniem do uniknięcia znacznego naruszenia kryteriów Traktatu z Maastricht dotyczących dopuszczalnego deficytu finansów publicznych w świetle dążeń rządu do przystąpienia do Unii Gospodarczej i Walutowej. W ramach działań zapobiegawczych Polska zapewniła sobie także w maju 2009 r. linię kredytową z MFW w wysokości 20,6 mld USD. Przedłużenie tej linii o kolejny rok zostało zaaprobowane na początku lipca 2010 r. Rynki generalnie przychylnie zareagowały na podjęcie tych działań, dzięki czemu złoty odbił się w górę od najniższych poziomów, które odnotował w połowie lutego 2009 r.

Mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa (MMŚP): *Utrudnienia z powodu wysokiej awersji do ryzyka w systemie bankowym. Potrzeba opracowania lepiej dostosowanych instrumentów finansowych i wspierania młodych przedsiębiorstw.*

MMŚP tworzą kręgosłup polskiej gospodarki i są kluczową grupą pracodawców i usługodawców, zwłaszcza w biedniejszych regionach kraju. Z powodu wielkości i modelu biznesowego dostęp MMŚP do zewnętrznego finansowania jest najbardziej utrudniony, nawet w czasach dobrej koniunktury gospodarczej. Niemniej jednak lokalne banki i firmy leasingowe zawierają z niektórymi MMŚP umowy kredytowe i leasingowe, często w ramach linii kredytowych wspieranych przez międzynarodowe instytucje finansowe. Mimo iż żaden z funkcjonujących w Polsce banków nie zajmuje się wyłącznie udzielaniem mikrofinansowania, na rynku istnieją stosunkowo nieliczne firmy, które odpowiadają na takie zapotrzebowanie.

Przeważająca większość finansowania dla MMŚP w regionach wielkomiejskich i w regionach wiejskich pochodzi od banków (lokalnych banków komercyjnych, banków kontrolowanych przez państwo i banków spółdzielczych) oraz firm leasingowych. Prowadzony jest (prywatny) rejestr kredytów, który swoim zasięgiem obejmuje 50 proc. populacji kraju. Finansowanie nowo powstających przedsiębiorstw w ramach systemu bankowego jest praktycznie niedostępne, podobnie jak finansowanie poprzez zewnętrznych kapitałodawców. Fundusze typu *venture capital* inwestujące w przedsiębiorstwa znajdujące się na wczesnym etapie rozwoju, w tym fundusze zapewniające tzw. kapitał zalążkowy i środki na rozruch, przyczyniłyby się do ułatwienia dostępu MMŚP do źródeł finansowania.

Usługi ubezpieczeniowe i finansowe: *Sektor ubezpieczeniowy i emerytalny odnotowuje wzrost, jednak w portfelach podmiotów działających w tych sektorach przeważają obligacje skarbowe. Zakończenie prywatyzacji PZU będącego największym kontrolowanym przez państwo towarzystwem ubezpieczeniowym pozostaje głównym wyzwaniem.*

Prawodawstwo i przepisy dotyczące nadzoru w sektorze ubezpieczeń są w większości zgodne ze standardami Międzynarodowego Stowarzyszenia Nadzorów Ubezpieczeniowych (IAIS). Wskaźnik penetracji ubezpieczeń jest wciąż stosunkowo niewielki jak na standardy OECD, jednak pod tym względem Polska znajduje się na drugim miejscu wśród krajów objętych działalnością EBOR. Dzięki temu polski rynek ubezpieczeniowy przyciągnął wielu inwestorów zagranicznych. Do głównych zagranicznych uczestników rynku należą Commercial Union wchodzący w skład grupy Aviva oraz Nationale Nederlanden wchodzący w skład grupy ING. Jednocześnie duże towarzystwo ubezpieczeniowe, jakim jest PZU, pozostaje pod kontrolą państwa pomimo upublicznienia spółki poprzez bardzo udane IPO przeprowadzone w połowie 2010 r. w wyniku porozumienia zawartego pomiędzy Skarbem Państwa a holenderską spółką Eureko.

Oprócz zaangażowania w sektorze ubezpieczeń, Commercial Union i Nationale Nederlanden posiadają także znaczne udziały w nowym rynku towarzystw funduszy emerytalnych, podobnie zresztą jak PZU. Fundusze emerytalne zarządzane przez podmioty prywatne prowadzą działalność zarówno w zakresie obowiązkowych, jak i dobrowolnych programów emerytalnych, przy czym uwarunkowania prawne i nadzorcze w tym sektorze uważane są w przeważającej mierze za odpowiednie. Produkty emerytalne i ubezpieczenia na życie oferowane są przez wiele podmiotów zależnych dużych firm międzynarodowych. Rynek produktów leasingowych i pozabankowych pożyczek konsumenckich można uznać za rozwinięty. Jednakże prywatne fundusze emerytalne powołane do życia w 1999 r. po reformie polskiego systemu emerytalnego wykazują pewne oznaki nadpłynności, w miarę jak ścisłe ograniczenia nadzorcze zawężają ich możliwości inwestowania do obligacji skarbowych, akcji spółek notowanych na giełdzie i dłużnych papierów wartościowych posiadających odpowiedni rating. Według stanu na koniec trzeciego kwartału 2009 r. obligacje skarbowe stanowiły ponad 65 proc. składu portfeli funduszy

emerytalnych, przy czym fundusze kontrolowały około 14 proc. akcji znajdujących się w wolnym obrocie na giełdzie.

Prywatne fundusze kapitałowe i rynki kapitałowe: *Prywatne fundusze kapitałowe są dobrze rozwinięte w stosunku do standardów regionalnych, ale w dalszym ciągu konieczne jest przyciąganie dużych inwestorów lokalnych i opracowywanie innowacyjnych produktów finansowych.*

Polski rynek prywatnych funduszy kapitałowych jest jednym z najlepiej rozwiniętych, częściowo dzięki stosunkowo dużej wielkości rynku zapewniającej pokaźne środki inwestycyjne, a częściowo dzięki aktywnym rynkom kapitałowym oferującym możliwość łatwego wyjścia z inwestycji. Po przyjęciu unijnych *acquis communautaire*, prawodawstwo dotyczące rynku papierów wartościowych odpowiada międzynarodowym standardom w zakresie stosowania najlepszych praktyk. W celu kontroli działalności banków oraz funduszy ubezpieczeniowych i emerytalnych powołany został jeden urząd nadzoru. Niemniej jednak większość kapitału zainwestowanego w prywatne fundusze kapitałowe pochodzi z zagranicy, a spektrum stosowanych struktur i instrumentów finansowych wciąż jest stosunkowo wąskie w porównaniu z krajami o rozwiniętych gospodarkach rynkowych. Kryzys finansowy doprowadził do pewnych trudności z pozyskiwaniem finansowania, w szczególności dla funduszy *venture capital* koncentrujących się na wysoce ryzykownych przedsiębiorstwach rozpoczynających działalność i spółkach wykorzystujących zaawansowane technologie. Krajowy rynek akcji (na GPW) jest jednym z największych i najbardziej płynnych w regionie. Stanowi on istotne źródło finansowania dla dużych przedsiębiorstw w sprzyjających warunkach rynkowych. Rynek obligacji korporacyjnych w Polsce jest bardzo mały – jego kapitalizacja wynosi ok. 2 proc. PKB, zaś rynek długu udzielanego podmiotom prywatnym zdominowany jest przez system bankowy.

Energia i infrastruktura

Infrastruktura gminna i środowiskowa: *Dostępność długoterminowego finansowania stanowi istotne wyzwanie dla planów inwestycyjnych gmin i ich możliwości wykorzystania środków unijnych. Mniejsze gminy muszą zakończyć reformy i komercjalizację przedsiębiorstw komunalnych.*

Usługi świadczone w ramach infrastruktury lokalnej zostały w całości zdecentralizowane i są kontrolowane i zarządzane przez komunalne spółki akcyjne lub operatorów prywatnych. W sektorze wodociągów i ogrzewania miejskiego taryfy ustalane są odpowiednio przez władze gminne i Urząd Regulacji Energetyki (URE) w oparciu o wysokość kosztów do pokrycia plus marży dodawanej do kosztów. Subsydiowania skrośne nie są już powszechne, a w dostawie ciepła miejskiego uczestniczy kilka spółek należących do sektora prywatnego. W kilku miastach częściowo zliberalizowany został rynek transportu miejskiego. Komercyjne finansowanie infrastruktury miejskiej jest szeroko rozpowszechnione, choć obecny kryzys na rynku kredytowym doprowadził do ograniczenia liczby banków udzielających długoterminowego finansowania do zaledwie kilku, a obligacje zabezpieczone przychodami z przedsiębiorstw użyteczności publicznej są wciąż emitowane pomimo trudnych warunków panujących na rynkach finansowych. Gminy osiągnęły dobre wyniki operacyjne i finansowe, posiadają właściwe procedury fakturowania i wysoką ściągalność należności, jednak obecny kryzys znacznie nadwyręża ich budżety.

Pozostałe wyzwania w sektorze gospodarki gminnej związane są z dalszą liberalizacją rynku transportu miejskiego, dalszymi udoskonaleniami umów na świadczenie usług użyteczności

publicznej i ich pełnym zastosowaniem w odniesieniu do mniejszych przedsiębiorstw użyteczności publicznej, dalszym rozwojem struktur PPP dla świadczenia usług komunalnych oraz rozwojem wieloletniej metodologii taryfikacji opartej na systemie motywacyjnym dla przedsiębiorstw użyteczności publicznej i ich kadry kierowniczej. Postęp w zakresie realizacji tych zadań staje się coraz bardziej niezbędny, w miarę jak rząd zмага się z poważnymi wyzwaniami natury fiskalnej, które spowodują ograniczenie dostępności środków budżetowych w nadchodzących latach. Ponadto w obecnych warunkach utrudniona dostępność i wysoka cena długoterminowego finansowania stanowi istotny problem w świetle znacznych potrzeb inwestycyjnych Polski oraz zdolności do wykorzystywania środków unijnych.

Transport: *Proces budowy dróg przyspiesza pomimo utrzymujących się problemów z finansowaniem, przetargami i realizacją projektów. Ukończenie reformy kolei jest jednym z najbardziej priorytetowych zadań mimo pewnych sukcesów w zakresie wzrostu konkurencyjności na tym rynku.*

W sektorze kolejowym funkcje operacyjne i strategiczne oraz główne obszary działalności kolejowej (infrastrukturę, przewozy pasażerskie, towarowe itp.) zostały rozdzielone, usługi pomocnicze zostały sprzedane. Znacznemu opóźnieniu uległa prywatyzacja głównych rodzajów przewozów (towarowych, pasażerskich Intercity itp.). Niemniej jednak konkurencja nasiliła się dzięki wkroczeniu na polski rynek transportu kolejowego operatorów prywatnych (udział grupy PKP w rynku przewozów towarowych zmniejszył się do ok. 50 proc.). Utworzony został niezależny urząd nadzoru rynku transportu kolejowego, a dostęp do infrastruktury udzielany jest na zasadzie niedyskryminacji. Sprzedaż udziałów państwa w skomercjalizowanych spółkach kolejowych powinna nastąpić z chwilą poprawy warunków rynkowych i ich powrotu do sytuacji sprzed kryzysu.

Zadania związane z utrzymaniem dróg publicznych powierzono sektorowi prywatnemu. W budowę dróg zaangażowano także spółki zagraniczne. Szereg projektów PPP (np. dotyczących autostrad A2 i A4) napotkało na poważne trudności nie tylko w zakresie braku ograniczeń i przejrzystości postępowań przetargowych, ale także w trakcie realizacji (np. w związku z wykupem gruntów, przekroczeniem kosztów, niższym ruchem od przewidywanego i brakiem zainteresowania ze strony inwestorów prywatnych). Projekty PPP od dłuższego czasu opóźniają się. Aby na nowo nadać im impetu, uruchomiono dwa postępowania przetargowe na nowe odcinki autostrad A1 i A2, jednak w obecnej trudnej sytuacji rynkowej oba zakończyły się niepowodzeniem.

Zasoby naturalne: *Zarządzanie zasobami naturalnymi, szczególnie w sektorze węgla kamiennego, wymaga dalszej restrukturyzacji, komercjalizacji i prywatyzacji odpowiednich aktywów.*

W maju 2007 r. rząd odwrócił politykę wydziałania podmiotów w sektorze, konsolidując kilka państwowych kopalń węgla kamiennego i spółek zajmujących się wytwarzaniem/dystrybucją i obrotem energią elektryczną w cztery zintegrowane pionowo grupy energetyczne. Restrukturyzacja i prywatyzacja sektora wydobywczego pozostaje jednym z głównych wyzwań. W maju 2009 r. przeprowadzono udane IPO kopalni węgla kamiennego LW Bogdanka. W sierpniu 2009 r. rząd ogłosił plany sprzedaży 10 proc. spółki KGHM zajmującej się produkcją miedzi (oraz części akcji Lotosu). Skarb Państwa jest wciąż akcjonariuszem w różnych spółkach działających w sektorze zasobów naturalnych (PGNiG, Lotos, OLPP, PKN Orlen, PERN). Teoretycznie polski rynek gazowy został otwarty, a wszyscy klienci mogą sobie wybrać dostawcę. W praktyce jednak PGNiG dominuje w segmencie poszukiwania i wydobycia ropy

naftowej i gazu, jest głównym importerem a także kontroluje magazynowanie i dystrybucję gazu. Skarb Państwa pozostawił sobie kontrolę aktywów rafineryjnych poprzez akcje w spółkach PKN Orlen i Lotos, jednak segment ten jest najbardziej konkurencyjny w całym regionie, a zaangażowanie IOC jest bardzo duże. Mimo iż system nadzoru i udzielania koncesji uważany jest za sprawiedliwy, stopień przejrzystości i odpowiedzialności tego sektora jest niski. Poziom Państwowego wsparcia dla górnictwa pozostaje niepokojący.

Sektor energetyczny: *Do głównych wyzwań stojących przed sektorem energetycznym należy restrukturyzacja i prywatyzacja dużych spółek energetycznych, a także rozwój prywatnych projektów dotyczących efektywności energetycznej i energii odnawialnej.*

Polski sektor energetyczny wymagał będzie w nadchodzących latach ogromnych inwestycji: po stronie popytu potrzebne będą nowe inwestycje w celu obniżenia szybko rosnącego popytu i ułatwienia osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczonych przez UE, zaś po stronie podaży znaczna część istniejących przestarzałych krajowych aktywów służących do wytwarzania energii elektrycznej będzie musiała zostać wyremontowana lub wycofana z użytku i wymieniona.

Struktura rynku polskiego sektora energetycznego uległa w ostatnich latach zasadniczej zmianie. W 2006 r. polski rząd wsparł ponowną konsolidację sektora, który wcześniej został całkowicie podzielony (wytwarzanie, przesył i dystrybucję). W wyniku tych działań państwowe spółki zajmujące się wytwarzaniem i dystrybucją energii elektrycznej zostały połączone pionowo, tworząc cztery państwowe grupy energetyczne. W 2008 r. dokonano udanej częściowej prywatyzacji jednej z tych grup (ENEA) przez giełdę. Rząd rozpoczął proces prywatyzacji spółek ENEA, Energa i ZE PAK, natomiast pakiety akcji w spółkach PGE i Tauron zostały sprzedane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie odpowiednio w 2009 i 2010 r.

Od lipca 2007 r. rynek energetyczny jest w pełni zliberalizowany i wszyscy klienci mogą wybierać własnego dostawcę energii elektrycznej w zgodzie z przepisami unijnymi. Jakość instytucji również się poprawiła: utworzono w pełni niezależny urząd nadzoru, a taryfy odzwierciedlają poziom kosztów, przy czym detaliczne ceny energii elektrycznej wciąż podlegają zatwierdzeniu przez urząd nadzoru. Ponadto prawodawstwo dotyczące energii odnawialnej stało się jednym z najbardziej zaawansowanych spośród krajów objętych działalnością EBOR po wprowadzeniu systemu tzw. zielonych certyfikatów w październiku 2005r.

Energetyka zrównoważona: *utworzono ramy prawne i instytucjonalne, jednak dostęp do sieci energetycznej pozostaje problemem, a cele ogólne będzie trudno osiągnąć.*

Utworzono odpowiednie ramy prawne i instytucjonalne dla sektora energetyki zrównoważonej. Ceny energii elektrycznej zachęcają do inwestowania w rozwiązania efektywne energetycznie. Systemy wsparcia dla energii odnawialnej odpowiadają praktykom stosowanym w UE, aczkolwiek niezależni producenci energii ze źródeł odnawialnych napotykają na trudności z dostępem do sieci energetycznej kontrolowanej przez cztery zintegrowane pionowo regionalne monopole energetyczne. Pod względem energochłonności i penetracji odnawialnych źródeł energii Polska wciąż pozostaje poniżej średniej unijnej, co wskazuje na konieczność zwiększenia inwestycji w tych sektorach. W celu wspierania produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych Polska wprowadziła obowiązkowe limity na spółki dystrybucyjne, które muszą być rozliczone zbywalnymi świadectwami pochodzenia energii. Poza obowiązkiem zakupu energii po cenie hurtowej, ceny certyfikatów zapewniają znaczne dodatkowe przepływy środków pieniężnych właścicielom projektów związanych z odnawialnymi źródłami energii. Od

stosunkowo długiego czasu z powodzeniem funkcjonują w kraju rozmaite systemy dotacji dla inwestycji kapitałowych w projekty związane z energią odnawialną i efektywnością energetyczną. Niedawno Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska wdrożył system dotowanych kredytów dla małych przedsiębiorstw dotyczących wykorzystywania odnawialnych źródeł energii. Wdrożona także została polityka klimatyczna, jednak niedawno Polska ogłosiła, że może nie zdołać osiągnąć celów UE 20/20/20. Podjęte zostały próby sprzedaży jednostek AAU, jednak do tej pory prawne i instytucjonalne przeszkody uniemożliwiają pomyślne zawarcie tych transakcji na szerszą skalę. Pozostałe wyzwania w tej dziedzinie obejmują usunięcie barier dostępu do sieci dla projektów związanych z odnawialnymi źródłami energii, rozwój zdolności w zakresie oceny wpływu wywieranego na środowisko przez inwestycje w odnawialne źródła energii zgodnie ze standardami unijnymi, wzrost zdolności produkcyjnych dostawców energii pozyskiwanej w sposób efektywny oraz podnoszenie świadomości uczestników rynku. Pewne ściśle określone dotacje na projekty związane z efektywnością energetyczną i odnawialnymi źródłami energii, które zaburzają rynek, powinny być ograniczone, aby pobudzić szybszą realizację inwestycji komercyjnych. Umożliwienie powstania rzetelnych systemów inwestycji proekologicznych również pozostaje jednym z najistotniejszych wyzwań. W listopadzie 2009 r. polski rząd zaaprobował nową strategię dla sektora energetycznego, ustalając ambitne cele zmierzające do utrzymania wzrostu gospodarczego bez podnoszenia poziomu zużycia energii w długim okresie czasu oraz stałe zmniejszanie zużycia energii w polskiej gospodarce do poziomu państw UE-15.

2.3 Dostęp do źródeł finansowania

Od jesieni 2008 r. dynamika wzrostu wartości kredytów udzielanych gospodarstwom domowym i firmom uległa znacznemu zmniejszeniu. Wartość kredytów udzielanych sektorowi przedsiębiorstw wyraźnie spadła – w skali 8 proc. rocznie w kwietniu 2010 r. W szczególności małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) zostały dotknięte bardziej restrykcyjnymi warunkami udzielania finansowania w związku z przyjętymi przez banki zdecydowanie bardziej konserwatywnymi zasadami udzielania kredytów spowodowane obawami o pogorszenie się jakości aktywów. To z kolei utrudnia firmom wdrażanie planów inwestycyjnych i biznesowych. Niektóre sektory szczególnie ciężko dotknięte przez kryzys, np. transport i nieruchomości, szczególnie mocno ucierpiały na zaostrzeniu warunków udzielania kredytów. Ponadto zwiększony koszt finansowania opartego na depozytach detalicznych i zawieszeniu udzielania średnioterminowych kredytów międzybankowych uniemożliwia bankom powiększanie swoich aktywów. Kilka niedawno przeprowadzonych badań (np. przez Narodowy Bank Polski i Polską Konfederację Pracodawców Prywatnych Lewiatan) wskazało na niezaspokojony popyt na kredyty.

Efektywność pośrednictwa finansowego również znajduje się poniżej poziomu osiąganego przez kraje UE-15, dlatego istnieje potrzeba poszerzenia dostępu do usług finansowych, szczególnie dla małych przedsiębiorstw lub w rejonach wiejskich, a także zwiększenia różnorodności produktów finansowych.

Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie (GPW) rozwija się bardzo szybko i jest największą giełdą papierów wartościowych w grupie gospodarek znajdujących się w procesie transformacji. W styczniu 2010 r. na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie notowanych było 379 spółek w porównaniu z zaledwie dziewięcioma spółkami w 1991 r. Kapitalizacja giełdy wzrosła do ponad 40% PKB w 2007 r. w miarę wchodzenia nowych spółek na giełdę i wzrostu cen walorów, jednak w 2009 r. spadła do nieco powyżej 30 proc. W 2009 r. na GPW zadebiutowało tylko 13 spółek. Jednakże pomimo wzrostu liczby debiutów giełdowych notowanego do 2008 r. GPW wciąż jeszcze nie należy do głównych źródeł finansowania inwestycji przemysłowych. Nadzór sprawowany nad GPW przez Komisję Nadzoru Finansowego

osiągnął wysoki poziom przejrzystości i dopomógł zapobiec skandalom związanym z obrotem papierami wartościowymi, na których ucierpiały niektóre inne giełdy w regionie. GPW pozostaje jedną z niewielu dużych giełd papierów wartościowych na świecie znajdujących się w rękach państwa, jednak prywatyzacja GPW ma nastąpić w 2010 r.

Rynek długu zaciąganego przez przedsiębiorstwa zdominowany jest przez kredyty bankowe, jednak wzrasta w nim udział niepublicznych emisji obligacji. Z wyjątkiem obligacji hipotecznych (ten rynek się nie rozwinął) obrót obligacjami przedsiębiorstw prowadzony jest w Polsce poza giełdą, aczkolwiek GPW stworzyła niedawno jednolitą platformę handlu w celu zwiększenia wolumenu obrotu. Podmioty zapewniające finansowanie kapitałem prywatnym nie mają problemów ze znajdowaniem możliwości inwestycyjnych i pomyślnym wychodzeniem z inwestycji, jednak wciąż nie mogą się pochwalić długą historią swojej działalności, w związku z czym, mają pewne trudności z pozyskiwaniem funduszy od inwestorów prywatnych. Finansowanie mikro- i małych przedsiębiorstw kapitałem prywatnym jest niemal niedostępne.

3. ORIENTACJE STRATEGICZNE

Zdefiniowane w niniejszej strategii cele operacyjne Banku w Polsce są spójne z polityką stopniowego ograniczania działalności Banku w krajach o zaawansowanej transformacji gospodarczej i jego orientacją strategiczną wobec tych krajów, które przystąpiły do Unii Europejskiej w maju 2004 roku. Podobnie jak w przypadku innych krajów z tej grupy, w miarę postępów w transformacji skala działań Banku w Polsce malała, a udzielane finansowanie stopniowo przestawało mieć charakter dodatkowy. Światowy kryzys finansowy przyniósł ze sobą ryzyko odwrócenia procesu transformacji, ujawnił kruchość niektórych wcześniejszych osiągnięć oraz gwałtownie zwiększył popyt na finansowanie z EBOR w postaci instrumentów łagodzących skutki kryzysu. Zjawiska te opóźniły proces ograniczania działań EBOR, nie wpłynęły jednak na politykę Banku i jego orientację strategiczną. Gdy światowa koniunktura gospodarcza polepszy się, nastąpi ponowny napływ kapitału, co wpłynie na mniejszą komplementarność Banku, a kraje regionu trwale odrobnią poniesione straty i ustąpi zagrożenie wstrzymania procesu transformacji. Spodziewamy się, że w tej sytuacji EBOR ograniczy swoją działalność w Polsce przed upływem okresu CRR4 (tj. przed rokiem 2015) – mając na uwadze specyfikę kraju i pozostałe wyzwania związane z transformacją.

Do tego momentu Bank będzie ściśle współpracował z innymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi przy podejmowaniu dalszych działań wspierających odbudowę po kryzysie finansowym i procesie wychodzenia z kryzysu poprzez wsparcie polskiego systemu finansowego oraz finansowaniu projektów w sektorze infrastruktury i energetyki o znaczeniu ogólnokrajowym, mających na celu dywersyfikację źródeł energii oraz poprawę wydajności energetycznej. Ponadto Bank będzie chciał wspierać rozwój konkurencyjności w sektorze przedsiębiorstw poprzez zaangażowanie się w proces prywatyzacji i restrukturyzacji, a także poprzez ułatwienie zaciągania kredytów przez małe i średnie przedsiębiorstwa i zapewnienie finansowania wspierającego handel i inwestycje transgraniczne.

Co prawda Polska nie odczuła aż tak mocno bezpośrednich skutków światowego kryzysu finansowego i nadal jest w dobrej sytuacji, aby wykorzystać potencjalne ożywienie popytu na rynkach światowych, jednak ryzyko wystąpienia niekorzystnych skutków kryzysu w dłuższej perspektywie jest nadal wysokie. W szczególności, pomimo obecnej solidności systemu bankowego, wysoka awersja do ryzyka oraz pogarszająca się jakość kredytów skutkują znaczącymi ograniczeniami w finansowaniu, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw.

Wysoki deficyt budżetowy będzie wymagał istotnych działań naprawczych, które wywrą ujemny wpływ na popyt wewnętrzny, natomiast wycofanie globalnych środków pomocowych wywrze podobny wpływ na popyt zewnętrzny. Należy, zatem podkreślić istotne wyzwania stojące przed procesem transformacji oraz nową rolę EBOR, zwłaszcza w sektorach, w których potrzeba uzyskania finansowania z EBOR nie była w ostatnich latach duża. Ważne będzie również stymulowanie lokalnych rynków oszczędnościowo-kapitałowych w celu zmniejszenia ich uzależnienia od finansowania z zagranicy.

3.1 Priorytety Banku w okresie objętym strategią

W obliczu kryzysu i opisanych powyżej warunków zewnętrznych działania Banku w Polsce będą prowadzone w oparciu o następujące cele operacyjne:

- **Popieranie dalszego udzielania kredytów sektorowi przedsiębiorstw**, zwłaszcza przedsiębiorstwom mikro, małym i średnim, przez banki komercyjne i spółki leasingowe. W obecnych warunkach rynkowych Bank koncentrować się będzie na poprawieniu adekwatności kapitałowej banków poprzez zapewnienie długoterminowego kapitału i finansowania, których dostępność pozostaje ograniczona. Bank będzie starał się również przyczynić do rozwoju lokalnych **rynków kapitałowych** i kredytów **w walucie lokalnej**.
- Zgodnie ze zidentyfikowanymi lukami transformacyjnymi w Polsce Bank będzie promować inwestycje w dalszą dywersyfikację źródeł **energii** i paliw, która przyczynia się do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego, oraz zrównoważony rozwój sektora energetycznego, traktując priorytetowo **produkcję energii odnawialnej i efektywne zużycie energii**. Bank zajmie się w szczególności stroną popytu poprzez **zmniejszenie zużycia energii i tym samym ograniczenie emisji gazów cieplarnianych**, które stanowi istotny wkład w walkę ze zmianami klimatu.
- Bank będzie nadal uczestniczył w **prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych**, dla których w warunkach obecnego kryzysu, pojawiły się nowe potrzeby i możliwości. Bank będzie selektywnie udostępniał lokalnym przedsiębiorstwom **produkty o wyższym poziomie ryzyka** służące do finansowania ich inwestycji, szczególnie tych koncentrujących się na poprawie wydajności energetycznej, co będzie prowadzić do poprawy ich pozycji, konkurencyjności i lepszego klimatu biznesowego. Bank będzie również wspierał ekspansję polskich firm w regionie poprzez **inwestycje transgraniczne**.
- Wspieranie uczestnictwa sektora prywatnego w usługach publicznych, we współpracy z EBI oraz unijnym Funduszem Strukturalnym i Funduszem Spójności, w szczególności prywatyzacji i **partnerstw publiczno-prywatnych w projektach dotyczących transportu oraz infrastruktury komunalnej i ochrony środowiska**, w celu stymulowania rozwoju finansowania opartego na przychodach, komunalnych minimalizującego regres do budżetów centralnych i lokalnych, oraz zwiększenia podaży **finansowania długoterminowego**.

Jakkolwiek Bank jest otwarty na dalsze prowadzenie dialogu politycznego we wszystkich obszarach swojego działania, obszarami, w których taki dialog będzie szczególnie ważny będą obszary: rozwoju lokalnych rynków kapitałowych w walucie lokalnej oraz zrównoważony rozwój sektora energetycznego.

3.2 Wyzwania stojące przed poszczególnymi sektorami a cele Banku

3.2.1 Sektor finansowy

Reakcja na kryzys/cele transformacji

Pośrednictwo finansowe w Polsce, zwłaszcza świadczone na rzecz sektora przedsiębiorstw mikro, małych i średnich, kształtuje się nadal na niskim poziomie, aczkolwiek luki transformacyjne w samym sektorze są w większości niewielkie. W obecnych warunkach dostęp do wystarczającej płynności finansowej i długoterminowego kapitału pozostaje ograniczony. Istnieje potrzeba dalszego poprawiania bilansów banków (poprzez zapewnienie im kapitału długoterminowego a zwłaszcza kapitału typu Tier 1 i 2). Dodatkowo apetyt banków na ryzyko korporacyjne zdecydowanie zmalał, co często jest odzwierciedleniem ograniczeń, które posiadają ich udziałowcy zagraniczni. Stąd też wzmocnienie sektora finansowego i zapewnienie stałej dostępności kredytów dla przedsiębiorstw mikro, małych i średnich jest wyzwaniem kluczowym. Rozwój polskiego rynku kapitałowego jest istotnym elementem wydajnego i zrównoważonego oszczędzania i inwestowania w walucie lokalnej. Być może proces ten trzeba będzie zintensyfikować poprzez współdziałanie w inwestowaniu.

Priorytety operacyjne

- Zapewnienie długoterminowego kapitału i finansowania (w tym kapitału Tier 1 i 2 w celu polepszenia wskaźników adekwatności kapitałowej banków) dla wybranych banków i spółek leasingowych w celu ułatwienia im kredytowania sektora przedsiębiorstw mikro, małych, i średnich (z dużym naciskiem na obszary wiejskie i mniejsze ośrodki miejskie). Działania te będą dokonywane we współpracy z innymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi, mając na uwadze komplementarny charakter tych instytucji.
- Selektowne angażowanie kapitału w pierwsze i kolejne emisje akcji oraz fundusze kapitałowe typu mezzanine lub podwyższonego ryzyka, ze szczególnym uwzględnieniem ekspansji regionalnej. Sektor prywatnych funduszy kapitałowych pozostanie kluczowym podmiotem finansującym małe i średnie przedsiębiorstwa w regionie.
- Wsparcie rozwoju polskiego rynku kapitałowego w walucie lokalnej oraz kredytów w walucie lokalnej dla podmiotów gospodarczych.

Bank będzie także kontynuował dialog polityczny z polskim sektorem finansowym, organami kontrolnymi i bankiem centralnym w kwestii kredytów w walucie lokalnej i wspierania rozwoju polskiego rynku kapitałowego, z naciskiem na jego ekspansję i potencjalną rolę w regionie.

3.2.2 Energetyka i efektywność energetyczna

Reakcja na kryzys/cele transformacji

W dziedzinie energetyki prywatyzacja spółek energetycznych opóźnia się z uwagi na długotrwały proces konsolidacji sektora, a obecnie również z powodu trudnej sytuacji na rynku i ograniczonego dostępu do długoterminowego finansowania. Jednocześnie Polska stoi w obliczu rosnących potrzeb inwestycyjnych niezbędnych do unowocześnienia przestarzałych instalacji wytwarzających energię (w tym spełnienia wymagań niezbędnych do osiągnięcia standardów najlepszej dostępnej technologii (BAT), wdrożenia rozwiązań gotowych na sekwestrację (wyłapywanie) źródeł dwutlenku węgla (CCS) i dywersyfikacji wytwarzania energii itd. oraz realizacji celów unijnych związanych z ochroną środowiska i wydajnością energetyczną. W sytuacji, gdy długoterminowe finansowanie ze źródeł komercyjnych będzie nadal ograniczone, sfinansowanie tak dużych inwestycji będzie wyzwaniem. Szczególnej uwagi wymagają

bezpieczeństwo energetyczne i dywersyfikacja źródeł wytwarzania. Inwestycje związane z energią odnawialną i efektywnością energetyczną są kluczowe, jeśli chodzi o umożliwienie Polsce realizację unijnych celów 20/20/20, ponieważ gospodarka polska nadal jest w czołówce europejskiej pod względem zużywanej energii. W świetle unijnych i ogólnoświatowych inicjatyw zmierzających do złagodzenia skutków zmiany klimatu istotne będzie zatem zintensyfikowanie przestrzegania przepisów ochrony środowiska, zdywersyfikowanie źródeł paliw (i położenie większego nacisku na energię odnawialną) oraz zmniejszenie emisji gazów. Inwestycje w efektywność energetyczną przyczynią się również do polepszenia konkurencyjności, zmniejszenia ubóstwa energetycznego oraz umożliwienia długoterminowego zrównoważonego rozwoju sektora energetycznego. W sektorze zasobów naturalnych będzie to wsparcie dla rozwoju sieci przesyłu i magazynowania gazu ziemnego, przy czym główny nacisk położony zostanie na zwiększenie konkurencyjności w tej dziedzinie.

Priorytety operacyjne

- Uczestniczenie wraz z międzynarodowymi instytucjami finansowymi oraz, jeśli to możliwe, bankami komercyjnymi w finansowaniu projektów w sektorze energetycznym o znaczeniu ogólnokrajowym (zmierzających do poprawy bezpieczeństwa energetycznego, zastąpienia przestarzałych instalacji wytwarzających energię nowymi, osiągnięcie standardów BAT, zmniejszenie intensywności energetycznej i dywersyfikacja źródeł).
- Stałe wspieranie wytwarzania energii odnawialnej i redukcji emisji zmierzających do realizacji unijnych celów dotyczących poziomu emisji gazów i ochrony środowiska, również poprzez współfinansowanie projektów równoległe z bankami komercyjnymi i międzynarodowymi instytucjami finansowymi.
- Wspieranie prywatyzacji w sektorach energetycznym, naftowym i węglowym oraz promowanie rozwoju rynku gazu ziemnego, komercyjnego magazynowania gazu oraz rozwoju sieci dystrybucji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju konkurencji w tych dziedzinach.

Wybrane środki zmierzające do zwiększenia wydajności energetycznej po stronie popytu:

- Bank będzie starał się szerzej finansować projekty zwiększające efektywność energetyczną, zwłaszcza w sektorze przedsiębiorstw mikro, małych i średnich, za pomocą dostępnych pośredników finansowych.
- Efektywność energetyczna stanie się integralną częścią na każdym odcinku działalności Banku w Polsce. Bank systemowo zajmie się stroną popytu na energię poprzez zmniejszenie zużycia energii i emisji gazów cieplarnianych we wszystkich sektorach, wspieraniem konkurencyjności przedsiębiorstw oraz walką ze zmianą klimatu.

Bank skoncentruje swój dialog polityczny na wszystkich poziomach na wzmocnieniu platformy inwestycji w energetykę zrównoważoną w Polsce, obejmującej kilka warstw i sektorów (np. zmiany sposobu korzystania z transportu publicznego zgodnie z Polskim Programem Zielonych Inwestycji).

3.2.3 Środowisko infrastrukturalne i komunalne

Reakcja na kryzys/cele transformacji

W sektorach komunalnych, zwłaszcza przedsiębiorstwach wodociągowych, kanalizacyjnych, oczyszczalniach ścieków i transporcie miejskim, a także w przewozie kolejowym i na

regionalnych lotniskach, udział sektora prywatnego jest ograniczony. Występują tam też znaczące koszty operacyjne wynikające ze strat ciepła w sieciach ciepłowniczych i budynkach będących własnością samorządów lokalnych i sprywatyzowanych zakładów przemysłowych, które sprawiają, że Polska plasuje się poniżej średniej unijnej, jeśli chodzi o wydajność energetyczną. Dodatkowo rosnącym wyzwaniem jest absorpcja środków z unijnych Funduszy Strukturalnych i Funduszy Spójności. Z uwagi na kryzys finansowy znacznie zmniejszyła się dostępność długoterminowego finansowania komercyjnego, jednocześnie zaś stale wzrasta presja na budżety centralne i lokalne, które ograniczają absorpcję dostępnych środków unijnych. Niezbędne są innowacyjne struktury zapewniające finansowanie projektów nieobarczając ograniczonych budżetów komunalnych i regionalnych. Konieczne jest przyspieszenie rozwoju sieci autostrad poprzez aktywne wspieranie partnerstw publiczno-prywatnych w sektorze drogowym.

Priorytety operacyjne

- Zapewnienie długoterminowego finansowania wspierającego inwestycje komunalne i transportowe poza budżetami regionalnymi i komunalnymi, z naciskiem na partnerstwo prywatno-publiczne, umowy o świadczenie usług publicznych oraz zaangażowanie się sektora prywatnego. Działanie to będzie ściśle koordynowane z innymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi, w szczególności EBI (w sposób przedstawiony w części 4.2.2.) Projekty zostaną dobrane pod kątem ich potencjalnego wpływu na transformację, a EBOR będzie w nie zaangażowany tak długo, jak długo finansowanie z Banku będzie miało charakter komplementarny w stosunku do dostępnego finansowania z instytucji komercyjnych. Nacisk położony zostanie także na potencjał oszczędności energii i redukcji emisji w transporcie i infrastrukturze komunalnej, w tym potencjał handlu emisjami CO₂.
- Wsparcie prywatyzacji i zaangażowania sektora prywatnego w sektorze komunalnym, kolejowym i regionalnych portów lotniczych.

3.2.4 Sektor przedsiębiorstw

Reakcja na kryzys/cele transformacji

W miarę stale malejącego apetytu inwestorów i bezpośrednich inwestycji zagranicznych nadal ważną rolę odgrywać będzie restrukturyzacja i dalsza prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych, zwłaszcza w sektorach chemicznym, energetycznym i zasobów naturalnych, a także ekspansja przedsiębiorstw prywatnych. Sukces takiej restrukturyzacji będzie kluczowy dla procesu wychodzenia z kryzysu, ponieważ polepszy ład korporacyjny, konkurencyjność i wyniki gospodarcze spółek oraz wprowadzi wysokie standardy dotyczące ochrony środowiska i efektywności energetycznej. Dotyczy to również transakcji transgranicznych, w których polscy inwestorzy powinni kontynuować rozpoczęte inwestycje i utrzymywać pozycję konkurencyjną na ważnych rynkach, gdy dostępność finansowania komercyjnego jest ograniczona.

Priorytety operacyjne

- Dalsze aktywne wspieranie prywatyzacji i restrukturyzacji istniejących jeszcze przedsiębiorstw państwowych, w szczególności tam, gdzie dostęp do środków i rynków kapitałowych pozostaje ograniczony.
- Selekttywne dostarczanie długoterminowego kapitału w formie długu strukturyzowanego lub kapitału spółkom wymagającym restrukturyzacji lub wsparcia w zakresie ładu korporacyjnego w celu umożliwienia im przygotowania się do bardziej wymagających warunków rynkowych – w sytuacji, gdy finansowanie z instytucji komercyjnych jest

ograniczone. Nacisk położony zostanie na ulepszenia w dziedzinie efektywności energetycznej, transfer nowoczesnych technologii i innowacji (w tym w zakresie nowoczesnych rozwiązań telekomunikacyjnych i wsparcia dla gospodarki opartej na wiedzy) oraz lepszą konkurencyjność.

- Wsparcie bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz inwestycji polskich spółek w regionie poprzez transakcje transgraniczne, ze szczególnym naciskiem na rozwój regionalny, ulepszenia w dziedzinie wydajności energetycznej, konkurencyjność, transfer nowoczesnych technologii oraz innowacje.

3.3 Wyzwania związane z zarządzaniem portfelem

Bank opracuje zarządzanie swoim portfelem w taki sposób, aby być w stanie utrzymać jego obecną wysoką jakość. Szczególny nacisk położony zostanie na monitorowanie klientów i sektorów, które zostały lub wciąż mogą zostać dotknięte kryzysem finansowym. Z uwagi na zwiększoną aktywność międzynarodowych instytucji finansowych po wystąpieniu kryzysu, istnieje coraz większa potrzeba prowadzenia dialogu politycznego między tymi instytucjami w celu umocnienia efektu komplementarności i ich wspólnego oddziaływania.

4. WSPÓŁPRACA Z INNYMI MIĘDZYNARODOWYMI INSTYTUCJAMI FINANSOWYMI I UNIĄ EUROPEJSKĄ

4.1 Unia Europejska (UE)

W latach 2007-2013 Unia Europejska zobowiązała się przeznaczyć na pomoc Polsce, w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRF), Europejskiego Funduszu Socjalnego (ESF) i Funduszu Spójności (FS), środki w wysokości 67,3 mld euro. Zgodnie z danymi z Krajowego Systemu Informacji od momentu rozpoczęcia programów do maja 2010 roku złożonych zostało 113,5 tys. wniosków na łączną kwotę dofinansowania (obejmującą zarówno środki wspólnotowe, jak i krajowe) wynoszącą 304,2 mld zł (76 mld euro). W tym samym okresie podpisano z beneficjentami 37 050 umów o dofinansowanie na kwotę 153 mld zł (38,25 mld euro), przy czym kwota dofinansowania pochodzącego z UE wyniosła 107,8 mld zł (26,95 mld euro), co stanowi 39,5% alokacji na lata 2007-2013.

W ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko desygnowano kwotę 27,9 mld euro, natomiast wkład własny wynosi 9,7 mld euro. Inne obszary priorytetowe to Kapitał Ludzki, Innowacyjna Gospodarka, Rozwój Polski Wschodniej, Europejska Współpraca Terytorialna i Pomoc Techniczna.

Od momentu przystąpienia Polski do UE współpraca pomiędzy Komisją Europejską (KE) a Bankiem zaowocowała współfinansowaniem siedmiu projektów komunalnych. Dodatkowo KE i EBOR podjęły się wspólnej realizacji dwóch programów: Instrumenty Finansowe dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (ostatnią transzę programu podpisano w czerwcu 2009 roku) oraz unijnego Instrumentu Finansowania Inwestycji Komunalnych.

Kolejnym obszarem współpracy jest JASPERS, wspólna inicjatywa KE, EBORu i Europejskiego Banku Inwestycyjnego („EIB”) wspierająca poprawę zdolności administracyjnych polskiego rządu, niezbędnych przy przygotowywaniu projektów finansowanych ze środków UE. Program wspierają eksperci z KE, EIB i EBORu, pomagający przygotowywać projekty w zakresie infrastruktury transportowej, w obszarze środowiska, projektów komunalnych, efektywności

energetycznej/energii odnawialnej. Wieloletnia obecność EBORu w regionie dodatkowo wspiera i ułatwia wdrażanie programu.

Zgodnie ze swoim mandatem opartym na wspieraniu przez EBOR transformacji w krajach swojego działania, Bank będzie koncentrował się na przygotowywaniu projektów partnerstwa publiczno-prywatnego w różnych sektorach regionalnych zakresie regionalnych i komunalnych inwestycji środowiskowych oraz projektów związanych z poprawą efektywności energetycznej, energii odnawialnej oraz bezpieczeństwem energetycznym, wykorzystując tym samym zdobyte w tych obszarach doświadczenia. Z uwagi na znaczne zapotrzebowanie na dotacje unijne połączone z niewielką dostępnością długoterminowego finansowania komercyjnego oraz ograniczenia budżetowe jednostek samorządowych regionalne jak i komunalne, EBOR nadal będzie odgrywać znaczącą rolę we współfinansowaniu i organizowaniu współfinansowania komercyjnego.

4.2 Europejski Bank Inwestycyjny (EIB)

4.2.1 Informacje ogólne

Począwszy od roku 1990 działania EIB w Polsce obejmowały znaczną część sektorów gospodarki, począwszy od podstawowej infrastruktury, produkcji i usług, w tym wsparcia dla małych i średnich spółek, poprzez lokalne instytucje finansowe i energetykę po oświatę i promocje gospodarki opartej na wiedzy. Wartość kredytów udzielonych przez EIB w Polsce od roku 1990 sięgnęła kwoty 23,2 mld euro, a w ostatnich latach obserwuje się silny wzrost zapotrzebowania na nie. Z powyższej kwoty wartość umów kredytowych podpisanych od momentu przystąpienia Polski do UE w roku 2004 sięgnęła 15,7 mld euro.

Jako unijna instytucja zapewniająca długoterminowe finansowanie EIB ma za zadanie przyczyniać się do integracji, zrównoważonego rozwoju oraz spójności ekonomicznej i społecznej państw członkowskich poprzez finansowanie ich kluczowych inwestycji. Kredyty EIB często współfinansują projekty, na które otrzymano również dotacje z unijnego Funduszu Strukturalnego oraz Funduszu Spójności. Ponieważ całe terytorium Polski zaliczana jest do obszarów priorytetowego rozwoju regionalnego, średni roczny wzrost działań EIB w Polsce wyniósł w ostatnich latach 25%.

W roku 2009 EIB udzielił w Polsce kredytów o wartości 4,8 mld euro w następujących obszarach priorytetowych: wdrożenie Inicjatywy Innowacja 2010, sieci transeuropejskie, środowisko, kredyty dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz infrastruktura komunalna. Około połowę środków przeznaczono dla sektora transportu (odcinek autostrady A2, Krajowy Fundusz Drogowy oraz budowa dwóch odcinków obwodnicy warszawskiej). Udzielono też kredytu na kwotę 675 mln euro na współfinansowanie publicznych badań naukowych i akademickich oraz otwarto sześć linii kredytowych o łącznej wartości 430 mln na wsparcie (za pośrednictwem banków komercyjnych) polskich przedsiębiorstw mikro małych i średnich przedsiębiorstw. Około 200 mln euro wydano na infrastrukturę komunalną.

4.2.2 Współpraca i perspektywy na przyszłość.

Współpraca pomiędzy EBOR a EIB w ostatnim czasie systematycznie się rozwijała. Obie instytucje posiadają różne, aczkolwiek uzupełniające się mandaty w Polsce, a ich działania dotychczas koncentrowały się na swoich przewagach komparatywnych, często związanych z profilem ryzyka projektów i strukturą transakcji (np. obligacji przychodowych lub bezpośrednich inwestycji kapitałowych realizowanych przez EBOR). Stąd też, z historycznego punktu widzenia,

wspólne działania EBOR i EIB były względnie rzadkie (wspólne współfinansowanie elektrowni Bełchatów w roku 2006, z łączną wartością projektu sięgającą 1 mld euro).

W roku 2009 EBOR, EIB i Grupa Banku Światowego podjęły wspólne zobowiązanie przekazania 24,5 mld euro na wsparcie sektorów bankowych w regionie oraz udostępnienia finansowania dla kredytów udzielanych przedsiębiorstwom dotkniętym światowym kryzysem ekonomicznym. Inicjatywa ta uzupełnia krajowe działania antykryzysowe i jednocześnie wdraża szybką pomoc finansową udzieloną przez międzynarodowe instytucje finansowe zapewniając tym samym finansowanie dla realnej gospodarki, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw.

W latach 2009 i 2010, w reakcji na kryzys finansowy, który dotknął polski sektor bankowy, Bank zacieśnił współpracę z EIB w następujących obszarach:

- W sektorze finansowym Bank udzielił finansowania sektorowi bankowemu i spółkom leasingowym co pomogło wesprzeć dostęp do kredytowania mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (za pośrednictwem BZWBK Leasing, EFL i Millennium Bank). W przypadku tej współpracy rola obu instytucji pozostaje komplementarna.
- W ramach sektora infrastruktury komunalnej i środowiskowej EBOR oraz EIB wspólnie dostarczyły finansowanie dla krakowskich i warszawskich przedsiębiorstw transportu miejskiego. Takie wspólne działanie będzie dostępne dalszym ciągu kontynuowane, gdyż dostępność długoterminowego finansowania dla infrastruktury komunalnej na rynku pozostaje wciąż ograniczona, a zaangażowanie się EIB w dany projekt pozostawia zwykle lukę finansową, którą należy zapełnić.
- W sektorze energetycznym współpraca (często zdeterminowana rozmiarami projektów) dotyczy projektów mających na celu modernizację i rozbudowę sieci przesyłowych, podłączenie nowych klientów, oraz ułatwienie podłączenia nowych farm wiatrowych do sieci dystrybucji energii elektrycznej. Wspólne finansowanie zostało udzielone np. spółce Energa S.A.

Współpraca z EIB będzie kontynuowana w nadchodzących latach, tak długo jak dostępność komercyjnego, długoterminowego finansowania na rynku pozostanie ograniczona, a obie instytucje będą kontynuować działania komplementarne. Należy jednak zauważyć że w rekordowym dla EBOR, 2009 roku, Bank przekazał jedynie 9% środków przydzielonych w tym samym roku Polsce przez EIB. Średnia wielkość transakcji EBOR (z czego 40% stanowią inwestycje kapitałowe) jest również znacznie mniejsza niż średnia wielkość transakcji EIB, stąd też obie instytucje będą w dalszym ciągu skupiać się na swoich przewagach konkurencyjnych; gdzie EIB skupia się głównie na dużych projektach infrastrukturalnych o skali zarówno ogólnokrajowej jak i regionalnej.

Owocna jest również współpraca z Europejskim Funduszem Inwestycyjnym („EFI”), zwłaszcza w świetle trwających trudności związanych z pozyskiwaniem środków przez sektor *private equity* w regionie. Przez ostatnich kilka lat Bank zamknął kilka działających w Polsce wspólnych *prywatnych funduszy kapitałowych* z udziałem EFI (np. ARX Private Equity Fund, Emerging Europe Convergence Fund II, Argus Capital Partners II, Synthaxis II).

4.3 Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW)

Polska jest członkiem MFW od 1986 r. i ma do dyspozycji 1,369 mld SDR (około 2,02 mld dolarów). W 1991 r. MFW udostępnił Polsce tzw. program dostosowawczy (Extended Fund

Facility) w wysokości 1,2 mld SDR, z czego wykorzystano 77 mln SDR. Z kolei w latach 1993/1994 udostępniono dwa programy stabilizacyjne, pierwszy w wysokości 476 mln SDR (z czego wykorzystano 357 mln), a drugi 333,3 mln SDR (z czego wykorzystano 283,3 mln). Ostatni raz Polska korzystała ze środków programu na podstawie umowy stabilizacyjnej, która wygasła 4 marca 1996 roku. MFW udzielał również rozległej pomocy technicznej w wielu obszarach, w tym polityki fiskalnej i pieniężnej. W maju 2009 Polska otrzymała na podstawie jednorocznej umowy z MFW, w ramach tzw. Elastycznej Linii Kredytowej (ELK) SDR o wartości 13,69 mld (około 20,58 mld dolarów). Umowa ta zawarta ze względów ostrożności, odegrała ważną rolę we wspieraniu działań władz polskich, stymulowaniu zaufania rynku oraz polepszaniu możliwości radzenia sobie przez Polskę z niekorzystnym rozwojem wydarzeń rynkowych. Władze polskie traktują umowę wyłącznie jako środek ostrożności, bez zamierzeń korzystania z linii. 15 czerwca 2010 roku Polska złożyła wniosek o przedłużenie dostępności ELK. W dalszym ciągu istnieje zamiar traktowania linii wyłącznie jako środka ostrożności. Ostatnia konsultacja w trybie Artykułu IV Statutu MFW została przez Radę Administracyjną MFW zakończona w marcu 2010 roku. Polska zobowiązuje się do kontynuowania zdecydowanej polityki opartej na silnych instytucjach, terminowo i odpowiednio reagując na wstrząsy gospodarcze.

MFW prowadzi biuro regionalne w Warszawie, którego celem jest wspieranie prowadzenia stabilnej polityki makroekonomicznej przez nowe państwa członkowskie.

4.4 Bank Światowy

Polska była jednym z członków-założycieli Banku Światowego. Po rezygnacji z członkostwa w latach 50. XX wieku Polska przystąpiła do tej instytucji ponownie w czerwcu 1986 roku. Pierwsza pożyczka została jej udzielona w roku 1990. Do chwili obecnej zobowiązania Banku Światowego wobec Polski wyniosły łącznie 6,2 mld dolarów i obejmują 44 transakcje.

Aktualnie realizowane projekty koncentrują się głównie na unowocześnianiu infrastruktury, wspieraniu wzrostu efektywności energetycznej oraz reformie górnictwa węglowego, ochronie środowiska i promowaniu rozwoju obszarów wiejskich. Bank Światowy udostępnił Polsce znaczącą pomoc analityczną i doradczą, w tym w zakresie wybranych aspektów finansów publicznych, oceny klimatu inwestycyjnego, gospodarki opartej na wiedzy i standardów życia, wybranych kwestii rozwoju sektora finansowego, programu pomagającego w zwalczaniu korupcji, pomocy przy zwiększaniu zdolności administracji rządowej do wykorzystywania Funduszy Strukturalnych UE oraz doradztwa dotyczącego promowania odpowiedzialności społecznej przedsiębiorstw i ulepszania systemu oświaty.

W grudniu 2008 roku Bank Światowy zatwierdził pożyczkę na cele polityki rozwoju (DPL) – zarządzania finansami publicznymi, wspierania zatrudnienia i rozwoju sektora prywatnego – Rzeczypospolitej Polskiej w wysokości 975 mln euro, która ma za zadanie wspierać rządowe plany poprawy jakości i wydajności finansów publicznych, zwiększenia podaży odpowiedniej i wykwalifikowanej siły roboczej oraz umocnienia otoczenia gospodarczego. Druga pożyczka na cele polityki rozwoju (DPL2) w wysokości 1 mld euro została zatwierdzona przez Bank Światowy w czerwcu 2009 i jest przeznaczona na: (i) wspieranie reform strukturalnych, które zapewnią konsolidację fiskalną w średnim okresie; (ii) ochronę priorytetowych programów inwestycyjnych oraz kosztów początkowych reform strukturalnych niezbędnych do wypełnienia przez Polskę kryteriów konwergencji z pozostałymi krajami UE oraz (iii) złagodzenie kosztu społecznego kryzysu gospodarczego. Pożyczka DPL2 ponadto wspiera reformy zainicjowane

przez pierwszą pożyczkę i rozszerza ich zakres na ulepszenia i kontynuację najlepszych programów dla sektorów społecznych.

Bank Światowy zatwierdził trzecią pożyczkę na cele polityki rozwoju (DPL3) w kwocie 1 mld euro i poszukuje obecnie potencjalnych projektów na poziomie lokalnym (regionalnym i komunalnym) w dziedzinie transportu publicznego i infrastruktury. Aktualna Strategia Banku Światowego dla Polski koncentruje się na czterech obszarach priorytetowych: (a) integracja społeczna i przestrzenna, (b) reformy sektora publicznego, (c) wzrost i konkurencyjność oraz (d) regionalne i światowe dobra publiczne. Kluczowe obszary polityki określone w tych szerszych ramach obejmują reformę społeczną, rozwój regionalny, reformę sektora finansów publicznych i zarządzania finansami, rozwój infrastruktury transportowej, deregulację otoczenia umożliwiającego prowadzenie działalności, zmiany klimatu (ze szczególnym uwzględnieniem sektora energetycznego) oraz stabilność sektora finansowego.

4.5 International Finance Corporation (IFC)

Od momentu przystąpienia Polski do IFC w roku 1987 instytucja ta zainwestowała w Polsce 287 mln dolarów z własnych środków oraz 67 mln dolarów w konsorcjach z innymi bankami. IFC zagwarantowała finansowanie dla 33 projektów w szerokiej gamie sektorów. IFC przekazała ponadto 144 mln dolarów na finansowanie projektów międzyregionalnych, obejmujących kilka krajów w Europie Wschodniej, w tym Polskę. IFC świadczyła również w Polsce usługi doradcze w kwestii restrukturyzacji i prywatyzacji, ustawodawstwa leasingowego, finansowania mieszkalnictwa, funduszy emerytalnych oraz ulepszenia klimatu inwestycyjnego.

Rola IFC w Polsce ulega przeobrażeniom w świetle przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i rosnącej dostępności finansowania ze strony banków komercyjnych. IFC chce koncentrować się na regionach, sektorach i projektach, w których jej rola w rozwoju jest kluczowa, i w których finansowanie prywatne pozostaje ograniczone, z naciskiem na sektory wrażliwe ze społecznego i środowiskowego punktu widzenia. W sierpniu 2009 roku IFC podjęła decyzję o zainwestowaniu 5 mln dolarów w pierwszy polski bank mikrofinansowania FM Bank celem wspierania mikro i małych przedsiębiorstw. Jako pełnoprawny bank, FM Bank będzie mógł pozyskać finansowanie z rynku depozytów, co pozwoli mu rozszerzyć zakres produktów oferowanych mikro i małym przedsiębiorstwom. Będzie on również w stanie zmniejszyć koszt finansowania, dzięki czemu pożyczki mikro będą bardziej przystępne cenowo. Inwestycja IFC w FM Bank zapewni instytucji 10-procentowy udział w kapitale zakładowym.

ZAŁĄCZNIK 1: PROJEKTY ZATWIERDZONE W POSZCZEGÓLNYCH LATACH

wg stanu na 31 grudnia 2009 r.

Rok	Nazwa projektu	Regionalny/ Bezpośredni	Łączna wartość projektu	Udział finansowania przez EBOR	Kredyty	Akcje	Stan realizacji projektu
2005	JWK Invest	Bezpośredni	15,3	10,3	10,3	0,0	Zakończony
2005	EU/EBRD przedłużenie 5 - Raiffeisen Leasing Polska II	Bezpośredni	5,0	5,0	5,0	0,0	Splacany
2005	Projekt komercjalizacji i finansowania transportu publicznego w Krakowie	Bezpośredni	59,0	19,6	19,6	0,0	Splacany
2005	Kaufland Polska Markety Sp. z o. o. Sp. k.	Bezpośredni	160,0	80,0	80,0	0,0	Splacany
2005	Fundusz Sektora Nieruchomości BPH	Bezpośredni	12,4	12,4	0,0	12,4	Splacany
2005	Obligacje wymienne BGŻ	Bezpośredni	94,0	23,2	23,2	0,0	Podpisany
2005	Elektrownia Pątnów II	Bezpośredni	550,0	62,8	62,8	0,0	Splacany
2005	Fundusz Emerging Europe Convergence II	Regionalny	4,2	4,2	0,0	4,2	Splacany
2005	EU/EBRD przedłużenie 5 - Bankowy Fundusz Leasingowy S.A.	Bezpośredni	15,7	15,7	15,7	0,0	Splacany
2005	Obligacje przychodowe MWiK w Bydgoszczy Sp. z o. o.	Bezpośredni	241,3	41,8	41,8	0,0	Wyplacany
2005	EU/EBRD przedłużenie 5 - Deutsche Leasing Polska S.A. Warszawa	Bezpośredni	10,0	10,0	10,0	0,0	Splacany
2005	Fundusz Connex Equity Investment	Regionalny	49,5	17,8	0,0	17,8	Wyplacany
2005	Fundusz Argus Capital Partners II	Regionalny	6,0	6,0	0,0	6,0	Splacany
2005	Program Ochrony Środowiska Powiatu Gliwickiego – Cesja pożyczki na rzecz PWiK	Bezpośredni	70,1	15,0	15,0	0,0	Splacany
2005	Dodatkowe finansowanie Dalkia Łódź	Bezpośredni	7,6	7,6	0,0	7,6	Wyplacany
2005	EU/EBRD przedłużenie 5 tereny wiejskie - BZ WBK Leasing	Bezpośredni	5,0	5,0	5,0	0,0	Splacany
2005	SG AM Eastern Europe L.P.	Regionalny	3,3	3,3	0,0	3,3	Splacany
	2005		1 308,5	339,6	288,4	51,2	
2006	EU/EBRD przedłużenie 5 tereny wiejskie - BGŻ (Bank Gospodarki Żywnościowej)	Bezpośredni	15,0	15,0	15,0	0,0	Splacany
2006	System ciepłowniczy miasta Krakowa	Bezpośredni	76,3	6,3	6,3	0,0	Podpisany
2006	Elektrownia Bełchatów II	Bezpośredni	1 719,6	126,1	126,1	0,0	Wyplacany
2006	EI/EBRD przedłużenie 4 - BZ WBK Leasing S.A.	Bezpośredni	20,0	5,0	5,0	0,0	Zakończony
2006	EI/EBRD przedłużenie 3 - SG Equipment Leasing Polska	Bezpośredni	13,5	6,5	6,5	0,0	Splacany
2006	UNIQUA TUnŻ Equity – czwarte podwyższenie kapitału	Bezpośredni	5,5	0,6	0,0	0,6	Wyplacany
2006	Gdańska Infrastruktura Wodno-Kanalizacyjna Sp. z o. o.	Bezpośredni	107,4	12,3	12,3	0,0	Anulowano
2006	EU/EBRD przedłużenie 5 tereny wiejskie - BZ WBK Finanse i Leasing	Bezpośredni	7,0	7,0	7,0	0,0	Splacany
2006	Oczyszczalnia ścieków Płaszów II w Krakowie – restrukturyzacja pożyczki	Bezpośredni	96,1	11,1	11,1	0,0	Splacany
2006	Nova Polonia Natexis II	Bezpośredni	25,0	25,0	0,0	25,0	Wyplacany
2006	Fundusz AIG New Europe II	Regionalny	50,0	11,9	0,0	11,9	Podpisany
2006	Alpha CEE II L.P.	Regionalny	50,0	15,0	0,0	15,0	Splacany
2006	Fagor Wrozamet - restrukturyzacja	Bezpośredni	68,8	17,5	17,5	0,0	Wyplacany
	2006		2 254,2	259,3	206,8	52,5	
2007	AVALLON	Bezpośredni	12,0	12,0	0,0	12,0	Wyplacany
2007	Hotel Atrium	Bezpośredni	10,0	10,0	10,0	0,0	Wyplacany
2007	Celsa Huta Ostrowiec II	Bezpośredni	158,0	78,0	78,0	0,0	Splacany
2007	Veolia Voda – inwestycja kapitałowa	Regionalny	174,9	29,4	0,0	29,4	Wyplacany
2007	Fundusz Royalton Partners II	Regionalny	50,0	7,5	0,0	7,5	Podpisany
2007	Fundusz private equity Balcap	Regionalny	20,0	2,0	0,0	2,0	Splacany
2007	Fundusz AIG New Europe II	Regionalny	50,0	3,1	0,0	3,1	Podpisany
2007	Fundusz mezzanine Syntaxis	Regionalny	25,0	10,0	0,0	10,0	Splacany
2007	Fundusz Accession Mezzanine Capital II	Regionalny	200,0	6,0	0,0	6,0	Splacany

Rok	Nazwa projektu	Regionalny/ Bezpośredni	Łączna wartość projektu	Udział finansowania przez EBOR	Kredyty	Akcje	Stan realizacji projektu
2007	Instrument finansowania funduszu energii odnawialnej EnerCap	Regionalny	100,0	2,5	0,0	2,5	Podpisany
	2007		799,9	160,5	88,0	72,5	
2008	EU/EBRD PA - Meritum Bank ICB	Bezpośredni	7,9	7,9	7,9	0,0	Wyplacany
2008	ENEA - prywatyzacja	Bezpośredni	514,6	48,6	0,0	48,6	Wyplacany
2008	Winterthur MPF/CS L&P Życie	Bezpośredni	18,6	17,8	0,0	17,8	Wyplacany
2008	Fundusz Nieruchomości Arka II	Regionalny	20,4	18,1	0,0	18,1	Podpisany
2008	Fundusz Advent Central & Eastern Europe IV	Regionalny	50,0	10,0	0,0	10,0	Podpisany
2008	ViaOne	Regionalny	17,0	1,0	0,0	1,0	Podpisany
2008	Fundusz private equity ARX	Regionalny	30,0	4,2	0,0	4,2	Wyplacany
2008	Barlinek Invest	Transgraniczn y	61,8	5,85	5,70	0,15	Splacany
2008	Cersanit Invest	Transgraniczn y	86,2	0,15	0,00	0,15	Splacany
2008	Uniqua Życie – podwyższenie kapitału	Bezpośredni	1,8	1,8	0,0	1,8	Anulowany
	2008		808,3	115,5	13,7	101,8	
2009	Polish Leasing WBK L	Bezpośredni	25,0	25,0	25,0	0,0	Podpisany
2009	Polish Leasing WBK F&L	Bezpośredni	25,0	25,0	25,0	0,0	Podpisany
2009	Obligacje przychodowe MWiK w Bydgoszczy Sp. z o. o. - przedłużenie	Bezpośredni	135,7	29,2	29,2	0,0	Wyplacany
2009	Bank DNB Nord Polska	Bezpośredni	29,2	15,8	15,8	0,0	Podpisany
2009	Akcja przygotowawcza UE/EBOR dla przedsiębiorstw mikro, małych i średnich - Inicjatywa Micro	Regionalny	2,8	0,9	0,9	0,0	Wyplacany
2009	Aqualia – inwestycja kapitału	Regionalny	163,2	12,0	0,0	12,0	Podpisany
2009	Farma wiatrowa Tychowo	Bezpośredni	76,7	30,4	30,4	0,0	Wyplacany
2009	Europejski Fundusz Leasingowy, EFL	Bezpośredni	70,6	70,6	70,6	0,0	Podpisany
2009	Fundusz Sektora Nieruchomości Europy Wschodniej Hetman	Regionalny	455,0	3,8	0,0	3,8	Podpisany
2009	SPS Investment N.V. (naprawa przedsiębiorstwa)	Regionalny	0,1	0,1	0,0	0,1	Wyplacany
2009	Fundusz private equity ARX	Regionalny	30,0	1,8	0,0	1,8	Wyplacany
2009	Asseco SEE	Polska	30,0	11,0	3,5	7,5	Podpisany
2009	Mondi Biomass	Polska	105,8	30,0	30,0	0,0	Wyplacany
2009	Resources Eastern Europe Equity Partners	Regionalny	84,0	15,0	0,0	15,0	Podpisany
2009	Fundusz mezzanine Syntaxis II	Regionalny	250,0	10,5	0,0	10,5	Podpisany
2009	Linia kredytowa w reakcji na sytuację kryzysową dla SK Eurochem	Polska	3,0	3,0	3,0	0,0	Podpisany
2009	Bank Millennium S.A.	Polska	100,0	100,0	100,0	0,0	Podpisany
2009	Cersanit Invest – instrument wspierający średnie przedsiębiorstwo	Polska	20,0	20,0	20,0	0,0	Podpisany
2009	Can-Pack	Polska/ Federacja Rosyjska	81,4	26,9	26,9	0,0	Wyplacany
2009	Fundusz CEE Special Situations spółki CRG Capital	Regionalny	20,0	4,0	0,0	4,0	Podpisany
2009	Projekt Thaler – Bazowe swapy walutowe banku Getin Noble S.A.	Polska	30,0	6,0	6,0	0,0	Podpisany
	31 grudnia 2009 r.		1 737,4	441,0	386,3	54,7	

ZAŁĄCZNIK 2: SKUMULOWANA WIELKOŚĆ DZIAŁALNOŚCI NETTO WEDŁUG BRANŻ

wg stanu na 31 grudnia 2009 r.	Finansowanie z EBOR	Kredyty	Akcje	Prywatne	Państwowe	Odsetek w portfelu	Procentowy udział zobowiązań	Łączna wartość projektu
Przedsiębiorstwa								
Branża rolno-spożywcza	252	184	68	242	10	96%	6%	945
Pozostałe gałęzie przemysłu	679	571	108	679	0	100%	17%	2 798
Nieruchomości i turystyka	247	108	139	247	0	100%	6%	839
Telekomunikacja, informatyka i media	328	239	89	328	0	100%	8%	2 168
Podsuma wierszy Przedsiębiorstwa	1,506	1,102	404	1,495	10	99%	37%	6 750
Energia								
Energia i energetyka	279	222	57	210	69	75%	7%	3 243
Podsuma wierszy Energia	279	222	57	210	69	75%	7%	3 243
Institucje finansowe								
Kapitał banków	304	75	229	304	0	100%	7%	667
Kredyty bankowe	384	384	0	383	1	100%	9%	453
Fundusze akcyjne	455	0	455	455	0	100%	11%	1 261
Niebankowe instytucje finansowe	400	301	99	400	0	100%	10%	572
Finansowanie małego biznesu	1	1	0	1	0	100%	0%	3
Podsuma wierszy Instytucje finansowe	1 543	761	783	1 542	1	100%	38%	2 954
Infrastruktura								
Infrastruktura komunalna i środowiskowa	396	265	131	155	241	39%	10%	2 013
Transport	336	336	0	0	336	0%	8%	943
Podsuma wierszy Infrastruktura	731	601	131	155	577	21%	18%	2 956
RAZEM POLSKA	4 060	2 685	1 375	3 402	657	84%	100%	15 903

	Finansowanie z EBOR	Procentowy udział w portfelu
Bezpośrednie	3,612	89,0%
Regionalne	448	11,0%
Nierządowe	3,714	91,5%
Rządowe	345	8,5%
PRYWATNE	3,402	83,8%
PAŃSTWOWE	657	16,2%
KREDYTY	2,634	64,9%
AKCJE	1,375	33,9%
GWARANCJE	51	1,3%

ZAŁĄCZNIK 3: WYBRANE WSKAŹNIKI EKONOMICZNE

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
						Szacunek	Prognoza
Produkcja i wydatki	<i>(zmiana procentowa w wielkościach realnych)</i>						
PKB	5,3	3,6	6,2	6,8	5,1	1,8	2,6
Konsumpcja prywatna	4,7	2,1	5,0	4,9	5,9	2,3	b/d
Konsumpcja publiczna	3,1	5,2	6,1	3,7	7,5	1,2	b/d
Nakłady brutto na środki trwałe	6,4	6,5	14,9	17,6	8,2	-0,3	b/d
Eksport towarów i usług	14,0	8,0	14,6	9,1	7,1	-9,1	b/d
Import towarów i usług	15,8	4,7	17,3	13,7	8,0	-14,3	b/d
Produkcja przemysłowa brutto	9,1	4,4	11,6	11,1	7,5	b/d	b/d
Produkcja rolna brutto	7,0	-1,0	-2,3	-3,5	-1,4	b/d	b/d
Zatrudnienie	<i>(zmiana procentowa)</i>						
Siła robocza (na koniec roku)	0,9	0,8	-1,7	0,0	1,0	b/d	b/d
Zatrudnienie (na koniec roku)	2,5	2,4	3,6	4,2	3,0	b/d	b/d
	<i>(w % siły roboczej)</i>						
Bezrobocie (na koniec roku) [1]	19,0	17,8	13,9	9,6	7,1	8,2	b/d
Ceny i płace	<i>(zmiana procentowa)</i>						
Ceny dóbr konsumpcyjnych (średnia roczna)	3,5	2,2	1,2	2,4	4,3	3,8	2,5
Ceny dóbr konsumpcyjnych (na koniec roku)	4,4	0,7	1,4	4,0	3,3	3,6	2,8
Ceny producentów (średnia roczna)	7,1	0,7	2,2	2,2	2,6	3,4	b/d
Ceny producentów (na koniec roku)	5,4	0,2	2,4	2,3	2,6	2,1	b/d
Średnie miesięczne przychody brutto w gospodarce narodowej (średnia roczna)	4,0	9,8	5,0	9,4	10,0	b/d	b/d
Sektor budżetowy	<i>(w % PKB)</i>						
Bieżąca nadwyżka/zadłużenie budżetowe	-5,7	-4,1	-3,6	-1,9	-3,6	-7,1	b/d
Bieżące wydatki budżetowe	42,6	43,4	43,9	42,2	43,2	44,4	b/d
Bieżące zadłużenie budżetowe	45,7	47,1	47,7	45,0	47,1	50,9	b/d
Sektor monetarny	<i>(zmiana procentowa)</i>						
Podaż pieniądza (M2, na koniec roku)	7,5	12,6	15,9	14,2	20,2	8,3	b/d
Kredyty krajowe (na koniec roku) [2]	4,2	13,8	23,0	27,0	32,5	8,6	b/d
	<i>(w % PKB)</i>						
Podaż pieniądza (M2, na koniec roku)	39,9	42,2	45,4	46,7	51,8	53,2	b/d
Stopy procentowe i kursy walut	<i>(w % rocznie, na koniec roku)</i>						
Stopa operacji siedmiodniowych na otwartym rynku [3]	6,5	4,5	4,0	5,0	5,0	3,5	b/d
3-miesięczna stopa WIBOR	6,7	4,6	4,2	5,7	6,4	4,2	b/d
Oprocentowanie lokat [4]	2,9	3,4	3,1	3,8	6,0	4,5	b/d
Oprocentowanie kredytów [4]	10,3	7,6	7,2	8,3	9,6	8,4	b/d
	<i>(w PLN za 1 USD)</i>						
Kurs waluty (na koniec roku)	3,0	3,3	2,9	2,4	3,0	2,9	b/d
Kurs waluty (średnia roczna)	3,7	3,2	3,1	2,8	2,4	3,1	b/d
Sektor zewnętrzny	<i>(w mln USD)</i>						
Saldo bieżące	-10 067,0	-3 716,0	-9 394,0	-20 253,0	-26 909,0	-7 207,0	b/d
Bilans handlowy	-5 622,0	-2 766,0	-7 006,0	-17 057,0	-25 972,0	-4 476,0	b/d
Eksport towarów	81 862,0	96 395,0	117 468,0	145 337,0	178 427,0	139 956,0	b/d
Import towarów	87 484,0	99 161,0	124 474,0	162 394,0	204 399,0	144 432,0	b/d
Zagraniczne inwestycje bezpośrednie, netto	11 761,0	6 951,0	10 727,0	17 987,0	11 747,0	8 622,0	b/d
Rezerwy brutto, z wyłączeniem złota (na koniec roku)	35 335,0	40 875,0	46 381,0	62 978,0	59 318,0	75 938,0	b/d
Zadłużenie zagraniczne	129 990,0	132 927,0	169 636,0	234 052,0	243 477,0	280 264,0	b/d
	<i>(w miesiącach importu towarów i usług)</i>						
Rezerwy brutto, z wyłączeniem złota (na koniec roku)	4,2	4,3	3,9	4,1	3,0	5,4	b/d
	<i>(w % eksportu dóbr i usług)</i>						
Obsługa długu	b/d	13,0	15,0	10,0	10,4	11,4	b/d
Pozycje informacyjne	<i>(w jednostkach wskazanych poniżej)</i>						
Ludność (na koniec roku w mln)	38,2	38,2	38,1	38,1	38,1	38,1	b/d
PKB (w mld zł)	924,5	983,3	1 060,0	1 176,7	1 275,4	1 344,0	1 413,5
PKB na 1 mieszkańca (w USD)	6 624,9	7 967,1	8 956,1	11 152,2	13 894,9	11 316,6	b/d
Udział przemysłu w PKB (w %)	30,8	30,7	31,3	33,7	35,9	b/d	b/d
Udział rolnictwa w PKB (w %)	5,1	4,5	4,3	4,6	4,2	b/d	b/d
Saldo bieżące/PKB (w %)	-4,0	-1,2	-2,8	-4,8	-5,1	-1,7	b/d
Zadłużenie zagraniczne – rezerwy (w mln USD)	94 655,0	92 052,0	123 255,0	171 074,0	184 159,0	204 326,0	b/d
Zadłużenie zagraniczne/PKB (w %)	42,0	44,1	46,6	48,4	56,5	59,4	b/d
Zadłużenie zagraniczne/eksport towarów i usług (w %)	136,4	118,0	122,9	134,4	113,8	165,9	b/d

[1] Wg Eurostatu.

[2] W tym kredyty krajowe udzielane sektorowi niefinansowemu i budżetowemu.

[3] W latach 2003 i 2004 stopa dotyczy 14-dniowych operacji na otwartym rynku.

[4] Średnia ważona, podawana przez Narodowy Bank Polski. Obliczanie nowych stóp zostało koncepcyjnie dostosowane do zharmonizowanych wymogów EBC. Dane po roku 2004 zostały dostosowane do nowej metodologii.

ZAŁĄCZNIK 4: WYNIKI UZYSKANE W OCENIE WYZWAŃ TRANSFORMACYJNYCH PRZEPROWADZONEJ W ROKU 2009

W poniższej tabeli znajdują się ogólne wyniki uzyskane w „Ocenie wyzwań okresu przejściowego” w roku 2009. Wynik klasyfikowano kolejno jako nieistotny, mały, średni i duży. Poziom „nieistotny” oznacza, że pozostałe wyzwania są niewielkie, i że dany sektor jest na dobrej drodze do działania w warunkach sprawnie funkcjonującej gospodarki rynkowej. Poziom „duży” oznacza, że wyzwania są znaczące, i że ten sektor jest na wczesnym etapie reformy. Ogólne wyniki za rok 2009 zostały oparte na wynikach uzyskanych w kategoriach: „struktura rynku” oraz „instytucje i polityki wspierające rynek” (patrz załącznik opisujący metodologię, dostępny osobno). Ogólny wynik za rok 2005 jest oparty na wynikach uzyskanych przez elementy struktury rynku, instytucje wspierające rynek oraz zachowania się rynku. Z uwagi na zmiany metodologii spowodowane ewoluującym znaczeniem terminu „transformacja” oraz doświadczeniami kryzysu finansowego, porównywania obu ogólnych wyników należy dokonywać ostrożnie.

Polska	Struktura rynkowa	Instytucje rynkowe	Wynik ogólny w 2009
Przedsiębiorstwa			
Branża rolno-spożywcza	Mały	Mały	Mały
Pozostałe gałęzie przemysłu	Mały	Mały	Mały
Nieruchomości i turystyka	Mały	Mały	Mały
Telekomunikacja	Mały	Mały	Mały
Infrastruktura			
Infrastruktura komunalna i środowiskowa	Mały	Nieistotny	Mały
Zasoby naturalne	Średni	Średni	Średni
Energia elektryczna	Średni	Nieistotny	Mały
Energia odnawialna	Średni	Mały	Mały
Transport	Mały	Mały	Mały
Instytucje finansowe			
Bankowość	Średni	Mały	Mały
Usługi ubezpieczeniowe i finansowe	Mały	Mały	Mały
Przedsiębiorstwa mikro, małe i średnie	Średni	Mały	Średni
Rynki private equity i kapitałowe	Mały	Mały	Mały

Przedsiębiorstwa

Pozostałe gałęzie przemysłu: *Istnieje potrzeba zwiększenia konkurencyjności, restrukturyzacji istniejących jeszcze przedsiębiorstw państwowych, dywersyfikacji w kierunku usług i nowych technologii oraz uelastycznienia rynku pracy.*

Stopień prywatyzacji, restrukturyzacji i konkurencji w polskim sektorze przedsiębiorstw jest mniej zaawansowany niż w innych krajach członkowskich Banku Rozwoju Rady Europy, głównie z powodu istnienia jeszcze przedsiębiorstw państwowych oraz interwencji państwa w sektorach wrażliwych, takich jak przemysł chemiczny i farmaceutyczny. Prywatyzacja tych

przedsiębiorstw pozostaje wyzwaniem numer jeden. Dalszych ulepszeń wymaga wciąż wzmocnienie administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości, w tym przyspieszenie postępowań administracyjnych i zmniejszenie liczby pozwoleń i koncesji. Środki zaplanowane do wdrożenia, ale niewprowadzone jeszcze w życie przez polski rząd obejmują zmniejszenie minimalnego kapitału wymaganego do założenia nowego przedsiębiorstwa, przyspieszenie wydawania pozwoleń na budowę oraz rozszerzenie możliwości płacenia podatków przez internet. Obszary te zostały wskazane między innymi przez Polską Konfederację Pracodawców Prywatnych Lewiatan w opracowanej przez nią długiej liście przeszkód biurokratycznych blokujących rozwój prywatnej przedsiębiorczości.

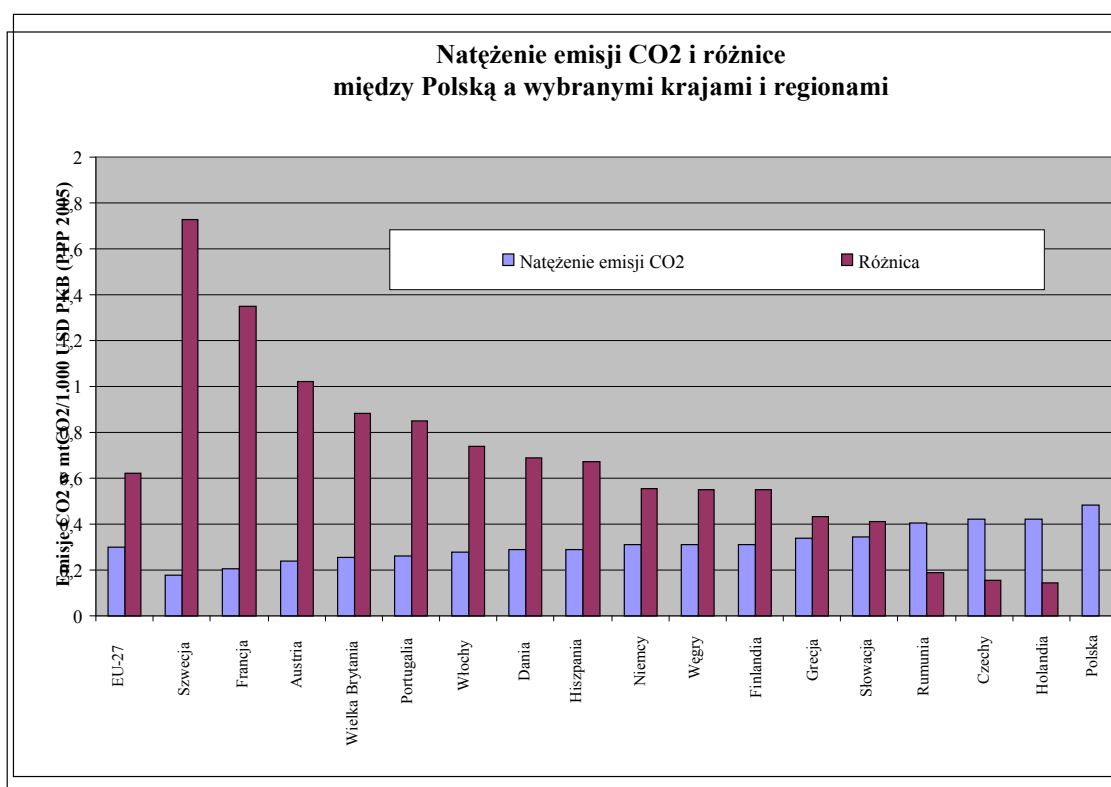
ZAŁĄCZNIK 5 INWESTYCJE EBOR W ZRÓWNOWAŻONĄ ENERGIĘ W POLSCE

Wprowadzenie

Efektywność energetyczna jest jedną z najważniejszych kwestii stojących przed Unią Europejską. Temat ten jest również istotny w wielu krajach w których działa EBOR, oraz jest w istotny sposób powiązany z bezpieczeństwem energetycznym i łagodzeniem skutków zmian klimatycznych. Załącznik niniejszy zawiera wskazówki, jak wiedza zdobyta przez Bank przy projektach związanych z efektywnością energetyczną oraz energią odnawialną w ramach Etapu 1 „Inicjatywy na rzecz Zrównoważonej Energii” (SEI), może zostać wykorzystana w Polsce do pokonania istniejących przeszkód we wdrażaniu rozwiązań związanych z efektywnością energetyczną.

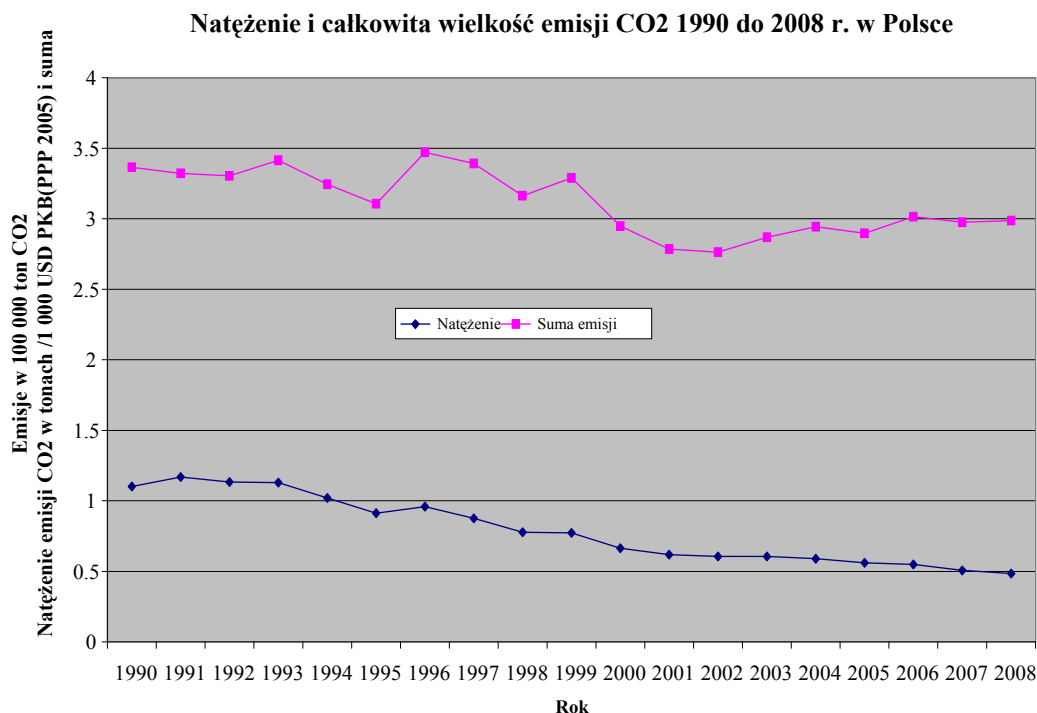
Z energetycznego punktu widzenia Polska jest ważnym krajem w Europie. Posiada znaczące zasoby energetyczne w postaci węgla, jest szóstym pod względem wielkości emitentem CO₂ w UE (pierwszym wśród nowych państw członkowskich). Polski poziom energochłonności jest znacznie wyższy niż w dużych krajach UE-15, takich jak Wielka Brytania, Hiszpania, Niemcy lub Francja, a polska energochłonność CO₂ jest najwyższa spośród wszystkich krajów UE-27 i przekracza o 62% średnią UE-27. Wynika to z wysokiego poziomu zużycia węgla do wytwarzania energii elektrycznej.

Wykres 1 – Energochłonność CO₂ w państwach UE-27 w 2008 r.

Źródło: Międzynarodowe Statystyki Energetyczne EIA

Wykres 2. – Polska energochłonność i emisje CO₂, 1990-2008

Źródło: Międzynarodowe Statystyki Energetyczne EIA

McKinsey & Company w swojej ocenie potencjału ograniczenia emisji gazów cieplarnianych wykazuje, że Polska ma potencjał do znacznego ograniczenia emisji gazów cieplarnianych do 2030 r. (do 31%), przy czym nawet 1/3 całkowitej redukcji emisji może pochodzić z działań na rzecz efektywności energetycznej. Realizacja celów długoterminowych wymaga jednak dobrze skoordynowanych i ukierunkowanych działań ze strony polskiego rządu, producentów i konsumentów energii.

Niektóre z podstawowych korzyści ze zwiększenia efektywności energetycznej w Polsce:

- Zrealizowane w odpowiednim momencie inwestycje pomogą złagodzić negatywny wpływ przyszłych podwyżek cen energii i utrzymać konkurencyjność polskiej gospodarki.
- Szybki wzrost gospodarczy, obserwowany w Polsce przed 2008 r. (gdy dynamika wzrostu spadła pod wpływem globalnego kryzysu finansowego), oraz potrzeba likwidacji dużych, przestarzałych zakładów wytwarzających energię w Polsce w celu dostosowania się do założeń ekologicznych UE wywołują obawy o bezpieczeństwo dostaw energii na terenie Polski, co z kolei może w przyszłości hamować rozwój gospodarczy. Efektywność energetyczna może potencjalnie zrównoważyć w znacznym stopniu potrzebę budowania kosztownej, nowej infrastruktury w celu zaspokojenia rosnącego zapotrzebowania.
- Efektywność energetyczna przyczynia się do poprawy dobrobytu poprzez obniżanie wydatków na energię w miastach i rachunków za prąd w gospodarstwach domowych, a także poprzez tworzenie wyższego standardu życia. Ponadto przyczynia się ona do wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki.

Powyższy opis sytuacji stanowi kontekst dla przyszłych działań EBOR, wśród których zrównoważona energia będzie jednym z priorytetów, realizowanych w powiązaniu z ekspertyzą

posiadana przez Bank, tak aby zmierzać do wspierania Polski w jej zmaganiach z wyzwaniami transformacji poprzez wzmacnianie i promocję efektywności energetycznej. Doświadczenie Banku oraz plany intensywnych działań w tym priorytetowym obszarze w następnym okresie strategicznym zostały opisane poniżej.

Uznanie przez Bank zrównoważonej energii za priorytet pokrywa się z aktualną strategią rządu polskiego. 10 listopada 2009 r. polska Rada Ministrów przyjęła dokument „Polityka energetyczna Polski do 2030 r.”. Dokument prezentuje długoterminową strategię dla sektora energetycznego, zawiera prognozy zapotrzebowania na paliwa i energię oraz program wdrażania działań do 2012 r. Dokument odnosi się do najważniejszych wyzwań stojących przed polskim sektorem energetycznym i prezentuje sześć strategicznych kierunków działań, z czego trzy są szczególnie istotne z punktu widzenia inwestycji SEI Banku. Są to:

- Poprawa efektywności energetycznej – efektywność energetyczna jest wyraźnym priorytetem polityki, a postępy w tym zakresie będą miały kluczowe znaczenie dla realizacji wszystkich jej założeń. Główne cele są następujące: (i) dążenie do wzrostu energetycznego w długim okresie przy zerowym zużyciu energii oraz (ii) konsekwentne obniżanie zużycia energii przez polską gospodarkę do poziomów UE-15.
- Zwiększenie bezpieczeństwa dostaw paliw i energii – polskie bezpieczeństwo energetyczne będzie się opierać na surowcach krajowych, szczególnie węgla kamiennym i brunatnym. Dzięki temu wytwarzanie energii elektrycznej i w dużej mierze także energii cieplnej nie będzie uzależnione od importu surowców.
- Większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii – w założeniach polityki uwzględniono osiągnięcie 15% poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w całkowitej konsumpcji energii do 2020 r. Kolejnym celem jest 10% udział biopaliw w rynku paliw transportowych do 2020 r.

Jedną z najważniejszych zmian w zestawie narzędzi do realizacji polityki jest zaplanowane wprowadzenie Ustawy o wydajności energetycznej i programu „białych certyfikatów”, które stanowiłyby ważne uzupełnienie dla istniejącego programu zielonych certyfikatów. W nowych założeniach położony będzie większy nacisk na poszukiwanie oszczędności energetycznych, przewidziane także będą zachęty finansowe dla firm, które przekroczą wymagany pułap oszczędności energetycznych. Do większej wydajności energetycznej zachęcają też Programy Operacyjne KE na lata 2007-13 (szczególnie program operacyjny „Infrastruktura i środowisko”).

Realizacja Inicjatywy na rzecz Zrównoważonej Energii (SEI) w Polsce w latach 2006-2009

W latach 2006-2009 tylko 7% wszystkich inwestycji SEI zrealizowano w Polsce, przy czym największe wsparcie uzyskał sektor energetyczny. Polska jest również pierwszym krajem, w którym Bank wprowadza proekologiczne zmiany do Programu Zielonych Inwestycji, dzięki którym – z pomocą Banku oraz poprzez Wielostronny Fundusz Kredytów CO₂ EBOR/EBI – rząd polski podpisał umowę sprzedaży jednostek przyznanej ilości emisji z rządem Hiszpanii. Tabele 1 i 2 prezentują inwestycje SEI w Polsce do 2009 r.

Tabela 1 – Łączne inwestycje SEI w Polsce od 2006 do 2009 r., wg obszaru SEI

	PODPISANE (W MLN EUR)	LICZBA PROJEKTÓW	UDZIAŁ W %	Całkowita wartość projektu (W MLN EUR)
SEI 1 - Przemysł	28	1	10%	158,0
SEI 2 – Linie kredytowe	0	0	0%	0
SEI 3 – Energetyka	175	2	64%	2306,7
SEI 4 – Energia odnawialna	60	2	22%	185,8
SEI 5 - Miasta	12	3	4%	283,5
Suma	275	8	100%	2934,0

Tabela 2 – Łączne inwestycje SEI w Polsce od 2006 do 2009 r., wg zespołu bankowego

	PODPISANE (W MLN EUR)	LICZBA PROJEKTÓW	UDZIAŁ W %	Całkowita wartość projektu (W MLN EUR)
Energetyka i energia	235	4	86%	2,493
Przemysł ogólny	28	1	10%	158
Infrastruktura miejska i ekologiczna (MEI)	12	3	4%	283
Suma	275	8	100%	2,934

Przeszkody we wprowadzaniu zrównoważonej energii

Możliwości Banku w zakresie zwiększenia finansowania projektów zrównoważonej energii w Polsce będą zależne od sytuacji związanej z kryzysem gospodarczym oraz – jak w przypadku innych działań – od dostępności wystarczających funduszy od darczyńców i możliwości przezwyciężenia barier. Wymienione poniżej zagadnienia stanowią przegląd istniejących barier na drodze do poprawy efektywności energetycznej w Polsce w krótkim okresie. Aby je pokonać, potrzebne będą reformy dotychczasowych działań, w tym wprowadzenie innowacyjnych mechanizmów finansowych i kampanie uświadamiające opinie publiczną.

Informacja i edukacja. Długa historia taniej energii sprzyja jej marnotrawieniu oraz niskiej świadomości i niezrozumieniu zagadnień efektywności energetycznej na poziomie gospodarstw domowych i firm. Niewystarczający poziom zarządzania energią na poziomie korporacyjnym (widoczny często w postaci braku priorytetów w zakresie oszczędzania energii lub braku działów i programów zajmujących się oszczędzaniem energii) prowadzi do przeczeń i rezygnacji z realizacji przedsięwzięć z zakresu oszczędzania energii, które mogłyby przynosić zyski. Do dziś mało który użytkownik końcowy docenia znaczenie i korzysta z najlepszych praktyk i dostępnych urządzeń oraz technologii podnoszących efektywność energetyczną, tendencje te nie są również widoczne w pracy inżynierów oraz na etapie projektowania obiektów przemysłowych, mieszkalnych czy budynków użyteczności publicznej itp.

Finansowanie. Polskie spółki (szczególnie sektor MŚP) często nie mają dostępu do długoterminowych źródeł finansowania projektów dotyczących wydajności energetycznej, które pozwoliłyby zrównoważyć poniesione koszty (które, nawet na obecnym poziomie cen, mogą być odczuwalne zarówno tylko przez rok, jak i przez okres powyżej 5 lat). Obecna sytuacja na rynku bankowym jeszcze bardziej utrudnia uzyskanie kredytów przez MŚP, a także zwiększa trudność dostępu do finansowania dla większych firm.

Program ochrony środowiska i zapobiegania zmianom klimatu. Na poziomie obywateli i korporacji obserwujemy nadal niską świadomość kwestii zmian klimatycznych i wpływu na środowisko, które bezpośrednio przekładają się na poprawę efektywności energetycznej. Nie istnieje jeszcze formalny system wyceny negatywnego wpływu na środowisko, spowodowanego zużyciem energii lub nagradzania za zmniejszanie zużycia. Jednocześnie, w Polsce jest nadal niewielka liczba podmiotów gospodarczych, które dobrowolnie racjonalizują konsumpcję energii w celu zmniejszenia swojego wpływu na środowisko.

Kluczowe obszary inwestycji SEI w Polsce

W ramach strategicznych orientacji Banku, zgodnie z ust. 3.2, Bank połączy swoje doświadczenie z Etapu 1 SEI, doświadczenie sektorowe i działania z zakresu zarządzania relacjami z klientem w celu maksymalnego powiązania finansowania EBOR w Polsce z inicjatywami w zakresie zrównoważonej energii, przy jednoczesnej rozbudowie dedykowanych mechanizmów wsparcia inwestycji w zrównoważoną energię, które byłyby pomocne w pokonywaniu opisanych wyżej przeszkód w zakresie inwestycji w zrównoważoną energię.

Finansowanie energii zrównoważonej (SEFF). Rozbudowa dedykowanych instrumentów finansowania i implementacji jest istotna dla promowania efektywności energetycznej w Polsce. Dzięki finansowaniu projektów energii zrównoważonej (SEFF) Bank chce rozszerzyć swoje wsparcie na rzecz poprawy efektywności energetycznej dla MŚP oraz MMŚP, a także zagwarantować długoterminowe źródła finansowania dla polskiego sektora bankowego, równoważące długie okresy zwrotu dla inwestycji długoterminowych.

Infrastruktura miejska. Bank ma na swoim koncie wiele projektów w Polsce, których celem było odnowienie infrastruktury miejskiej w celu poprawy wydajności i umożliwienia znaczących oszczędności energetycznych. W trakcie realizacji strategii Bank będzie nadal traktował priorytetowo i wspierał projekty z zakresu efektywności energetycznej w dziedzinie ogrzewania miejskiego, gospodarki wodnej, transportu miejskiego i innych (jak przetwarzanie odpadów na energię). Bank rozpoczął już dialog polityczny z władzami polskimi na temat możliwości uwzględnienia zmian w zakresie wykorzystywanych środków transportu w polskim programie zielonych inwestycji, w którym obecnie nie poświęca się wiele miejsca (mechanizmom handlu CO₂ w polskiej infrastrukturze miejskiej). Rozszerzenie działań będzie uzależnione od zmniejszenia istniejących barier, jak np. ograniczenia w zakresie długoterminowego finansowania w obecnej sytuacji gospodarczej.

Efektywność energetyczna sektora przemysłowego i korporacyjnego. W kontekście SEI wydajność energetyczna staje się integralną częścią działalności gospodarczej w każdym sektorze objętym działaniami Banku. Bank zajmie się stroną popytu na energię poprzez zmniejszanie strat energii i emisji gazów cieplarnianych, co jednocześnie przyczyni się do podwyższenia konkurencyjności spółek i przeciwdziałaniu zmianom klimatu. Bank będzie również dążył do oceny i promowania Najlepszych Dostępnych Metod (BAT), prowadzących do optymalizacji zużycia energii w sektorze korporacyjnym (w tym w projektach realizowanych od podstaw) oraz będzie stopniowo rozszerzał zakres Planów działania na rzecz wydajności energetycznej (EEAP) jako narzędzi wpływu lub rozwoju systematycznego, długoterminowego podejścia do zrównoważonej energii i redukcji emisji na poziomie korporacji. Bank będzie także pogłębiał zasięg skutecznego modelu SEFF (zgodnie z opisem powyżej) w sektorze przemysłowym i rozpocznie wdrażanie nowego, skoncentrowanego na technologii, podejścia do efektywności energetycznej w przemyśle. Działania te zmierzają do zwiększenia penetracji rynku przez materiały i urządzenia o odpowiednich cechach energetycznych, co z kolei będzie

odpowiedzią na szczególne potrzeby MŚP w zakresie finansowania inwestycji w efektywność energetyczną.

Sektor energetyczny i produkcja czystej energii. Polska, ze swoim uzależnieniem od węgla, pozostaje gospodarką zużywającą duże ilości tego surowca. Aby sprostać celom energetycznym UE Polska będzie musiała zmierzyć się m.in. z następującymi wyzwaniami: (i) koniecznością aktualizacji i zastąpienia przestarzałych aktywów wytwórczych (w tym wprowadzeniem rozwiązań dostosowanych do BAT i przechwytywania i magazynowania węgla (CCS)), (ii) znacznym zwiększeniem udziału energii odnawialnej w wytwarzaniu energii, (iii) strategicznymi decyzjami na temat udziału poszczególnych źródeł energii; (iv) bezpieczeństwem energetycznym oraz (v) potrzebą poprawy efektywności energetycznej w dystrybucji energii. Spośród kilku rozwiązań szczególny nacisk zostanie położony na dystrybutorów, którzy powinni stać się liderami rynku w zakresie efektywności i konkurencyjności. Bank będzie także współpracował z firmami energetycznymi w zakresie wprowadzania BAT i EEAP (z naciskiem na minimalizowanie emisji gazów cieplarnianych) na poziomie korporacyjnym oraz promowania zarządzania popytem (DSM) i programów planowania opartych na najniższych kosztach w celu wykorzystania efektywności energetycznej użytkownika końcowego do rozwiązania braków w zdolności produkcyjnej i zapewnienia opłacalności inwestycji.

ZAŁĄCZNIK 6 PORÓWNAWCZE WSKAŹNIKI ZMIAN STRUKTURALNYCH

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Spółki							
Przychody z prywatyzacji (łącznie, w % PKB)	12,4	13,5	13,9	14,0	14,2	n.	nd
Udział sektora prywatnego w PKB (w %)	75,0	75,0	75,0	75,0	75,0	75,0	75,0
Udział sektora prywatnego w zatrudnieniu (w %)	68,5	70,3	70,5	71,0	73,3	74,4	nd
Dotacje budżetowe i obecne transfery (w % PKB)	1,5	1,9	2,7	3,1	3,1	3,1	2,7
Udział przemysłu w całkowitym zatrudnieniu (w % PKB)	28,4	28,3	28,7	29,3	30,1	31,5	nd
Zmiany produktywności pracy w przemyśle (w PKB)	7,1	7,0	0,6	5,3	3,8	-0,1	nd
Inwestycje/PKB (w %)	18,7	20,0	19,2	21,0	24,4	23,7	20,1
Indeks EBOR prywatyzacji na małą skalę	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
Indeks EBOR prywatyzacji na dużą skalę	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Indeks EBOR reform przedsiębiorstw	3,3	3,3	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
Rynki i handel							
Udział regulowanych cen w CPI (w %)	1,0	1,0	1,2	1,0	1,0	1,0	nd
Liczba towarów z regulowanymi cenami w koszyku EBOR-15	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	nd
Handel z krajami, które nie przechodziły transformacji (w %)	79,7	78,5	76,8	75,3	75,3	74,3	nd
Udział handlu w PKB (w %)	58,9	66,9	64,3	70,8	72,4	72,3	66,0
Przychody z cła (w % importów)	1,7	0,9	0,4	0,4	0,4	0,4	nd
Indeks EBOR liberalizacji cen	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
Indeks EBOR dla FOREX i liberalizacji handlu	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
Indeks EBOR dla polityki konkurencyjności	3,0	3,0	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Sektor finansowy							
Liczba banków (zagraniczni właściciele)	58 (46)	57 (44)	61 (50)	63 (52)	64 (54)	70 (60)	nd
Udział aktywów banków państwowych (w %)	25,8	21,7	21,5	21,1	19,5	18,3	nd
Udział aktywów banków zagranicznych (w %)	71,5	71,3	74,3	74,2	75,5	76,5	nd
Niespłacone kredyty (w % wszystkich kredytów)	25,1	17,4	11,6	7,7	5,4	4,7	nd
Kredyty krajowe dla sektora prywatnego (w % PKB)	32,7	31,0	33,4	38,5	44,6	54,9	55,2
Kredyty krajowe dla gosp. domowych (w % PKB)	10,3	10,6	12,4	15,6	20,0	27,0	nd
z czego kredyty hipoteczne (w % PKB)	3,4	3,8	5,0	7,2	9,9	15,0	nd
Kapitalizacja rynku akcji (w % PKB)	16,5	23,0	31,1	40,9	43,6	21,0	nd
Handel akcjami (w % kapitalizacji rynku)	26,6	33,1	36,3	45,3	47,5	45,7	nd
Emisja euroobligacji (w % PKB)	0,7	1,7	4,0	1,4	1,0	0,4	nd
Indeks EBOR reformy sektora bankowego	3,3	3,3	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
Indeks EBOR reformy finansowych instytucji niebankowych	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7	3,7
Infrastruktura							
Linie stacjonarne (komórkowe) na 100 mieszkańców	32,1 (45,5)	32,8 (60,4)	31,0 (76,4)	30,1 (96,3)	27,1 (108,5)	27,1 (108,5)	nd
Użytkownicy internetu (na 100 mieszkańców)	24,9	29,2	35,3	40,4	43,9	43,9	nd
Wydajność kolei (1989 = 100)	101,3	103,3	98,8	102,4	102,6	97,9	nd
Ceny energii elektrycznej dla mieszkańców (USc kWh)	7,7	8,5	9,9	10,8	12,3	20,0	nd
Średni wskaźnik poboru energii elektrycznej (w %)	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
PKB na jednostkę zużycia energii (PPP w USD na kgoe)	4,9	5,3	5,6	nd	nd	nd	nd
Indeks EBOR reform infrastruktury	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Energia elektryczna	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Kolej	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Drogi	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Telekomunikacja	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Woda i ścieki	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3

¹ Polska nie ma osobnych praw koncesyjnych, ale w części przestrzega międzynarodowych zasad dot. koncesji

² Szacunki w oparciu o 20% najuboższych gosp. dom. (najniższy kwintyl dochodów)

ZAŁĄCZNIK 7 OCENA POLITYCZNA I SPOŁECZNA

Polska nadal spełnia warunki przedstawione w Art. 1 Umowy założycielskiej Banku.

Kontekst polityczny

Rzeczpospolita Polska jest trwałym ustrojem demokratycznym, opartym na zróżnicowanym i aktywnym społeczeństwie obywatelskim oraz niezależnych mediach. Mieszany, parlamentarno-prezydencki system polityczny charakteryzuje się skutecznym mechanizmem gwarantującym zachowanie równowagi politycznej pomiędzy trzema filarami władzy. Polski prezydent, wybierany w powszechnych wyborach bezpośrednich, ma ograniczoną władzę wykonawczą - choć formalnie nominuje premiera i członków rządu, to są oni ostatecznie akceptowani przez izbę niższą parlamentu (Sejm). Władza ustawodawcza leży w rękach Zgromadzenia Narodowego, którego niższa izba składa się z 460 członków wybieranych w okręgach wielomandatowych na zasadzie proporcjonalności. Izba wyższa, Senat, ma 100 członków przypisanych do okręgów, wybieranych zgodnie z zasadą większości, przy czym w jednym okręgu może być od dwóch do czterech senatorów.

Od zakończenia jednopartyjnych rządów komunistycznych w 1989 r. władza polityczna przechodziła od partii centroprawicowych i konserwatywnych do partii centrolewicowych, spadkobierców partii komunistycznej. Skutkowało to długimi okresami kohabitacji pomiędzy prezydentami a rządami, reprezentującymi różne obozy polityczne, szczególnie widocznej w drugiej połowie dziesięcioletniej prezydentury Aleksandra Kwaśniewskiego w latach 1995-2005. Schemat ten został przełamany w wyborach parlamentarnych i prezydenckich w październiku 2005 r., w których konserwatywne Prawo i Sprawiedliwość (PiS) z liderem Jarosławem Kaczyńskim zdobyło większość w Sejmie i stworzyło wspólny rząd z dwiema małymi, konserwatywnymi/nacjonalistycznymi partiami, a brat bliźniak Jarosława Kaczyńskiego, Lech wygrał wybory prezydenckie, co doprowadziło do dominacji PiS na scenie politycznej. Rząd PiS wkrótce jednak poróżnił się z mniejszymi partnerami koalicyjnymi, co zakończyło się upadkiem rządu i przyspieszonymi wyborami parlamentarnymi.

Wybory parlamentarne w październiku 2007 r. pokazały znaczącą zmianę preferencji wyborców, którzy przenieśli poparcie dla koalicji Prawa i Sprawiedliwości na liberalną, centroprawicową, prowadzoną przez Donalda Tuska Platformę Obywatelską (PO), która zwiększyła liczbę posłów ze 139 w 2005 r. do 209. PO uformowało rząd koalicyjny z mniejszą ludową partią PSL o tendencjach lewicowych, co dało im bezpieczną większość 240 mandatów. W obliczu nieustannej opozycji ze strony prezydenta Lecha Kaczyńskiego i PiS-u, koalicję PO-PSL wspierała czasami grupa 53 posłów opozycyjnego Sojuszu Lewicy Demokratycznej (SLD).

Koalicja PO-PSL nie zdecydowała się na radykalne reformy i – częściowo w wyniku tego – okazała się bardziej odporna i spójna niż można było oczekiwać obserwując polityczne skutki globalnego kryzysu finansowego i gospodarczego w innych częściach regionu. Akceptacja dla żądań partnera koalicyjnego osłabiła dążenia do realizacji bardziej ambitnych reform, ale takie podejście zagwarantowało pozostanie PSL w koalicji również dzięki dobrej współpracy między premierem Donaldem Tuskiem a liderem PSL-u, wicepremierem Waldemarem Pawlakiem.

Siłę polskich instytucji demokratycznych można było zaobserwować w kwietniu 2010 r., gdy prezydent Lech Kaczyński i 87 przedstawicieli polskiej elity politycznej i intelektualnej zginęło tragicznie w wypadku samolotu w Smoleńsku, w Rosji, w drodze na obchody 70. rocznicy mordu

w Katyniu. Płynne przejście władzy politycznej i administracyjnej po tej tragedii, w tym tymczasowe przejście obowiązków prezydenta przez marszałka Sejmu Bronisława Komorowskiego, a także przekazanie ważnych funkcji w rządzie, Senacie, NBP i siłach zbrojnych, odbyło się w sposób w pełni zgodny z polską konstytucją, odzwierciedlając siłę polskich instytucji demokratycznych w tej wyjątkowo trudnej sytuacji.

Wybory prezydenckie zaplanowane na październik 2010 r. zostały przeniesione na 20 czerwca 2010 r. Pełniący obowiązki prezydenta Bronisław Komorowski uzyskał nominację kandydacką PO jeszcze przed katastrofą smoleńską, w pierwszym w polskiej historii procesie nominacji opartym na zasadzie prawyborów. Były premier, przewodniczący PiS i brat bliźniak Lecha Kaczyńskiego Jarosław Kaczyński startował jako kandydat swojej partii z zamiarem kontynuowania politycznego dziedzictwa brata. Po pierwszej, bardzo wyrównanej dla głównych kandydatów rundzie, w której żaden nie zdobył bezwzględnej większości, Bronisław Komorowski wygrał wybory w drugiej turze, uzyskując 53,01% głosów.

W ciągu 2,5 roku pomiędzy wyborami parlamentarnymi w roku 2007 a prezydenckimi w 2010 r. nie poczyniono wielkich postępów w programie reform strukturalnych. Był to wynik kilku czynników: politycznego impasu między rządem PO a prezydentem Kaczyńskim, względnie dobrych wyników gospodarczych Polski w okresie kryzysu i atmosferze ciągłej kampanii wyborczej, ograniczającej perspektywę polityków. Zwycięstwo Bronisława Komorowskiego w wyborach prezydenckich powinno wyeliminować niektóre przeszkody i przyspieszyć program reform. Politycznie najtrudniejsze reformy „trzeciego etapu”, szczególnie z zakresu gospodarczej prywatyzacji na dużą skalę, a także ograniczania deficytu budżetowego poprzez niezbędne reformy w dziedzinie systemu emerytalnego i ochrony zdrowia będą jednak wymagać politycznej determinacji.

Standardy uczciwości

Pomimo istotnych programów zwalczania korupcji oraz poprawy jakości zarządzania, wspieranych przez rząd oraz UE oraz znaczącej poprawy w ostatnich latach, oba te zagadnienia są nadal pewnym wyzwaniem w Polsce. W ostatnich latach stwierdzono jednak istotną poprawę. Według Indeksu Percepcji Korupcji (CPI), prowadzonego przez Transparency International w 2009 r. Polska osiągnęła wynik 5,0 na 10 (przy czym 10 oznacza najniższy poziom korupcji). Wynik ten stanowi kontynuację trendu poprawy trwającej od 2006 r., kiedy to Polska została sklasyfikowana na 56 miejscu w rankingu światowym, a w 2009 r. na 73. Po raz pierwszy od lat Polska wyprzedziła sąsiadów z regionu – Litwa była na 52 a Łotwa i Słowacja razem na 56 miejscu na świecie. Polska osiągnęła status czwartego spośród krajów po transformacji, po Estonii, Słowenii i Węgrzech.

Ostatnie wyniki badań Business Environment and Enterprise Performance Survey (BEEPS), przeprowadzonych wspólnie przez EBOR i Bank Światowy w 1999, 2002, 2005 i 2008 r. prezentują bardziej szczegółowy obraz polskiego środowiska biznesowego. Choć menedżerowie firm twierdzą, że nastąpiła redukcja przeszkód w działaniu i rozwoju firm w większości aspektów środowiska biznesowego, a częstotliwość „nieoficjalnych opłat” spadła od 2005 r., to kontrole, licencje, pozwolenia i korupcja nadal są wymieniane wśród aktualnych przeszkód. Wyniki badań nt. korupcji znajdują odzwierciedlenie w światowych wskaźnikach zarządzania Banku Światowego na 2009 r., w których Polska ma najniższy wskaźnik „rządów prawa”, a kraj jest też uznawany za piąty pod względem „kontroli nad korupcją” spośród ośmiu krajów Europy Środkowo-Wschodniej i krajów bałtyckich. W 2008 r. badania BEEPS wykazały również, że

polityczna niestabilność i przestępczość, kradzieże i bałagan były także wymieniane przez firmy jako wyzwania dla ich działania i wzrostu.

Warunki społeczne

Ludność

Polska ma największą i najmłodszą populację spośród krajów Europy Środkowo-Wschodniej i krajów bałtyckich. Według Głównego Urzędu Statystycznego ludność Polski wynosiła na początku 2009 r. 38,14 milionów, co oznacza nieistotny spadek o 0,4% w porównaniu z powojennym szczytem ludności w 1997 r., który wynosił 38,29 miliona. Choć tempo wzrostu ludności zwalnia, generacja „baby boomu” z początku lat 80. zaczyna życie zawodowe, a lata 2009-2010 są okresem szczytowym pod względem ilości nowych pracowników. Ten wzrost demograficzny skłonił w ostatnich latach wielu młodych Polaków do emigracji zarobkowej, szczególnie do Europy Zachodniej, choć z niepotwierdzonych informacji wynika, że wielu z nich wróciło do Polski w okresie recesji w 2009 r. Powrót kilkuset tysięcy osób z emigracji, w połączeniu z zalewem młodych osób wchodzących na rynek pracy, który będziemy obserwować przez najbliższych kilka lat, a także oczekiwany długoterminowy trend starzenia się i zmniejszania siły roboczej tym bardziej skłaniają do dalszych reform systemów emerytalnych i opieki zdrowotnej.

Mniejszości

Polska jest jednym z najbardziej jednolitych etnicznie spośród państw po transformacji, niemal 97% mieszkańców to etniczni Polacy. Największe mniejszości to Ślązacy, Niemcy, Białorusini i Ukraińcy.

Przepisy dotyczące ochrony praw mniejszości są dobrze rozwinięte. W latach 90' i na początku XXI w. wprowadzono istotne poprawki do ważnych ustaw, w tym Kodeksu Karnego, Kodeksu Cywilnego, Kodeksu Pracy i Ustawy o Systemie Kształcenia, aby zapewnić zgodność z normami UE i Konwencji ONZ o eliminacji wszelkich form dyskryminacji rasowej.

Ubóstwo

Ubóstwo jest nadal dużym wyzwaniem w Polsce, szczególnie na terenach wiejskich. Pomimo stopniowej konwergencji, pod koniec 2008 r. Polska była nadal trzecim najbiedniejszym krajem UE z PKB na osobę wynoszącym 56% średniej UE. Według Głównego Urzędu Statystycznego i EU-SILC Polska ma jeden z największych wskaźników ubóstwa spośród państw UE-27. Mimo iż wskaźnik „zagrożenia ubóstwem” na poziomie 18% jest tylko nieznacznie wyższy niż średnia UE-27, większość przypadków skrajnego ubóstwa, w tym ubóstwa związanego z wiekiem, stwierdza się na terenach wiejskich i rolniczych.

Zatrudnienie

W okresie transformacji bezrobocie i zbyt małe zatrudnienie były przewlekłymi polskimi dolegliwościami: liczba zarejestrowanych bezrobotnych osiągnęła szczyt dla okresu po upadku komunizmu w czasach trudności gospodarczych w latach 2000-2002, gdy to 20% osób w wieku produkcyjnym nie miało pracy. Wkrótce poziom bezrobocia zaczął drastycznie spadać, gdy zwiększyło się zapotrzebowanie na pracowników pod wpływem dobrej koniunktury gospodarczej w kraju, a także w związku z kolejnymi falami emigracji (szczególnie do krajów

UE). Pensje zaczęły rosnać, a oficjalny poziom bezrobocia spadł poniżej 10% osób w wieku produkcyjnym. Światowy kryzys ekonomiczny nie miał aż tak znaczącego wpływu na wskaźniki zatrudnienia w Polsce jak w innych częściach regionu, jednak bezrobocie prawdopodobnie dostrzegalnie wzrośnie w pierwszej połowie 2010 r.

W długoterminowej perspektywie struktura rynku pracy szybko dopasowuje się do europejskich norm – w sektorze usług pracuje coraz więcej osób, w 2008 r. było to 60%, podczas gdy liczba osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie spadła poniżej 10%. Liczba zatrudnionych w przemyśle nie zmienia się i wynosi ok. 30%. Związki zawodowe w Polsce są silne i aktywne, a dzięki swojej uprzywilejowanej pozycji w systemie politycznym (wynikającej z zaangażowania związków w walkę z komunizmem) są one w stanie dobrze bronić praw związkowych na drodze dobrze umocowanych prawnie i rozbudowanych układów zbiorowych.

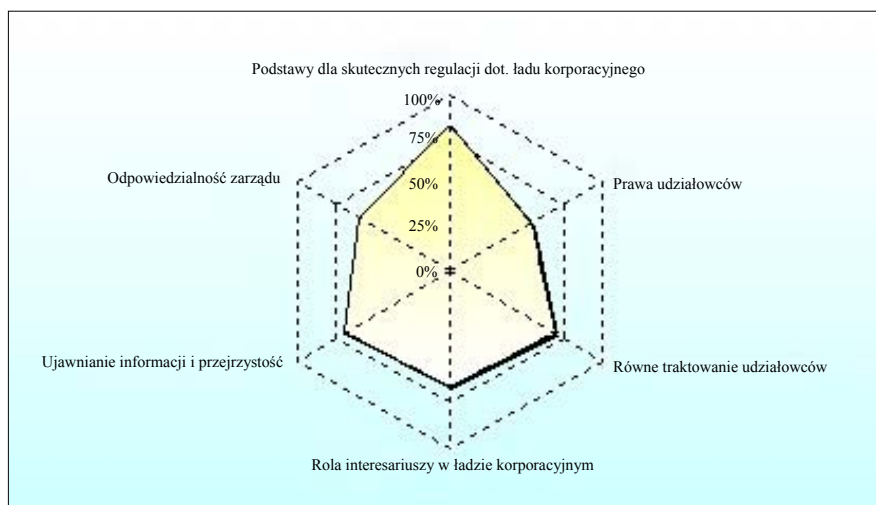
ZAŁĄCZNIK 8 OCENA POLSKICH PRZEPISÓW PWA HANDLOWEGO

EBOR opracował i regularnie aktualizuje oceny przebiegu transformacji prawnej w krajach, w których prowadzi działalność, koncentrując się przy tym na wybranych obszarach istotnych z punktu widzenia inwestycji: rynkach kapitałowych, prawie spółek i zasadach ładu korporacyjnego, koncesjach, kwestiach niewypłacalności, transakcjach zabezpieczonych i telekomunikacji. Stosowane narzędzia służą do oceny zarówno jakości przepisów „na papierze” (ich zakresu), jak i rzeczywistego przestrzegania tych przepisów (ich efektywności). Wszystkie rezultaty przeprowadzonych ocen można znaleźć na stronie www.ebrd.com/law. Niniejszy załącznik przedstawia streszczenie wyników dla Polski, wraz z komentarzem ekspertów prawnych Banku, którzy przeprowadzali oceny.

Prawo spółek handlowych i ład korporacyjny

Przepisy dotyczące ładu korporacyjnego w Polsce zostały przede wszystkim zawarte w Kodeksie Spółek Handlowych, który wszedł w życie we wrześniu 2000 r., z późniejszymi zmianami. Warszawska Giełda Papierów Wartościowych przyjęła dobrowolny kodeks regulujący kwestie ładu korporacyjnego w notowanych spółkach (Dobre Praktyki Spółek Publicznych 2007)². Spółki te winny każdego roku składać deklarację, w której stwierdzają czy przestrzegają zasad kodeksu i wyjaśniają przyczyny nieprzestrzegania któregoś z przepisów.

Jakość przepisów dotyczących ładu korporacyjnego – Polska (2007 r.)

Uwaga: Kraniec każdej osi reprezentuje wynik idealny, tj. zgodny z Zasadami Ładu Korporacyjnego OECD. Im bardziej pełna „sieć” tym lepiej przepisy dot. ładu korporacyjnego w danym kraju odpowiadają tym zasadom.

Źródło: Ocena sektorowa ładu korporacyjnego EBOR, 2007

Według Oceny sektorowej ładu korporacyjnego EBOR z 2007 r.³, w której przeanalizowano przepisy dot. ładu korporacyjnego obowiązujące w listopadzie 2007 r., Polska należy do państw „średnio stosujących się” do Zasad ładu korporacyjnego OECD. Zaobserwowane braki dotyczą głównie przepisów określających prawa udziałowców i obowiązki zarządu (zob. wykres powyżej). Ostatnie poprawki do Kodeksu spółek handlowych, dostosowujące go do przepisów dyrektywy UE w sprawie wykonywania niektórych praw akcjonariuszy spółek notowanych na rynku regulowanym odnoszą się do niektórych, dotąd pomijanych kwestii, i sytuacja uległa pod tym względem poprawie.

² Najlepsze praktyki na stronie EBOR <http://www.ebrd.com/country/sector/law/corpgov/codes/poland.pdf>

³ Więcej informacji o inicjatywie: <http://www.ebrd.com/country/sector/law/corpgov/assess/index.htm>

Sporządzone w 2005 r. Badanie wskaźników prawnych EBOR⁴ wykazało, że mniejszościowy udziałowiec chcący uzyskać informacje o spółkach nienotowanych może mieć z tym trudności ze względu na ograniczoną dostępność skutecznych sposobów pozyskiwania takich informacji. Sytuacja jest lepsza w spółkach notowanych, jednak procedury są skomplikowane, często są także trudności z ich egzekwowaniem. Czas na uzyskanie informacji jest zwykle określony, ale druga strona może z łatwością go przedłużyć. Także w przypadku odszkodowań procedury są skomplikowane i długotrwałe – uzyskanie prawomocnego wyroku może trwać nawet cztery lata.

Koncesje

W ostatnim roku Polska podjęła znaczące kroki w kierunku aktualizacji przepisów i warunków instytucjonalnych dla partnerstw publiczno-prywatnych (PPP). Jedną z ważnych przyczyn tych działań są zbliżające się Europejskie Mistrzostwa w piłce nożnej w 2012 r. i konieczność jak najszybszego pozyskania finansów prywatnych na potrzeby budowy infrastruktury. Ustawa o PPP z 2005 r. była krytykowana jako zbyt skomplikowana i niepraktyczna ze względu na brak odpowiednich rozporządzeń wykonawczych.

W celu usprawnienia procesu tworzenia i realizacji PPP oraz uproszczenia zasad na początku 2009r. weszła w życie nowa Ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym („Ustawa o PPP”) i Ustawa o koncesjach na roboty budowlane i usługi („Ustawa koncesyjna”). Ponadto, w 2008 r. powołano Centrum PPP, którego zadaniem jest promocja PPP oraz pełnienie roli agencji rządowej odpowiedzialnej za rozwój i rozpowszechnianie wiedzy o najlepszych standardach PPP.

Ustawa o PPP podaje jasne i dość proste zasady, likwiduje zbędne formalności odziedziczone po poprzednim ustroju i daje stronom elastyczność w tworzeniu własnych ustaleń, w oparciu o nowe polskie przepisy prawne lub istniejące przepisy dotyczące umów i relacji handlowych.

PPP definiuje się jako wspólne przedsięwzięcie prowadzone przez podmiot publiczny i prywatnego partnera, oparte na podziale obowiązków i ryzyka pomiędzy stronami. Definicja „przedsięwzięcia” uwzględnia budowę lub remont oraz świadczenie usług lub wykonanie dzieła. Należy zauważyć, że przedsięwzięcie powinno zawsze być połączone z utrzymaniem lub zarządzaniem składnikiem majątkowym, który jest wykorzystywany do realizacji przedsięwzięcia publiczno-prywatnego lub jest z nim związany. Dzięki tym zapisom Ustawa o PPP ma dość szerokie zastosowanie.

Zgodnie z przepisami UE nowe polskie regulacje zakładają, że jeżeli wynagrodzeniem partnera prywatnego jest wyłącznie lub przede wszystkim prawo do pobierania pożytków z dzieła/usługi bądź budowy lub remontu będącego przedmiotem partnerstwa, ustalenia uznaje się za koncesje i zastosowanie mają przepisy Ustawy koncesyjnej. Ustawa koncesyjna przewiduje dwuetapową procedurę, rozpoczynającą się od publikacji ogłoszenia. Podczas pierwszego etapu zainteresowane podmioty składają wnioski wraz ze stosownym oświadczeniem. W drugim etapie wybrani inwestorzy są zaproszeni do składania ofert. Dla wszystkich uzgodnień PPP stosuje się procedury „dialogu konkurencyjnego”, zawarte w Ustawie o zamówieniach publicznych.

Nowe polskie ustawy regulują kwestie umów projektowych i wyznaczają kluczowe zagadnienia, które należy uwzględnić w umowie pomiędzy stronami, dbając o należyty podział ryzyka. Ustawa koncesyjna wyznacza maksymalny okres, na który może zostać zawarta umowa – w przypadku koncesji na usługi jest to zazwyczaj 15 lat, a na roboty budowlane 30 lat.

⁴ Więcej informacji o inicjatywie: <http://www.ebrd.com/country/sector/law/corpgov/lis/index.htm>

Dopiero okaże się jak nowe polskie przepisy sprawdzają się w praktyce, ale na papierze wyglądają one bardziej atrakcyjnie niż przepisy z poprzedniego ustawodawstwa.

Niewypłacalność

Kwestie upadłości i niewypłacalności reguluje w Polsce Ustawa Prawo Upadłościowe i Naprawcze („Ustawa Prawo Upadłościowe”) z 2003 r. z późniejszymi zmianami, z których ostatnie wprowadzono w maju 2009 r. Pod koniec 2007 r. przyjęto Ustawę o licencji syndyka, której założeniem jest poprawa kwalifikacji zawodowych osób zajmujących się niewypłacalnością. Ustawa Prawo Upadłościowe zawiera szczególnie mocne zapisy dotyczące zaangażowania się wierzycieli w procedury upadłościowe oraz uproszczone warunki wszczęcia postępowania. W porównaniu z innymi krajami, w których działa Bank, ustawa ta zawiera także dość wyczerpujące przepisy dotyczące odstąpienia od transakcji zawartych przed ogłoszeniem upadłości.

Najnowsze, pochodzące z 2009 r. poprawki do Ustawy Prawo Upadłościowe likwidują niektóre wcześniejsze braki (np. precyzują kryteria wszczęcia postępowania upadłościowego oraz pozwalają dłużnikowi poszukiwać rozwiązań zabezpieczających poprzez procedurę naprawczą w przypadku potencjalnej upadłości), ale konieczne są dalsze poprawki: skutki wszczęcia postępowania na postępowanie wykonawcze i na dalsze rozporządzanie majątkiem są dość ogólnie opisane, co oznacza większe ryzyko dla wierzycieli; przepisy dotyczące kompensacji nie są do końca precyzyjne, nie ma też przepisów pozwalających na ciągłość finansowania w trakcie reorganizacji (jest to typowy problem w tym regionie), a także wierzyciele nie mają decydującego zdania w kwestii akceptacji planu reorganizacji. Wreszcie, przepisy nakładające na właściwe strony obowiązek dostarczenia majątku i dokumentów spółki-dłużnika do sądu lub funkcjonariusza sądowego są niewystarczające.

Przyjęta w 2007 r. Ustawa o licencji syndyka powinna promować rozwój zawodu syndyka, zapewniając skuteczność postępowań upadłościowych. Potrzebne są dalsze reformy w tej dziedzinie, wprowadzające bardziej przejrzyste zasady selekcji, przeglądu zasad powoływania, rezygnacji i zastępowania syndyków w danej sprawie. Ta grupa zawodowa skorzystałaby z wprowadzenia standardów profesjonalnego i etycznego postępowania. Potrzebny jest także mechanizm nadzoru pozwalający na analizę skarg na syndyków i stosowanie odpowiednich rozwiązań dyscyplinarnych.

Transakcje zabezpieczone

Polska uznawana jest za kraj na zaawansowanym etapie transformacji, ale systemy prawne nie zawsze w odpowiedni sposób wspierają działalność gospodarczą. W 2006 r. Narodowy Bank Polski (NBP) i EBOR nawiązały współpracę w celu przygotowania rekomendacji dla reform. Od tamtego czasu wiele reform weszło w życie. 11 stycznia 2009 r. weszła w życie Ustawa o zmianie ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów z 6 grudnia 1996 r., która zlikwidowała wiele ograniczeń dot. systemu zastawów rejestrowych, w tym wymóg złożenia wniosku o wpis w ciągu miesiąca od daty zawarcia umowy zastawniczej oraz nałożony na zastawnika gotowego do przejęcia zabezpieczenia spłaty zabezpieczonego długu obowiązek podania wartości zabezpieczenia w umowie zastawniczej (teraz możliwe jest podanie sposobu ustalenia wartości). Zmiany te są jednak dość powierzchowne i potrzebne będą bardziej odważne reformy, aby można było mówić o prawdziwej różnicy.

Aktualne są w szczególności następujące rekomendacje:

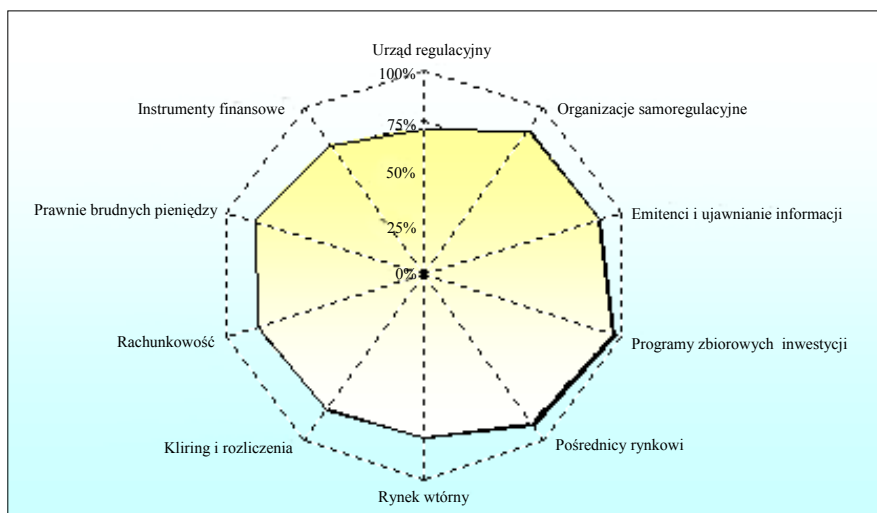
- „System rejestracji zastawów należy zmienić na system „powiadomień”, który pozwala na natychmiastową rejestrację informacji zgodnie z tym, co przedstawiają strony oraz na natychmiastowy dostęp opinii publicznej do wszystkich zarejestrowanych informacji”. Taki system zawiadomień powinien eliminować konieczność sądowego przeglądu wniosków o rejestrację lub dokonanie analizy umowy zastawniczej, dawać systemowi maksymalną elastyczność, aby strony miały możliwość dostosowania zastawu do kontekstu ich transakcji, a także powinien umożliwiać bieżący dostęp opinii publicznej do wszystkich zarejestrowanych informacji przez Internet i przyjazne użytkownikom wyszukiwarki.
- „Procedury rejestracji zastawów hipotecznych i dostępu do informacji w księgach wieczystych powinny być uproszczone, szybsze i tanie”. Należy zlikwidować zbędne wymogi i formalności. Opinia publiczna powinna mieć łatwy i natychmiastowy dostęp do wszystkich zarejestrowanych informacji dot. kredytów hipotecznych.
- „Należy dokonać przeglądu prawa hipotecznego i zlikwidować zbędne i przestarzałe ograniczenia i restrykcje, a także przekształcić hipoteki w atrakcyjny i elastyczny instrument zabezpieczeń, dający maksymalne korzyści gospodarcze dłużnikowi i wierzycielowi”. Możliwe powinno być zabezpieczenie zastawem hipotecznym każdego roszczenia pieniężnego, bez względu na jego charakter i formę. Proces rejestracji zastawu hipotecznego powinien być jak najprostszy, a strony powinny mieć możliwość jak najszerszego dostosowania szczegółów swojej umowy do faktycznych potrzeb zawieranej transakcji.
- „Należy wprowadzić proste, szybkie i tanie procedury umożliwiające pozasądową sprzedaż aktywów będących przedmiotem zastawu lub zastawu hipotecznego, pod kontrolą zabezpieczonego wierzyciela, w celu szybkiej realizacji po wartości rynkowej, w sposób uczciwy z punktu widzenia wierzyciela i dłużnika”. Alternatywne metody wprowadzone przez przepisy o zastawie, z różnych przyczyn nie spełniły potrzeb użytkowników. 4 kwietnia 2009 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie przeprowadzenia sprzedaży przedmiotu zastawu rejestrowego w drodze przetargu publicznego. Pozwala ono, aby przedmiot zastawu rejestrowego podlegał sprzedaży w drodze przetargu publicznego przeprowadzanego przez notariusza lub komornika powołanego przez zastawnika. W praktyce okaże się jak działa rozporządzenie.
- „Należy wprowadzić zmiany do zasad i procedur angażowania sądu w egzekucję zastawów i hipotek tak, aby zapewnić praktyczną i terminową pomoc lub ochronę ze strony sądów, jeśli jest ona wymagana przez stronę w egzekucji pozasądowej tak, aby wierzyciel mógł polegać na procedurze realizacji stanowiącej skuteczny sposób odzyskania należnych mu środków, a dłużnik miał pewność istnienia właściwych środków zaradczych, gdyby działania wierzyciela przekroczyły jego uprawnienia z mocy prawa lub zabezpieczonej umowy”. Obecnie użytkownicy uznają zaangażowanie sądu za utrudnienie procesu, ze względu na nieuzasadnione opóźnienia, ciągłe utrudnienia ze strony dłużników i brak zrozumienia rynku. Wierzyciele nie wierzą, że procedury egzekucji umożliwią im odzyskanie niezaspokojonych roszczeń. Należy już dziś podjąć starania, aby opracować zrównoważone zasady jasno definiujące prawa i obowiązki stron egzekucji. W przypadku sporu rolą sądów powinno być wyłącznie zapewnienie efektywnej i uczciwej realizacji tych zasad w celu wykonania zgodnych z prawem zamiarów stron.
- „Należy zmienić zasady i praktykę przejść lub kontroli nad aktywami zastawionymi lub obciążonymi hipoteką, przekazanymi do egzekucji, aby zapewnić utrzymanie

podstawowego prawa do przejęcia lub kontroli nad zabezpieczonymi aktywami. Związane z tym procedury powinny być proste, szybkie i tanie". Dostępne wierzycielowi procedury przejęcia lub kontroli stanowią podstawowy element uzupełniający postępowanie egzekucyjne. Powinny one zapewnić szybki i skuteczny środek ochrony aktywów będących przedmiotem zastawu lub hipoteki w czasie egzekucji, tak aby zapewnić możliwość przekazania aktywów nabywcy w procesie realizacji. W Polsce taką ochronę zapewnia komornik, co jednak nie spełnia wymagań rynku.

Rynki papierów wartościowych

W Polsce głównym dokumentem regulującym działanie rynku papierów wartościowych jest Ustawa o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych (Ustawa o ofercie publicznej); Ustawa o obrocie instrumentami finansowymi; Ustawa o nadzorze nad rynkiem kapitałowym – wszystkie weszły w życie w lipcu 2005 r. oraz Ustawa o nadzorze nad rynkiem finansowym, która weszła w życie w lipcu 2006 r. i Kodeks spółek handlowych z września 2000 r. Ustawa o ofercie publicznej przedstawia szczegółowe wymagania dotyczące przeprowadzania oferty publicznej instrumentów finansowych, Ustawa o obrocie instrumentami finansowymi reguluje system obrotu instrumentami finansowymi i usług brokerskich, Ustawa o nadzorze nad rynkiem kapitałowym i Ustawa o nadzorze nad rynkiem finansowym wyznaczają ramy nadzoru nad rynkami kapitałowymi i finansowymi, a Kodeks spółek handlowych reguluje zasady tworzenia, działalności i rozwiązywania spółek handlowych.

Jakość legislacji dot. rynku papierów wartościowych – Polska (2007 r.)

Uwaga: Kraniec każdej osi reprezentuje wynik idealny, tj. zgodny ze standardami wyznaczonymi w dokumencie IOSCO „Założenia i zasady regulacji obrotu papierami wartościowymi”. Im pełniejsza „sieć” tym bardziej przepisy danego kraju odnoszące się do rynku papierów wartościowych są zbliżone do tych zasad.

Źródło: EBOR Ocena przepisów dot. rynku papierów wartościowych 2007

Urzędem regulującym rynek papierów wartościowych jest Komisja Nadzoru Finansowego, utworzona 4 września 2006 r. na mocy Ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym. Zastąpiła ona polską Komisję Papierów Wartościowych i Giełd oraz Komisję Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych. Do jej zadań należy nadzór nad systemem emerytur, ubezpieczeń, rynkami kapitałowymi i elektronicznymi instytucjami zajmującymi się obrotem pieniężnym. Od 1 stycznia 2008 r. Komisja prowadzi także nadzór nad sektorem bankowym – przejęła tym samym funkcje Komisji Nadzoru Bankowego.

W przeprowadzonej w 2007 r. przez EBOR ocenie przepisów dot. rynków papierów wartościowych (zob. wykres powyżej) stwierdzono, że Polska „w wysokim stopniu stosuje się” do „Założeń i zasad regulacji obrotu papierami wartościowymi”, opublikowanych przez Międzynarodową Organizację Komisji Papierów Wartościowych (IOSCO). Dokument wymienia tylko niewielkie niedociągnięcia.⁵ Aby, w praktyce, zrozumieć zasady działania przepisów o rynku papierów wartościowych EBOR przeprowadził w 2007 r. Badanie wskaźników prawnych (LIS). Osoby zajmujące się tą tematyką w regionie zostały poproszone o skomentowanie hipotetycznego studium przypadku, w którym zawarte są porady dla inwestora, który stracił oszczędności po zakupie udziałów podczas IPO państwowej spółki, bo błędne informacje zawarte w prospekcie wprowadziły go w błąd. Badanie skoncentrowało się na skuteczności wymagań dot. podawania informacji w prospektach, mechanizmach prywatnego i publicznego egzekwowania i autorytetu regulatora rynku. Z LIS wynika, że polskie IPO są realnym źródłem finansowania dla firm, a praktyki dotyczące ujawniania informacji są zgodne z dobrymi standardami w tym zakresie. Prospekty są uznawane za wiarygodne, a praktyki

⁵ Więcej informacji o inicjatywie: <http://www.ebrd.com/country/sector/law/capital/assess/index.htm>

sprawozdawczości finansowej są dobrze ugruntowane: rozporządzenie WE 80/2004 bezpośrednio nakłada szczegółowe wymagania dotyczące ujawniania informacji i jest ono prawidłowo wdrażane w Polsce. Rola i możliwości urzędu regulacyjnego w zakresie ceny prospektu i nadzoru nad procedurą IPO są adekwatne, a informacje zawarte w prospekcie są uznawane za wiarygodne. Sądy i urząd regulacyjny posiadają odpowiednią wiedzę potrzebną do badania skomplikowanych spraw odnoszących się do papierów wartościowych. Urząd regulacyjny odpowiada za ochronę inwestorów i praktyka ta jest prawidłowo wdrażana i skuteczna.⁶

Telekomunikacja

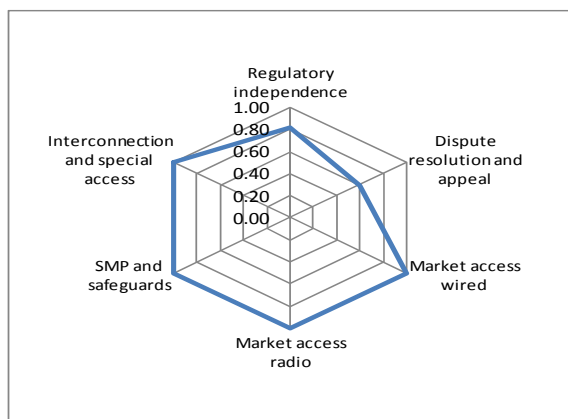
Sektor telekomunikacyjny w Polsce jest obecnie regulowany przez Urząd Komunikacji Elektronicznej (UKE) i stosują się do niego przepisy Prawa telekomunikacyjnego z 2004 r. z późniejszymi zmianami. Odpowiedzialność za opracowywanie polityki w tym zakresie ponosi Ministerstwo Infrastruktury.

Na prezesie UKE spoczywa główna odpowiedzialność za wdrażanie regulacji w ustalonych ramach, Ministerstwo Infrastruktury odpowiada za definicję rynku na potrzeby analiz rynkowych oraz akty prawne, w tym liczne rozporządzenia. Podział obowiązków skutkował jednak napiętymi relacjami, ale planowana poprawka do ustawy powinna rozwiązać problemy w tym zakresie. W grudniu 2006 r. Komisja Europejska (KE) wszczęła postępowanie przeciwko Polsce, ponieważ przepisy prawa krajowego odnoszące się do funkcjonariuszy państwowych dały polskiemu Premierowi nieograniczone możliwości odwołania prezesa UKE, tym samym podważając niezależność urzędu regulacyjnego (tym bardziej, że polski rząd jest udziałowcem w tym sektorze). Wprowadzona w kwietniu 2009 r. poprawka do ustawy przywróciła pięcioletnią kadencję prezesa UKE i przedstawiła listę warunków pozwalających na odwołanie prezesa, co zwiększyło niezależność urzędu (zgodnie z przepisami unijnymi). Po przyjęciu poprawki KE wstrzymała postępowanie.

Na rynku telefonii stacjonarnej dominującym pod względem przychodów operatorem i liderem rynku pozostaje TPSA. Pomimo tej dominacji w 2008 r. zwiększył się udział operatorów alternatywnych do ok. 27%, a udział lidera spadł do ok. 73%. W celu większego pobudzenia konkurencji na rynku stacjonarnym w grudniu 2008 r. UKE ogłosił, że rozpocznie procedury prawne zmierzające do funkcjonalnej (wertikalnej) separacji TPSA. Wprawdzie UKE ogłosił później zawieszenie procedury, aby dać TPSA czas na wdrożenie programu dobrowolnego i równego dostępu, groźba postępowania prawnego dała pozytywne efekty. W 2010 r. UKE ma znów przyjrzeć się sprawie i zdecydować czy kontynuować pierwotne postępowanie. W 2008 r. rynek telefonii komórkowej miał 43 miliony użytkowników usług, co daje poziom penetracji wynoszący ok. 115% (z wyłączeniem użytkowników nieaktywnych 98%). W 2008 r. ze względu na wejście 7 nowych operatorów wirtualnych (MVNO) na rynku zaczęła również rosnąć konkurencja. Mimo wzrostu poziomu penetracji na rynku internetu szerokopasmowego Polska plasuje się poniżej średniej UE-27, a szybkość oferowanych łącz jest również jedną z najgorszych w UE.

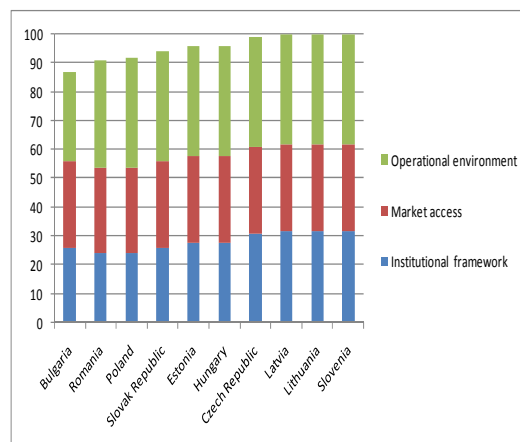
⁶ Więcej informacji o inicjatywie: <http://www.ebrd.com/country/sector/law/capital/survey/index.htm>

Kluczowe wskaźniki dla Polski z Oceny EBOR (2008 r.)

Regulacyjny wykres

Na wykresie znajduje się 6 głównych wskaźników grup. Dla każdego wskaźnika wykres prezentuje wyniki w procentach maksymalnego wyniku. Wynik zaczynają się od wartości zerowej w centrum wykresu i sięgają do 1,00 na zewnątrz – tak, więc im bardziej rozbudowana sieć tym lepszy wynik oceny.

Porównawcza ocena regulacji w krajach, w których działa EBOR, niebędących członkami UE

Jak wykazano na wykresach przeprowadzona w 2008 r. ocena sektora komunikacyjnego w krajach, w których działa EBOR⁷ pokazuje, że system regulacyjny w Polsce jest „w pełni zgodny” w porównaniu z międzynarodowymi najlepszymi praktykami.⁸

Wdrażanie kluczowych elementów przepisów ramowych UE jest nadal wyzwaniem dla władz, wykazując powolne postępy w dziedzinie hurtowego wynajmu linii, sprzedaży szerokopasmowej transmisji danych i dostępu do lokalnej pętli abonenckiej (co utrudnia m.in. wprowadzanie szerokopasmowego internetu). Fragmentacja rynku telefonii stacjonarnej nie sprzyja właściwemu rozwojowi konkurencji, choć, oczywiście w przypadku właściwej realizacji, inicjatywa UKE zmierzająca do separacji funkcjonalnej i reakcja TPSA powinny w znacznym stopniu poprawić dostęp do infrastruktury dla operatorów alternatywnych. Wkrótce powinny również być widoczne pozytywne aspekty większej konkurencji na rynku telefonii komórkowej spowodowane pojawieniem się MVNO.

⁷ Więcej informacji o inicjatywie: <http://ebrd.com/country/sector/law/telecoms/assess/index.htm>

⁸ Kategoria „w pełni zgodny” uwzględnia wyniki oceny między 90 a 100. Można więc być uznanym za „w pełni zgodnego”, nawet jeśli nie wszystkie wskaźniki kraju są najwyższe z możliwych.